

Veronika Kořínková

MALÉ VELKÉ DĚJINY

Veronika Kořínková

MALÉ VELKÉ DĚJINY

Mikrohistorická variabilita dějin
20. století v osudu Vincence Hodka

AntropoEdice, sv. 2

Veronika Kořínková

MALÉ
VELKÉ
DĚJINY

Mikrohistorická variabilita dějin
20. století v osudu Vincence Hodka

Recenzenti: PhDr. Marie Bahenská, Ph. D.
PhDr. et Dipl.-Pol. Martin Jeřábek, Ph. D.

Informace o vědecké redakci a elektronická verze publikace jsou dostupné
na stránkách vydavatele: www.antropoweb.cz

AntropoEdice, sv. 2

Publikace vychází pod licencí Creative Commons Attribution 3.0
Unported License. <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>

ISBN 978-80-905098-2-5 (elektronická publikce – PDF)

Obsah

PŘEDMLUVA	9
ÚVOD	11
HODKOVI – RODINA Z HOLEŠOVIC	15
KLUK OD VLTAVY	19
MASARYKOVO RÁDIO	24
SPORTEM K LETECTVÍ	28
SLEČNA Z DROGERIE	30
NA SPOLEČNÉ CESTĚ ŽIVOTEM	39
JAJKA	42
PRVNÍ OTÁČKOMĚR	44
ZATEMNĚNÁ PRAHA	49
VĚRUŠKA	50
AGENT 23	52
HODEK – KŘÍŽ	61
POVÁLEČNÉ ILUZE A REALITA	65
TOVÁRNÍK HODEK	66
CIZINCEM DOMA	83
VINCENC HODEK A SPOL.	84
V DOMÁCÍM EXILU	93
DOMA V CIZINĚ	97
ZÁVĚR	101
SEZNAM CITOVANÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	107
PŘÍLOHY	115
RODINNÝ ARCHIV HODKOVI – PROZATÍMNÍ SOUPIS	115
SUMMARY	141

PŘEDMLUVA

Byla pro život našich předků podstatnější změna na postu ministra zahraničí nebo úmrtí nejbližších? Formovaly jejich postoje a názory strukturální charakteristiky společnosti a děje odehrávající se v tzv. čase dlouhého trvání, nebo spíše knihy, které měli doma v knihovně? Jací byli, co si mysleli, proč jednali tak, jak jednali? Lze něco o minulosti zjistit i ze zdrojů vyhoceně subjektivních, jako třeba osobních deníků, nebo je třeba spoléhat na „objektivní“ prameny referující pokud možno o politických dějinách? A pokud lze, jak s neobvyklými prameny vůbec zacházet? Kde končí smysluplné historické bádání a začíná bezcílné zabývání se „skandálními historkami“? Tyto a mnohé další otázky – zejména po povaze užívaných teorií, metod a pojmů – si historické vědy ve 2. polovině 20. století kladly stále častěji. Možných odpovědí je přitom celá řada a patrně žádná z nich nemůže být úplná a rozhodně ne jediná správná. Stejně tak možných reakcí historiků a historiček na zpochybňování zdánlivých jistot a neotřesitelných pravd klasického historismu či strukturálního dějepisectví např. v pojetí školy Annales je bezpočet: od příklonu k intelektuálně sterilnímu popisnému neopozitivistickému faktograficizmu po antiscientistní rezignaci na možnost poznání minulosti proklamovanou některými tzv. narativistickými kritiky dějepisectví. Dějepisectví jako by stálo na permanentním rozcestí absolutní multiparadigmatičnosti a neschopnosti přinášet jednoznačně znějící velká vyprávění na straně jedné a společenské objednávky po zjištění „jak to doopravdy bylo“ na straně druhé. Řečeno s P. Burkem (2001: 9–18), stojíme před obtížně řešitelnými problémy historické syntézy, vysvětlení historických procesů a jevů při užití jasně definovaných pojmů a konečně i před problémem správného uchopení historických pramenů.

Práce, kterou držíte v rukou, se na některé z načrtnutých otázek pokouší odpovědět. A to nikoliv snášením zásadních teoreticko-metodologických úvah, byť i ty v textu nalézáme, ale praktickou a v českém bádání veskrze osvěžující aplikací některých z přístupů tzv. nového dějepisectví. Postupy, někdy označované za metodologické experimenty (mikrohistorie), reagující na tzv. lingvistický obrat v humanitních a sociálních vědách (nová historická narace) či přebírající epistemologická východiska z příbuzných věd (historická antropologie) byly Veronikou Kořínkovou využity k plastickému vylíčení osudů pro „velké dějiny“ zdánlivě bezvýznamných osudů zapomenutého leteckého konstruktéra, odbojáře a exulanta Vincence Hodka (1904–1977).

Rozhodně však před sebou nemáme konvenční životopis, i když chronologická dějová linka text jasně strukturuje. Autorka, vycházejíc z pozic, které bychom mohli označit za důsledně antropologické resp. historicko-antropologické, především v minulosti hledá a vysvětluje mnohost a nejednoznačnost osudů Hodka i dalších dobových aktérů a ukazuje, že vlastně není „malých dějin“. Aktérské perspektivy, názory a osudy obtížně nalézané (a neméně obtížně kriticky interpretované) zejména ve fascinujícím množství rodinných dokumentů shromážděných Hodkovými potomky žijícími v USA, totiž často splývají s dějinami velkými (pražské květnové povstání v roce 1945), jindy jsou ovšem strukturovány a posouvány dál událostmi úplně jiného charakteru s odlišnou dynamikou a významem: láskou k budoucí manželce či fascinací létajícími stroji. To vše má zjevně význam, to vše – a mnohé další – bylo v duchu antropologického holismu hybatelem dějin. Dějiny jsou tedy ve vši své rozmanitosti jen jedny, dalo by se banálně a s jistým patosem konstatovat. Důležitější ponaučení, které Veronika Kořínková přináší, je ovšem dle mého názoru jiné: široký rozhled po recentních teoreticko-metodologických přístupech, nedogmaticnost, a tedy i snaha zároveň porozumět politickým a společenským kontextům doby, metodická kázeň, neobyčejná píle a v neposlední řadě i neotřelá práce s jazykem umožňují i mladým autorům psát o dějinách 20. století jinak, než je – bohužel – u nás běžné. Druhý svazek AntropoEdice tedy budiž krokem k otevření antropologických dveří do minulosti.

Jiří Woitsch

Praha, prosinec 2012

ÚVOD

Podoba dějin československého 20. století, ač na ni bývá nahlíženo z různých úhlů pohledu, je obvykle odvozována, resp. povětšinou kopíruje linii politicko-společenských událostí. Zejména pro každý významný historický mezník, jehož důležitost je trvale zaznamenána v kolektivní paměti národa, je pak intuitivně předpokládáno, že k podobně zásadní změně došlo i ve všech sférách a úrovních lidského života. Pokud je však výchozí perspektiva výzkumu převrácena a na „velké“ dějiny je naopak nahlíženo např. skrze jakousi formu osobní historie, vyvstává otázka, zda byly ony „osudové“ momenty národa skutečně tak osudné i pro životní směřování konkrétních jedinců.

Právě takto formulovaný problém se stal výchozím bodem pro předkládanou monografii, jejímž hlavním cílem je pokusit se na základě aktérských zkušeností z(re)konstruovat alternativní – individuální linii dějin 20. století, a ukázat tak, že oficiálně prezentovaný obraz dané doby není žádnou homogenní a všeurčující strukturou, ale naopak skrývá nespočet dílčích podob, které nabízejí vlastní vysvětlení a představu o dobovém dění. Konkrétně je pak tato předpokládaná variabilita dějin ověřována na příkladu životních osudů pražské exulantské rodiny, jejíž historie se však primárně odvíjí od osobního příběhu jednoho z jejích členů. V centru pozornosti celé práce tak stojí osobnost československého podnikatele Vincence Hodka, jehož základní životopisná data – tj. 14. listopad 1904 a 28. srpen 1977 – také vymezují časový rámeček prezentovaného výzkumu.

V souvislosti se snahou z(re)konstruovat osobní historii Hodkových a nalézt v ní její vlastní klíčové a na politickém obrazu doby nezávislé okamžiky je však nutné vypořádat se i s otázkou týkající se vztahu „malých a velkých“ dějin. Jedním z výsledků předkládaného textu, které budou demonstrovány na příkladu zkoumaných aktérů, by tak mělo být i zhodnocení role, významu a přínosu mikro-perspektivy pro „makro“ pohled a naopak. Dílčím, avšak

pro naplnění výše vytyčených záměrů zcela základním cílem této práce je také vytvoření prozatímního soupisu pramenného materiálu získaného z rodinného archivu Hodkových, jenž byl zčásti uspořádán během třicetidenního zahraničního výzkumného pobytu v Maine (USA), který byl zrealizován v roce 2011.

Vzhledem k tomu, že kniha má reflektovat především vnímání a prožívání sledovaných aktérů, vychází tento text primárně z egodokumentů, získaných ze zmiňovaného rodinného archivu. Tato kategorie pramenů, jejíž označení i vymezení však nebylo doposud jasně teoreticky ukotveno, je z čistě praktických důvodů chápána v širším pojetí dle Winfrieda Schulze, a zahrnuje tak jakýkoliv zdroj informací, jenž vypovídá – skrze náhled zkoumaných jedinců – o osobnosti, resp. životě Vincence Hodka a jeho rodiny (Schulze 1996: 11–30; Rutz 2002; Greyerz 2010: 272–282). Zúženo na případ předkládané práce jsou tedy využívány písemně zaznamenané vzpomínky Marie Hodkové z 80. a 90. let 20. století, jejichž vznik byl s největší pravděpodobností motivován snahou zanechat potomkům (tzn. dcerám a jejich dětem) jakousi upomínku na původní vlast, kterou Hodkovi v roce 1966 opustili. Dále text vychází ze souboru soukromé korespondence manželů Hodkových a z písemných pramenů, jež byly sice určeny pro úřední záležitosti, nicméně s ohledem na jejich obsah a vyprávěcí formu je lze rovněž zařadit mezi egodokumenty. Kromě jmenovaných písemností je však pracováno také s dostupnými prameny úřední provenience, uloženými většinou v českých archivech, které by měly alespoň částečně vyvážit subjektivní charakter užívaných osobních dokumentů, ačkoliv z hlediska mikrohistorického paradigmatu není jakákoliv subjektivita studovaných pramenů pro ně diskvalifikující. Jelikož monografie je výsledkem dlouhodobého projektu, jehož součástí byla práce s pamětníkem, jsou taktéž použity údaje získané jednak z korespondence mezi autorkou a Věrou Doll (rozenou Hodkovou) a jednak ze dvou písemně zaznamenaných rozhovorů s právě jmenovanou osobou, které sice byly uskutečněny poněkud nestandardním (telefonicky), leč pravidlům orálního výzkumu odpovídajícím způsobem (Vaněk et al. 2007).¹

Jelikož osudy rodiny Hodkových až doposud nebyly – s výjimkou krátkého medailonku uveřejněného v roce 1989 v knize Jožky Pejskara *Poslední pocta* (Pejskar 1989: 90–91) – předmětem žádné odborné či populárně-naučné publikace, vychází prezentovaná práce především z primárních pramenů a literaturu k danému dějinnému období využívá pouze k porovnání či upřesnění určité problematiky, jež přesahuje běžný rámeček rodinné každodennosti (např. pražské povstání v květnu 1945 či perzekuce po roce 1948).

1 *Archiv autorky* (dále jen AA), soubor osobní korespondence s Věrou Doll (2008–2012); zápisy telefonických rozhovorů s Věrou Doll (14. prosince 2008 a 16. září 2009).

Z obecného hlediska, tzn. v souvislosti se snahou z(re)konstruovat osobní historii jedince (jedinců) a skrze ni získat alternativní podobu 20. století, však předkládaný text pracuje s řadou teoretických i příkladových historicko-antropologických studií, které přímo vychází z mikrohistorického přístupu k dějinám či ho nějakým způsobem částečně reflektují. Za základní teoretické texty, jejichž chápání mikrohistorie přebírá i tato kniha, lze tak označit příspěvky Carla Ginzburga *Microhistory: Two or Three things That I Know about It* (Ginzburg 1993) a Giovanniho Leviho *On Microhistory* (Levi 1992). Nejvýznamnějšími příkladovými studiemi v tomto směru pak nepochybně stále zůstávají *Sýr a červi* (Ginzburg 2005) a *Na stopě neznámému* (Corbin 2007); po bok těchto publikací by se ale dala zařadit i monografie Christophera Browninga, která jako jedna z mála prací aplikuje mikroperspektivu na látku nejnovějších dějin (Browning 2002). Mikrohistorický koncept však našel odezvu i v českém prostředí, a to jak v podobě teoretických příspěvků Jaroslava Čechury *Mikrohistorie – nová perspektiva dějepisectví konce tisíciletí?* (Čechura 1994) či Josefa Grulichy *Zkoumání maličností* (Grulich 2001), tak i ve formě prakticky pojatých studií jako např. *Broumovská rebelie* nebo *Dvacáté století v Ouběnicích* (Čechura 1997; Petráň 2009).

Vzhledem k tomu, že se tato kniha zaměřuje na problematiku „malých“ dějin, metodologicky reflektuje jak přístupy definované v mikrohistorii a historické antropologii, tak i postupy typické pro historicko-biografický výzkum. K naplnění shora vytyčených cílů je tedy využívána především analýza získaných dat, jejíž výsledky jsou průběžně komparovány s informacemi z dostupných (úředních) pramenů a odborné literatury. S ohledem na skutečnost, že prezentovaný text pracuje s orálními svědectvími pamětníků, je rovněž přihlíženo k pravidlům stanoveným pro výzkum prováděný metodou oral history. V souvislosti s tématem a způsobem zpracování je také zapotřebí zmínit, že pro předkládanou práci je čistě účelově zvolen způsob narativní výstavby textu, který je příznačný pro proudy tzv. nové historie a jehož prostřednictvím lze lépe přiblížit a objasnit studovanou problematiku (Stone 1979: 3–24).

Jelikož rodinný příběh Hodkových je určován především linií osobní historie Vincence Hodka, odpovídá tomu i struktura monografie. Úvodní kapitola se tedy krátce věnuje rodinným poměrům, z nichž hlavní sledovaný aktér vzešel, a obecně nastiňuje osudy všech tří sourozenců Hodkových. Následující pasáž se detailně zaměřuje na vlastní osobnost Vincence Hodka a hledá jednotlivé identitotvorné faktory, které jej formovaly a mohly ovlivnit jeho další životní směřování; symbolicky je tato kapitola uzavřena Hodkovým zasnoubením s budoucí manželkou Marií Kobliskovou (tj. rokem 1930), jež představuje určitý předěl v jeho životě. Závěrečná část prezentovaného

textu mapuje společné osudy Vincence a Marie Hodkových a sleduje zásadní momenty a proměny jejich manželství. Nutno však dodat, že i přesto, že je důraz kladen zejména na životní období strávené v Československu (tzn. do roku 1966), pro celistvost a úplnost se kniha krátce věnuje i době strávené v exilu a „příběh“ Hodkových je tak doveden až do roku 1977, resp. 1999, kdy hlavní studovaní aktéři zemřeli.

HODKOVI – RODINA Z HOLEŠOVIC

Pondělí 14. listopadu roku 1904 se stalo nebývale slavnostním a významným okamžikem v životě jedné české rodiny, v té době žijící v pražských Holešovicích. V tento den o půl dvanácté dopoledne zde totiž manželka městského úředníka Vincence Hodka, Žofie, porodila své první dítě.² Chlapec, po narození vážící necelých tři a půl kila, dostal jméno po otci – Vincenc.³ Zanedlouho po této události mohli manželé Hodkovi opět očekávat narození potomka; jejich druhorozený syn Josef přišel na svět ve večerních hodinách 9. ledna 1906. O další čtyři roky později, přesněji 15. února 1910, přibyla k dvojici bratrů ještě dívka, pojmenovaná Marie.⁴

Vinca, Josef a Mánička – jak byly děti často osločovány, mnohdy i v dospělém věku – společně vyrůstali v domě svých rodičů, který se nacházel v Holešovicích v blízkosti řeky Vltavy. Zde také prožili většinu svých dětských her a dobrodružství. Určitou bezstarostnost tohoto životního období – bráno z pohledu dětských aktérů – snad mohla narušit až vypuknutí válka, jež na

2 Vincenc Hodek st. (naroz. 1. července 1877) a Žofie Berková (naroz. 3. března 1881) byli oddáni 23. listopadu 1903 v Praze. Viz *Archiv hlavního města Prahy* (dále jen *AMP*), f. Magistrát hlavního města Prahy I, Referát IV, popisní, Soupis pražských domovských příslušníků 1830–1910 (1920), k. č. 93, Hodek Čeněk (1874).

3 Jednou z podob křestního jména Vincenc (Vinzencz) užívanou v českém prostředí je jméno Čeněk. Pravděpodobně z tohoto důvodu je v některých dokumentech Vincenc Hodek nesprávně uváděn jako Čeněk Hodek. Viz např. *Rodinný archiv Hodkovi, Maine, USA* (dále jen *RAH*), f. Vincenc Hodek (dále jen *VH*), Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, potvrzení o příslušnosti do města Prahy, 5. května 1936.

4 *AMP*, Sběrka matrik, sign. HOL N3 (list 213), HOL N5 (list 112) a HOL N7 (list 259). *RAH*, f. *VH*, Vincenc L. Hodek, Ostatní, data narození sourozenců Hodkových (poznámka), b. d.

Fotografie 1. Sourozenci Hodkovi (b. d.); zleva: Josef, Marie, Vincenc

čas odvedla Vincence Hodka st. pryč od rodiny. Jak děti chápaly nenadálou absenci otce, jak na ni a na situaci, která ji zapříčinila, reagovaly, není však možné z dostupných pramenů relevantně posoudit, poněvadž i přirozeně očekávané obavy a těžkosti plynoucí z nepřítomnosti Vincence Hodka st. se – nepochybně pod vlivem jeho pozdějšího šťastného návratu zpátky domů – v rodinné paměti nezachovaly. Velmi pravděpodobně jsou tomu na vině především vojenské příběhy o balkánské frontě, které podobu vzpomínek na válečná léta značně zdeformovaly. Právě tato vyprávění o nevšedních zážitcích Vincence Hodka st. totiž zcela zastínila jakékoliv jiné výpovědi o běžné životní realitě rodiny během „velké války“, a ve své podstatě tak zůstala jediným dokladem o konkrétním dění u Hodkových v této době.⁵

I s ohledem na výše uvedené skutečnosti lze však stále usuzovat, že z obecného hlediska nebyla raná fáze života sourozenců Hodkových ovlivněna žádným vyloženě negativním (či naopak pozitivním) zážitkem, jenž by jim znemožnil (nebo výrazně usnadnil) prožít normální dětství. Nadto vzhledem ke skutečnosti, že Vincenc Hodek st. nechal kolem roku 1911, převážně z vlastních nastřádaných úspor, postavit v Holešovicích třípatrový nájemní

5 AA, osobní korespondence s Věrou Doll, 25. října 2011. RAH, f. Marie Hodková Koblicková (dále jen MHK), Pisemné vzpomínky, Veselé a trpké vzpomínky na špatné časy (modrý sešit), 1985, s. 49.

dům (ulice V Závětrí č. 3/1089),⁶ je možné zcela oprávněně předpokládat, že o děti bylo dobře postaráno, netrpěly pocitem nedostatku a navíc byla částečně zabezpečena i jejich budoucnost, a to minimálně v podobě tohoto nemovitého dědictví.

V úplně odlišné situaci se rodina ocitla na počátku 20. let. Žofie Hodková, kterou trápily dlouhodobé gynekologické potíže, byla nucena podstoupit operaci, během níž však zemřela. Událost, která nepochybně musela otrást světem ovdovělého manžela i jeho dospívajících potomků, vytvořila pomyslnou tečku za jednou, do té doby relativně bezstarostnou životní etapou. Vincenc Hodek st. se sice brzy znovu oženil, s největší pravděpodobností hlavně proto, aby zabezpečil chod domácnosti, avšak děti – dle rodinných vzpomínek – odmítaly jeho novou ženu, jež měla mj. zaujmout pozici náhradní matky, přijmout. Kde Vincenc Hodek st. potkal svoji druhou manželku, kdo byla tato žena a proč se jejich svazek nakonec po několika letech rozpadl, se však nepodařilo zjistit, jelikož popisovaná životní epizoda byla z rodinné paměti, patrně z důvodu její nevýznamnosti pro pozdější vývoj jednotlivých aktérů, de facto vymazána. Rodina se však opět musela přizpůsobit nově nastalým podmínkám.⁷ Tentokrát ale Vincenc Hodek st. již další sňatek neuzavřel a místo toho veškerá péče a povinnosti kolem domácnosti, běžně zastávané ženou, připadly na jeho nejmladší a jedinou dceru Marii. Ta se však ve svých šestnácti letech, navíc dospívajíc bez matky, která by ji dostatečně připravila na roli budoucí manželky, jen stěží zvládala postarat o tři dospělé muže: „Nic o vaření a domácnosti nevěděla. Prádlo prala domovnice, která usušené přinesla zpět. Mánička prádlo hodila do skříně, nesložené a nevyžehlené. Myslela si, že je to tím vyřízené. [...] Teprve když v sobotu po koupání se všichni sháněli po čistém prádle, uvědomila si, že to musí vyžehlit a složit do zásuvek.“⁸ Pomoc blízkého okolí i zkušenosti, jež Marie postupně získala poučením se z vlastních chyb, nakonec rodině umožnily vyrovnat se se ztrátou Žofie Hodkové – alespoň tedy po stránce její funkce vyplývající z role manželky a matky – a přestát tak patrně jednu z nejobtížnějších životních situací, jíž byla kdy vystavena.

Vazby mezi jednotlivými členy rodiny byly pravděpodobně, i s ohledem na události, jimž museli společně čelit, velmi silné a nezpřetrhaly se ani v obdobích, kdy všechny tři děti dávno dosáhly dospělého věku. Hlavním důvodem byla jistě skutečnost, že Vincenc, Josef a Marie setrvali v domě rodičů i po

6 *Národní archiv* (dále jen *NA*), f. Policejní ředitelství I, konskripce, karton 185, obraz 965. *RAH*, f. Trezor, Dům čp. 1089 V Závětrí, Praha VII (Marie Hodková), b. d.

7 *RAH*, f. MHK, Pisemné vzpomínky, Veselé a trpké vzpomínky na špatné časy (modrý sešit), 1985, s. 55–56.

8 Tamtéž, s. 56.

svém osamostatnění a později jej obývali již s vlastními partnery a potomky. Přestože se jejich osudy takto i nadále prolínaly, životní cesta každého z nich se ubírala zcela jiným směrem. Nejmladší Marie, snad pro dlouhodobé zdravotní potíže a příliš útlou postavu, zůstávala poměrně dlouhou dobu svobodná, což údajně dělalo velké starosti otci. S jeho nemalým přičiněním, které se v rodinné paměti uchovalo v podobě úsměvné příhody dodnes,⁹ se však Marie nakonec roku 1937 provdala za Václava Stočese, s nímž měla dvě dcery – Jitku a Evu.¹⁰ Další ze sourozenecké trojice Hodkových, Josef, propadl v mladém věku alkoholismu. Na tento zlozvyk, který se mu nepodařilo zvládnout, doplatil v říjnu roku 1938, kdy zemřel.¹¹ Z dostupných pramenů se však nepodařilo zjistit, jak problémy s alkoholem a následná smrt zasáhly jeho nejbližší příbuzné. I proto zůstal svobodný a bezdětný Josef v rodinných vzpomínkách tak trochu nešťastně vyobrazen jako člověk, jehož hlavním a jediným zájmem byla hospoda „přes ulici“.¹² Prvorozený syn Vincenc – jeden z hlavních sledovaných aktérů, kterému se mj. podrobně věnují následující kapitoly – zasvětil převážnou část svého života realizaci profesních snů. Ačkoliv v tomto směru vynaložil mnoho úsilí, nezanedbával ani svůj osobní život. V roce 1932 se oženil s Marií Kobliskovou, s níž společně vychoval dvě dcery – Janu a Věru.

9 Kvůli obavám o budoucnost dcery se Vincenc Hodek st. rozhodl do celé záležitosti týkající se sňatku zasáhnout a učinil svému potencionálnímu zeti Václavu Stočesovi přímou nabídku – v případě souhlasu se svatbou mu jako věno přislíbil zakoupit automobil, což později skutečně dodržel. Příběh o sňatku Marie Hodkové a Václava Stočese viz AA, Osobní korespondence s Věrou Doll, 10. ledna 2012.

10 AA, Osobní korespondence s Věrou Doll, 27. října 2011.

11 Tamtéž; RAH, f. Fotografie, Rodinné fotografie, Vincenc Hodek, Vinca a Josef Hodkovi (popisek), 1909.

12 AA, Osobní korespondence s Věrou Doll, 27. října 2011 a 10. ledna 2012.

KLUK OD VLTAVY

Vincenc Hodek, pokřtěný 27. listopadu 1904 jako Vincenc Ludvík, byl patrně velmi čilé dítě.¹³ Jeho otec jej ve svých vyprávěních popisoval jako vytrvalého, vynalézavého a umíněného maminčina miláčka, který s mladším bratrem Josefem prováděl mnoho neplech: „Stát se náčelníkem kluků, na to měli předpis. [...] Přeplavat Vltavu až k bílé skále, s hlávkou zelí zavěšenou na krku a to i zpět. Když Vinca doplával k holešovického břehu, s hrůzou zjistil, že tam na něho čeká táta. Tak se obrátil a hurá zpátky. Tatínek ale, přesto, že neuměl plavat, vzal loďku a za ním, kluci měli zakázáno chodit k Vltavě. Konec ovšem vyhrál otec a Vinca sklidil, co, dle otce, zasloužil.“¹⁴ Podobných příběhů, které v podstatě potvrzují výše uvedená slova otce o synově povaze, se zachovalo hned několik; obvykle se však tématem a stylem převyprávění příliš neliší, a přinášejí tak svým způsobem sice jedinečný, leč jednotvárný a značně útržkovitý náhled na dětskou každodennost.

Povahově byl Vincenc také velmi obětavý a přátelský, což lze obecně vy pozorovat ve všech pramenech osobní provenience, jež nějakým způsobem reflektují jeho postoj k blízkému okolí, a patrně proto je ve vzpomínkách často vykreslován v partě kluků a kamarádů. Ostatně právě mezi holešovickými chlapci, se kterými trávil většinu svého volného času v blízkosti řeky Vltavy, se začaly projevovat i jeho organizační schopnosti a určité vůdčí sklony: „A byl to Vincův nápad, když celá třída zůstala po škole [...], slézt po hromosvodu. Leknutí učitelovo, když shledal, že třída je prázdná.“¹⁵ Ačkoliv obdobná drobná darebáctví jsou v různých podobách opakovaně zmiňována v několika dalších písemně či ústně podaných svědectvích o životě Vincence

13 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, křestní list (opis), 25. března 1936.

14 Vyprávění Vincence Hodka st. zaznamenala Marie Hodková ve vlastních písemných vzpomínkách. Viz RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, O Vincenci Hodkovi, b. d., s. 1.

15 Tamtéž.

Hodka a jsou v podstatě jakýmsi ústředním námětem všech dochovaných vzpomínek na jeho dětská léta, rozhodně z nich nevyplývá, že by Vincenc byl pouze rozmazleným a neposlušným uličníkem. Naopak se zdá, že rodiče se mu snažili vštípit dobré chování a „správné“ životní hodnoty již od útlého věku. To byl pravděpodobně také jeden z hlavních důvodů, proč jej ve čtyřech letech zaregistrovali jako člena tělovýchovné jednoty Sokol.¹⁶ Nepodařilo se však zjistit, zda a jakou měrou byli do organizace zainteresováni i rodiče.

Svá školní léta Vincenc Hodek zahájil v roce 1911, kdy začal navštěvovat první třídu obecné chlapecké školy v Holešovicích. Na přání otce, jenž zastával funkci stavebního dozorce kanalizačního pro oblast Prahy VII, nastoupil o pět let později na holešovickou státní reálku, kde měl začít s přípravou na budoucí úřednickou kariéru; namísto toho však studia na této škole po absolvování třetího ročníku zanechal.¹⁷ Zásadní vliv na jeho konečné rozhodnutí měl zřejmě matčin bratr Ludvík Berka, jenž se v Praze živil jako strojní zámečnick¹⁸ a který v očích svého synovce představoval „nedostižný“ vzor: „...Vinca ho obdivoval, zbožňoval, na postěžování V. H. (Vincence Hodka ml.; pozn. aut.) že by raději šel někam do učení, než seděl ve škole [...], strýc mu obstaral místo u Knotkovy „Microfony“ na Letné...“¹⁹ Snad odhodlání mladého Vincence a nepochybně podpora ze strýcovy strany nakonec zlomily i odpor otce, jenž se musel smířit se skutečností, že nejstarší syn nebude profesně kráčet v jeho stopách.²⁰

V únoru roku 1920 začal Vincenc Hodek docházet k Ludvíku Knotkovi. Začínajícímu podnikateli zjevně neunikl zájem a talent nového učně, a tak si jej ve vlastní firmě ponechal a osobně dohlížel na jeho praktické vzdělání v oblasti strojní mechaniky.²¹ Nezbytný teoretický základ, který zahrnoval např. počty, rýsování či účetnictví, získal Hodek během navštěvování trojtřídní živnostenské školy pokračovací, jež byla zřízena při státní průmyslové škole na Smíchově. Když ji v dubnu 1922 s výsledným chvalitebným prospěchem absolvoval, přešel do specializovaného nedělního učení, které zahrnovalo kurzy zaměřené na problematiku elektromotorů, vinutí elektrických strojů a obsluhování elektráren. Definitivně tak studia na smíchovské průmyslové

16 RAH, f. VH, Písemná svědectví o V. Hodkovi, Věra Doll, Vznik letadla HK-101, 2. března 1990, s. 1.

17 AMP, f. Magistrát hlavního města Prahy I, Referát IV, popisní, Soupis pražských domovských příslušníků 1830–1910 (1920), k. č. 93, Hodek Čeněk (1874). RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, dotazník, 29. února 1960, s. 2.

18 NA, f. Policejní ředitelství I, konskripce, karton 31, obraz 219.

19 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Vzpomínky rodiny Kobliskovy, Křižovy a V. Hodka (černý sešit), 80. l. 20. stol., s. 14.

20 Tamtéž.

21 Tamtéž.

Fotografie 2. Josef a Vincenc (1909)

škole ukončil až na jaře roku 1924, kdy ji s výborným závěrečným hodnocením opustil.²² Zároveň před zkušební komisí společenstva mechaniků a optiků v Praze úspěšně složil 15. května tovaryšskou zkoušku a byl oficiálně prohlášen za řádného tovaryše mechanického.²³ V tento moment byl Hodek po teoretické i praktické stránce dostatečně připraven na to, aby mohl začít působit v oboru. Vzhledem k vážnému zájmu o jemnou mechaniku a letectví se však rozhodl v obou zmíněných oblastech i nadále vzdělávat a své dosavadní znalosti soukromě prohluboval samostudiem z domácí a zahraniční literatury, díky níž si také osvojil základy anglického jazyka. Jeho příprava na budoucí profesi tak intenzivně pokračovala i po zdárném vyučení elektromechanikem a nepřerušil ji ani následný nástup do zaměstnání.²⁴

Zhodnotit Vincence Hodka jako studenta – alespoň tedy v rozmezí let 1920–1924 – je možné samozřejmě na základě jeho studijního prospěchu, jenž se převážně pohyboval mezi hodnocením výborně a chvalitebně. Rovněž Vincencova školní docházka byla po celou dobu vzorná, bez větších absencí. Zřejmě již poněkud méně uspokojivě působilo vystupování učně Hodka, jelikož

22 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, vysvědčení z let 1920–1924.

23 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, tovaryšský list, 22. května 1924.

24 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, životopis I, b. d., s. 1; dotazník, 29. února 1960, s. 2.

snížený stupeň známky z chování se v jeho případě stal jakýmsi nepsaným pravidlem; lze se však jen dohadovat, zda na vině byla spíše temperamentní povaha nebo jen vzdor vůči autoritám související s věkem. Zcela obecně je ale možné říci, že Vincenc Hodek byl inteligentní, cílevědomý a v rámci možností i spolehlivý student. Jeho občasně poklesky v chování či zhoršený prospěch tak patrně plynuly z toho, co ve svých vzpomínkách zmiňuje např. Marie Hodková – že se jednoduše rád učil pouze těm předmětům, které ho zajímaly a bavily.²⁵

Na formující se osobnost Vincence Hodka však měla vedle rodiny, přátel a školy vliv i tělovýchovná organizace Sokol. Její roli v Hodkově životě není možné opomenout hlavně z toho důvodu, že je na ni kladen poměrně velký důraz samotnými sledovanými aktéry, resp. žijícími pamětníky, kteří úlohu Sokola opakovaně akcentují a dávají ji do souvislosti s Hodkovou zálibou ve sportu, ale především s jeho silným vlasteneckým cítěním.²⁶ S ohledem na tuto skutečnost je třeba předpokládat, že zmiňovaná organizace pravděpodobně měla na pozdějších Hodkových rozhodnutích a skutcích, které byly – pokud je na ně nahlíženo z pozic zkoumaných subjektů – motivovány jeho láskou k rodné zemi, nemalý podíl. Přestože je tento předpoklad založen na informacích získaných výhradně z egodokumentů a ústních svědectví a mohl by snad působit až příliš zaujatě, nejedná se o žádnou jednostrannou a nedostatečně podloženou domněnku. Naopak vzhledem k ideám propagovaným sokolskou výchovou a s přihlédnutím k prokazatelné aktivitě cvičence Hodka v holešovické jednotě je možné Sokol skutečně označit za jeden z nejvýznamnějších identitotvorných činitelů v Hodkově životě.²⁷ Nadto i sám Vincenc Hodek zpětně přičítá sokolskému prostředí zvláštní význam, ačkoliv již v trochu odlišné souvislosti: „Po první válce vrátil se z Francie na bojovém letadle kpt. let. Charvát, člen naší jednoty, který nás ve svém letadle vozil. Bratři Láda a Bohouš Šimůnek [...] postavili [...] letadélko ‚Kuňkadlo‘ a [...] mě také často svezli. Od těch dob propadl jsem letectví, ale sbírání zkušeností trvalo ještě dlouho...“²⁸ Tato zmínka o propojení Sokola, resp. jeho přímém vlivu na Hodkovo směřování v rovině osobních, studijních a budoucích profesních zájmů, je však ojedinělá, a tudíž ji nelze konfrontovat (ověřit) s žádným jiným

25 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Vzpomínky rodiny Kobliskovy, Křížovy a V. Hodka (černý sešit), 80. l. 20. stol., s. 14.

26 RAH, f. VH, Písemná svědectví o V. Hodkovi, Věra Doll, Vznik letadla HK-101, 2. března 1990, s. 1.; f. Marie Hodková (Koblisková), Písemné vzpomínky, O Vincenci Hodkovi, b. d., s. 1.

27 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, členské průkazy Československé obce sokolské z let 1932–1941; doklad o zápisu do TJS Praha VII, 6. června 1945.

28 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, HK-101, Z historie letadla HK-101, 13. července 1965, s. 1.

svědectvím. Nicméně danou výpověď to nikterak nediskvalifikuje, ba právě naopak, jelikož takovýchto písemně zaznamenaných vzpomínek, jejichž původcem by byl přímo Vincenc Hodek, existuje jen velmi málo a navíc se téměř ve všech případech (včetně výše citovaného příkladu) jedná o dokumenty, které byly primárně určeny pro institucionální účely. Důraz v nich je tak obvykle kladen na zcela jiné skutečnosti a obdobné autobiografické údaje jsou spíše jakýmsi vedlejším produktem pisatelovy snahy vtisknout textu ucelenou podobu. Jinak řečeno, pokud se písemnosti, jejichž autorem je Vincenc Hodek, nějakým způsobem dotýkají osobních vzpomínek jmenovaného, jedná se velmi často o informace, které vznikly čistě z Hodkovy potřeby dokreslit či dovysvětlit celou popisovanou situaci. V tom také spočívá výjimečnost Hodkových vzpomínkových výpovědí, protože i když jsou užity zcela účelově, jejich vznik – alespoň ve smyslu snahy zanechat svědectví o vlastním životě – je nezáměrný, což jim, dle mého názoru, dodává jednak na významu a jednak větší míru hodnověrnosti.

S ohledem na tuto problematiku, tedy otázku související s hodnotou a využitím „neintencionálně“ vzniklých a významem spíše okrajových informací, je nutné na tomto místě zmínit teoretický přístup formulovaný italským historikem Carlem Ginzburgem, jenž pracuje s možností (re)konstrukce určité skutečnosti na základě tzv. pramenných stop. Ve své podstatě se jedná o jisté a na první pohled nedůležité údaje (details), které však – dle Carla Ginzburga – mohou částečně zpřístupnit jinak jen velmi těžko dosažitelnou „realitu“ sledovaného aktéra. Vztaženo na předkládanou práci představují tyto pramenné stopy přesně taková svědectví, jež reflektují Hodkovy názory, zkušenosti či prožitky, nicméně jejich význam v daném úředním dokumentu je zanedbatelný (Ginzburg 1979: 373–288; Ginzburg 1992: 96–123).

Jak vyplývá z dosud nastíněného, sokolská výchova byla výrazným faktorem spolupodílejícím se na utváření životních představ, hodnot a názorových postojů mladého Vincence Hodka. Vzhledem k tomu, že prostupovala v podstatě všemi sférami jeho života, dá se jí tato role opravdu jen velmi těžko upřít. Na druhou stranu však, aniž by byla jakkoliv zpochybňována pravdomluvnost zkoumaných aktérů, není možné vliv Sokola až přespříliš přeceňovat a stavět ho do pozice jakési vseurčující síly. V případě opačného uvažování by totiž bylo nevyhnutelné pracovat s předpokladem, že stejně tak jako na osobnost Vincence Hodka muselo mít působení zmiňované organizace dopad i na ostatní členy, a to by nutně vedlo ke vzniku imaginární představy o jednotné a do jisté míry i předem dané identitě sokolských cvičenců. Individualita každého jednotlivce – Vincence Hodka nevyjímaje – by tak byla vědomě zcela popřena.

MASARYKOVO RÁDIO

V polovině 20. let se Vincenc Hodek ocitl na pomyslném prahu nové životní etapy. V této době vystřídal školní lavice a hodiny odborného výcviku strávené pod dohledem Ludvíka Knotka za své pravděpodobně první stálé zaměstnání, jež získal v pražských vojenských telegrafních dílnách. Zde působil od 26. září 1924 na pozici mechanika, jehož hlavní pracovní náplní byly opravy a výroba nových radiopřístrojů, případně různých telefonních či telegrafních zařízení.²⁹ Zda se skutečně jednalo o Hodkovu první pracovní příležitost po opuštění smíchovské průmyslové školy, není však jisté, jelikož o dané době mlčí jak úřední dokumenty, tak i vzpomínkové výpovědi, které se navíc v tomto období téměř vytrácí. Výjimku tvoří pouze jediné nepřímé, ač ve více pramenech opakované svědectví, jež zmiňuje poměrně závažné a dlouhotrvající onemocnění Vincence Hodka: „Byl to nerozum mládí a jejich cvičitele v Sokole. Byla zima, chlapani hráli házenou v tělocvičně [...]. Po hře zpocení, jen tak v trenýrkách vyběhli na dvůr a váleli se ve sněhu [...]. Druhý den téměř celé družstvo onemocnělo. Vinca ležel v hrozných bolestech a horečkách celý měsíc.“³⁰ Podobně je celá událost líčena i v dalším písemně zaznamenaném vyprávění, které se sice v několika bodech liší, avšak drobné nesrovnalosti nemají na pointu celého příběhu žádný podstatný vliv. Dlužno ale dodat, že tato zdánlivě nahodilá podobnost je jednoduše dána tím, že autorem obou svědectví je tatáž osoba.³¹

Následky výše popsaných „sokolských zimních radovánek“ na sebe nenechaly dlouho čekat a Vincenc Hodek onemocněl. Údajně jej postihl rozsáhlý zánět nervů, jenž ho na několik týdnů zcela vyřadil z normálního běhu života, do kterého se vracel – za asistence rodinného lékaře – jen velmi pozvolna: „Vinca se musel začít učit chodit, ztratil všechny vlasy [...] a když se prvně uviděl v zrcadle, tak se zděsil. [...] Když byl z nejhoršího venku, pan doktor doporučil cvičení v Sokole.“³² Uvedené zmínky o Hodkově nemoci se již v žádných dalších dokumentech nevyskytují (nebo se je prozatím nepodařilo nalézt), ale i přesto je lze považovat za pravdě odpovídající. Nepřímo by tento Hodkův „výpadek“ snad mohl potvrzovat počet absencí v nedělním učení průmyslové školy zaznamenaný na závěrečném hodnocení ze školního roku

29 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, vysvědčení z vojenských telegrafních dílen, 26. září 1925.

30 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Veselé a trpké vzpomínky na špatné časy (modrý sešit), 1985, s. 43.

31 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různá povídaní (žlutý sešit I), b. d., s. 52.

32 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Veselé a trpké vzpomínky na špatné časy (modrý sešit), 1985, s. 43.

1923–1924.³³ Vzhledem ke konečnému součtu devadesáti šesti odučených hodin se však osm omluvených absencí jeví jako poměrně zanedbatelné číslo. Zde je ale třeba částečně přihlížet k tomu, že se nepodařilo zjistit, jak přesně bylo nedělní vyučování organizováno a kolika zameškaným dnům tak daných osm omluvených hodin odpovídá. Nadto je nutné připustit, že ačkoliv se v tomto případě jedná o přímo se nabízející propojení, jde o čistě teoretickou úvahu. Dobu nepřítomnosti Vincence Hodka totiž není možné časově vymezit konkrétními daty, což znamená, že s jeho zdravotními potížemi nemusela mít vůbec žádnou souvislost.

Na rozdíl od školní docházky lze však Hodkovu indispozici v první polovině roku 1924 prokazatelněji doložit na plnění jeho základní vojenské služby, které bylo pod vlivem nemoci a následující nezbytné rekonvalescence posunuto. Vedle několika zmínek ve vybraných egodokumentech, v nichž je na tento odklad několikrát poukazováno,³⁴ o celé věci shodně vypovídají také záznamy ve vojenské knížce, jež uvádějí poměrně pozdní datum odvodu (27. březen 1925). Ačkoliv byl tedy Vincenc Hodek už plnoletý a měl řádně ukončená studia, místo automaticky předpokládaného nástupu vojenské služby v průběhu roku 1924 byl k výkonu vlastenecké povinnosti povolán až na podzim 1925.³⁵ Na konci září 1925 byl tak nucen odejít z vojenských telegrafních dílen, jež mu ale poskytly výborné doporučení pro budoucí potencionální zaměstnavatele,³⁶ a od 1. října téhož roku již jako vojín Hodek oficiálně působil u spojovací čtyř dělostřeleckého pluku 151 na pražském Petříně, k níž byl z rozhodnutí Krajského vojenského velitelství města Prahy přiřčen. Po absolvování základního výcviku a kurzu spojovací služby byl nakonec v srpnu 1926 povýšen do hodnosti četaře a krátce poté byl jmenován plukovním mechanikem. Osmnáct měsíců trvající základní vojenskou službu Vincenc Hodek splnil na jaře 1927, kdy byl k 1. dubnu přeložen do zálohy, a mohl se tak vrátit zpět ke svému civilnímu povolání a životu v Holešovicích.³⁷

Ačkoliv se z tohoto strohému výčtu dat obsažených ve vojenské knížce nedá vyčíst příliš mnoho nového, v kombinaci s rodinnými vzpomínkami je možné získat o něco méně úřední pohled na období základního vojenského výcviku, které Hodek strávil v kasárnách na Pohořelci: „Když Vincův tatínek

33 *RAH*, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, vysvědčení školy pokračovací ze šk. r. 1923–1924.

34 *RAH*, f. MHK, Písemné vzpomínky, Veselé a trpké vzpomínky na špatné časy (modrý sešit), 1985, s. 43; Různá povídaní (žlutý sešit 1), b. d., s. 52.

35 *RAH*, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, vojenská knížka, 1951, s. 5–6.

36 *RAH*, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, vysvědčení z vojenských telegrafních dílen, 26. září 1925.

37 *RAH*, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, vojenská knížka, 1951, s. 6; životopis I, b. d., s. 1.

Fotografie 3. Vincenc Hodek – na vojně (1925)

přišel na první návštěvu, [...] ptal se strážce u brány: ‚Vojíne rád, bych mluvil se synem Vincencem Hodkem?‘ Jaké bylo jeho překvapení, když vojín řekl: ‚Copak tatínku, ty mne nepoznáváš?‘ Vinca zhubnul během cvičení 8 kg.³⁸ Zda Vincenc Hodek st. poznal, či nepoznal svého pohublého prvorozeného syna, samozřejmě nelze ověřit žádnými dostupnými metodami. Ve své podstatě však ani není příliš důležité, jestli se celý příběh na pravdě zakládá, či nikoliv. Daleko zajímavější, alespoň dle mého soudu, je totiž samotný fakt, že se podobné vyprávění vůbec zachovalo. Jinak řečeno, takovýchto svědectví, týkajících se Hodkovy vojenské služby, se prozatím podařilo nalézt jen velmi málo, a proto se zdá být zvláštní, že autorka výše citovaného textu, jenž navíc vznikl s poměrně velkým časovým odstupem od dané události, resp. od jejího převyprávění, měla potřebu zaznamenat právě tuto na první pohled nijak zvlášť důležitou vzpomínku. Vysvětlení je ale nasnadě. Shora uvedenému příběhu, tak jako některým dalším, byla jednoduše přisouzena vyšší hodnota, než kterou v něm – ať už z důvodu vlastní zkušenosti s danou událostí anebo jen skrze převyprávění jinou zainteresovanou osobou – spatřoval sám jeho původce.

38 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Veselé a trpké vzpomínky na špatné časy (modrý sešit), 1985, s. 43–44.

Obdobným příkladem je příběh o setkání Vincence Hodka s prvním československým prezidentem Tomášem Garriguem Masarykem, jenž se – řečeno s trochou nadsázky – předává jako rodinné dědictví z generace na generaci: „Důstojnický sbor se rozhodl darovat panu prezidentovi Masarykovi velikou přijímací rádiovou stanicí k narozeninám. Vinca s přítelem byli vybráni stanicí instalovat na hradě. Prezident Masaryk, jak je známo, šel věci vždy na kloub. Když umísťovali rádio v jeho pracovně, tak se na vše vyptával.“³⁹ Diskutovat o tom, jaký význam mohlo mít takové setkání pro mladého vlastenecky smýšlejícího člověka, asi není zapotřebí, stejně tak jako pátrat po příčinách zachování vzpomínky v rodinné paměti.⁴⁰ Je však nutné pozastavit se nad zcela základní otázkou, a to je věrohodnost výpovědi. Na jedné straně je totiž pravdou, že Masaryk dne 7. března 1925 oslavil své sedmdesáté páté narozeniny, ke kterým navíc skutečně dostal dar v podobě rádiového přijímače.⁴¹ Rovněž je všeobecně známý jeho poměrně nadšený zájem o nové a moderní věci, mezi jaké např. patřilo i zmiňované rádio, a zrovna tak ve prospěch celého vyprávění mluví oblast profesionálního zaměření Vincence Hodka. Na druhé straně se však absolutně neshoduje datum Masarykových pětasedmdesátých narozenin s obdobím Hodkovy vojenské služby, která započala, jak bylo již výše řečeno, až na podzim 1925. I přes vzniklý rozpor mezi jednotlivými údaji, který vychází čistě z faktografické neshody mezi prameny osobní a úřední povahy, je však možné pokusit se tento časový nesoulad relativně věrohodně objasnit, aniž by obsah a potažmo i autor uvedené výpovědi musel být okamžitě podezříván ze záměrné mystifikace, a považován tak za nedostatečně důvěryhodný zdroj informací o dobovém dění. Ačkoliv se tedy Vincenc Hodek prokazatelně nemohl během plnění svých vojenských povinností zapojit do příprav souvisejících s oficiálním předáním daru do rukou prezidenta republiky, neznamená to, že k jeho setkání s Tomášem G. Masarykem nedošlo. Naopak vzhledem ke zjištění, že rádiový přijímač věnovaly pražské vojenské telegrafní dílny, ve kterých byl Hodek zaměstnán na pozici mechanik přesně v době překrývající se s datem oslav Masarykova životního jubilea, se celá příhoda jeví již jako více pravdivý popis události. Důvodem navzájem si odporujících pramenných údajů je tak pravděpodobně pouhé „nedorozumění“, jež vyplývá z pamětníkova intuitivního propojení

39 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Veselé a trpké vzpomínky na špatné časy (modrý sešit), 1985, s. 44.

40 AA, zápis telefonického rozhovoru s Věrou Doll, 16. září 2009.

41 Radiopřijímač z pozůstalosti T. G. Masaryka, uložený ve sbírkách Národního technického muzea (inv. č. 31205), byl vyroben roku 1925 vojenskými telegrafními dílnami, které jej v březnu 1925 věnovaly prezidentu republiky k jeho 75. narozeninám. Viz AA, korespondence s Archivem Národního technického muzea v Praze, 9. března 2012. Srov. Křížek 2004: 74–78; Sellner 2005: 76–77.

dvou zdánlivě souvisejících (Hodkových) životních zkušeností – vojenské služby a působení ve vojenských telegrafních dílnách, které splynuly v jednu a tutéž vzpomínku. Na základě těchto argumentů se tak můžeme oprávněně domnívat, že ke zkreslení příběhu došlo nezáměrně a za jeho deformaci je spíše vinen zvětšující se časový odstup od popisovaného období, jenž se nutně musel odrazit v paměti jednotlivých aktérů.

SPORTEM K LETECTVÍ

Život Vincence Hodka samozřejmě nebyl, jak by se možná mohlo z doposud řečeného zdát, tvořen jen starostmi a studijními či pracovními povinnostmi. Naopak jej dostatečně vyplňovala i zábava v podobě řady volnočasových a Hodkovi milých činností. Mezi jeho nejoblíbenější aktivity lze bezesporu zařadit sport, k němuž ho nepochybně přivedla již mnohokrát zmiňovaná organizace Sokol. Z rodinných fotografií a několika krátkých zmínek v různých egodokumentech se dá vyčíst, že Hodek provozoval např. lyžování, házenou, tenis, lehkou atletiku, gymnastiku a rekreační plavání.⁴² Jak intenzivně se jmenovaným oblastem sportu věnoval, nelze však s jistotou určit, ač minimálně v případě lehké atletiky a gymnastiky, rozvíjených v rámci sokolské tělovýchovy, je možné předpokládat aktivnější přístup a pravidelnější trénink. Rovněž se lze domnívat, že velké oblibě se u Hodka těšilo plavání, což bylo pravděpodobně dáno jeho kladným vztahem k vodě – ostatně vyrostl v blízkosti Vltavy, u které jako dítě trávil poměrně dost času, a cizí mu nebylo ani okolí řeky Sázavy, kam jezdil s kamarády (a později se svojí rodinou) na výlety či prázdniny.⁴³

Dokladem o významu sportu v Hodkově životě mohou být mj. i jeho pozdější rodičovské snahy přivést k zájmu o pohybové aktivity obě své dcery: „Jajka mně také psala, že tam dělala sport, ať mně napíše, jak jí to šlo [...]. Musíme pak i po této stránce s tím drakem (Věrou; pozn. aut.) něco udělat,

42 RAH, f. Fotografie, Rodinné, Vincenc Hodek – Javorník (1940), V Sokole (1928); f. Korespondence, VH – MHK, 12. června 1936; f. MHK, Písemné vzpomínky, Veselé a trpké vzpomínky na špatné časy (modrý sešit), 1985, s. 43; Různá povídání (žlutý sešit 1), b. d., s. 52; Různé o společném životě VH – MH (žlutý sešit 2), b. d., s. 42; f. VH, Písemná svědectví o V. Hodkovi, Věra Doll, Vznik letadla HK-101, 2. března 1990, s. 1.

43 AA, osobní korespondence s Věrou Doll, 24. září 2010. RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Veselé a trpké vzpomínky na špatné časy (modrý sešit), 1985, s. 53; f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, průkaz do bazénu (Pool Pass, Ramsey), b. d.

aby se jí krev taky trochu hejbal.“⁴⁴ Nepodařilo se však zjistit, do jaké míry děvčata sdílela nadšení svého otce.

Vincenc Hodek se vedle času stráveného sportováním věnoval i hudbě: „...Táta hrál na kytaru trempske písničky a doprovázel je zpěvem, celý život...“⁴⁵ V tomto směru byl Hodek pravděpodobně samoukem, avšak kdy konkrétně s hrou na kytaru začal, není z dostupných pramenů patrné. Jeho záliba v hudbě ale zůstala zaznamenána na několika fotografiích a v podobě poměrně rozsáhlého souboru zpěvníků, resp. notových zápisů, a zachovalého hudebního nástroje.⁴⁶

Pokud by bylo nutné vytvářet v Hodkových volnočasových aktivitách určitou hierarchii, na vrcholu pomyslné pyramidy by bezesporu stálo letectví, které se nadto stalo i náplní jeho profesního života. Jak už bylo dříve řečeno, zájem o letadla v něm probudili členové holešovické sokolské jednoty, kteří se v této oblasti pohybovali. Zpočátku se Vincenc Hodek, dle svých vlastních slov, na problematiku aviatiky zaměřil spíše teoreticky a prostřednictvím samostudia získával hlubší znalosti o oboru.⁴⁷ Od sebevzdělávání z knih a odborných časopisů neupustil ani v pozdější době, avšak od poloviny 30. let, kdy se stal činným členem Aeroklubu Republiky Československé, začal více času věnovat zisku praktických zkušeností⁴⁸ a v průběhu roku 1936 zahájil svůj letecký výcvik: „Prvním instruktorem byl pilot Kutloch, který Vincu učil létat. Vinca seděl vpředu a učitel za ním. Byl takový hluk od motoru, že pilot používal gumovou hadici, kterou vždy uhodil na rameno v tom směru, kam měla být zatáčka.“⁴⁹ Na podzim roku 1936 Hodek úspěšně složil teoretickou i praktickou část předepsaných pilotních zkoušek, na jejichž základě byl v říjnu téhož roku pod č. 844 zapsán do československého rejstříku letců a obdržel diplom a legitimaci pilota turistických letadel, která jej opravňovala po dobu jednoho roku létat na určených strojích.⁵⁰ Na základě letecké aktivity a pravidelných lékařských prohlídek mu však byla legitimace vždy na

44 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Praha Pankrác 1948–1949, Korespondence vyšetřovaného č. 1281 (odchozí), dopis ze dne 30. července 1948, s. 4.

45 AA, osobní korespondence s Věrou Doll, 24. září 2010.

46 RAH, f. fotografie, Rodinné, Vincenc Hodek – S kytarou (červen 1943), Flushing Sanford St. (1966); f. VH., Vincenc L. Hodek, Osobní věci, soubor zpěvníků a notových zápisů, b. d.

47 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, dotazník, 29. února 1960, s. 4.

48 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, legitimace člena ARČS, 20. srpna 1935.

49 RAH, f. VH, Písemná svědectví o V. Hodkovi, Věra Doll, Vznik letadla HK-101, 2. března 1990, s. 1.

50 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní doklady, vysvědčení pilota turistických letadel, 10. října 1936 a osvědčení o zápisu do čs. rejstříku letců, 23. října 1936.

Fotografie 4. Vincenc Hodek – v Sokole (1929)

dobu dvanácti měsíců (s výjimkou let 1940–1946) prodloužena; naposledy mu příslušné úřady udělily povolení v roce 1947.⁵¹

Ačkoliv se dá předpokládat, že Vincenc Hodek provedl řadu výše nastíněných kroků především kvůli profesnímu zdokonalení se v oboru, v němž se od poloviny 30. let intenzivně snažil prosadit, letectví pro něj stále představovalo také formu zábavy a způsob trávení volného času. Důkazem toho může být např. jeho účast na leteckých soutěžích Národní let v roce 1937 či Malá dohoda v srpnu 1938, tedy v době, kdy se již plně soustředil na realizaci svých podnikatelských plánů.⁵²

SLEČNA Z DROGERIE

Osobní život Vincence Hodka byl po určitou dobu téměř bezzbytku vyplňován časem stráveným na letišti, v Sokole a s přáteli. Jeho poměrně jasně stanovené priority se ale během plnění vojenské služby proměnily. Po absolvování vlas-

51 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, pilotský diplom a letecká legitimace pilota, 23. října 1936.

52 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní věci, pozvánka na soutěž států Malé dohody, 25. srpna 1938; f. MHK, Písemné vzpomínky, Různé o společném životě VH – MH (žlutý sešit 2), b. d., s. 51.

tenecké povinnosti své zájmy sice nezanedbával, avšak musel se přizpůsobit nečekané a pro něj pravděpodobně nové životní situaci. V roce 1926 se totiž seznámil se sedmnáctiletou Marií Kobliskovou, do které se zamiloval. K jejich úplně prvnímu setkání došlo někdy na počátku tohoto roku ve smíchovské drogerii U Slunce, jejímž majitelem byl František Kobliska, kterému v obchodě vypomáhaly jeho dvě starší dcery Anna a Marie. Vincenc Hodek, jenž vykonával vojenskou službu na Petříně, se údajně v této době připravoval na plánované cvičné manévry: „...Olda, Vincův kamarád voják, říká, seběhnu na Smíchov a nakoupím si na ty manévry, kdoví, v jakém zapadákově budeme [...] – pojď se mnou. [...] Vinca šel, [...] ocitli se na Štefánikově třídě a na jednu Olda říká, tady si nakoupíš, tam jsou hezké holky...“⁵³ Dílčí záměr i shoda okolností tak Hodka přivedly přímo do Kobliskovy drogerie, která se nacházela na rohu Štefánikovy třídy a Jungmannovy ulice.⁵⁴ V obchodě jej skutečně obsloužila mladá a pohledná dívka, která se Hodkovi – alespoň dle dochovaných vzpomínek vypovídajících o této události – velmi zalíbila. Marie Koblisková však jeho sympatie zpočátku nesdílela, Vincenc Hodek pro ni patrně představoval jen dalšího zákazníka, k němuž musela být uctívá a přiměřeně milá.⁵⁵ I když nelze zjistit, jak na ni Hodek v daný moment ve skutečnosti zapůsobil, je možné říci, že její prvotní nezájem byl poměrně silně ovlivněn přísnou výchovou otce, jenž na všechny své dcery úzkostlivě dohlížel: „Když se z nás pomalu stávaly ‚slečny‘, držel nám tatí přednášky o tom, co si muži myslí o děvčatech, abychom [...] na muže se nedívaly. Jen v obchodě se na tu ‚mužskou pakáž‘ usmívat bylo dovoleno. [...] Také tatí řekl: ‚K obchodnímu prahu, ne za něj!‘“⁵⁶ Přístup Františka Koblisky byl pravděpodobně natolik nekompromisní, že děvčata jeho varování, alespoň po jistou dobu, brala dostatečně vážně a skutečně si držela od mužů odstup. Navíc Marie Koblisková – jak sama celou situaci zpětně komentuje ve svých písemně zaznamenaných vyprávěních – pociťovala osobní averzi k vojákům, a tudíž ji Hodek oděný do vojenské uniformy příliš neoslovil.⁵⁷

Vincenc Hodek se prvotním neúspěchem ve snaze získat pozornost druhorozené dcery manželů Kobliskových nenechal odradit. Naopak začal, většinou pod záminkou koupě mýdla či jiných potřeb, do smíchovské drogerie docházet tak často, jak jen mu to pracovní a volnočasové aktivity dovolovaly:

53 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různé o společném životě VH – MH (žlutý sešit 2), b. d., s. 43.

54 Orientační plán Prahy, nakl. Koppe-Bellmann, Praha, 1921. RAH, f. Fotografie, Majetek – nemovitosti, Drogerie U Slunce, reklamní leták (b. d.), Jungmannova ulice (1928).

55 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, O Vincenci Hodkovi, b. d., s. 6.

56 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Vzpomínky rodiny Kobliskovy, Křížovy a V. Hodka (černý sešit), 80. l. 20. stol., s. 21.

57 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, O Vincenci Hodkovi, b. d., s. 6.

Fotografie 5. Marie Koblisková (1928)

„Pak po dva roky jezdil [z] Holešovic na Smíchov nakupovat, tedy vytrvalost měl. Já jsem si ho všimla a zapamatovala. Říkal ‚slečno nemusíte zboží balit‘ a přitom se mi vždycky díval přímo do očí...“⁵⁸ Na Hodkovy „nákupy“ údajně vzpomínala i jeho sestra Marie, když ve svých vyprávěních líčila bratrův pokoj zaplavený velkým množstvím do žlutého papíru balených mýdel, která však nikdo nesměl použít.⁵⁹ Marie Koblisková, jak vyplývá z pozdějšího dění, názor na svého obdivovatele přehodnotila a začala se s ním scházet, zpočátku patrně bez vědomí rodičů. Jejich vztah se nakonec rozvinul do té míry, že jí Vincenc Hodek učinil nabídku k sňatku: „Za světla, na korze [v] Kinského zahradě, [...] řekl, že to se mnou myslí vážně a že se chce se mnou oženit.“⁶⁰ Kdy konkrétně došlo k popisované události, není známo, nicméně jako datum formálních zásnub, pravděpodobně za účasti obou rodin, je uváděn 6. leden roku 1930.⁶¹

58 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, O Vincenci Hodkovi, b. d., s. 6.

59 AA, Osobní korespondence s Věrou Doll, 26. října 2011.

60 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, O Vincenci Hodkovi, b. d., s. 6.

61 RAH, f. Fotografie, Rodinné, Vincenc Hodek, V. Hodek – den zasnoubení (popisek), 6. ledna 1930; f. Korespondence, Příchozí, telegram, 6. ledna 1930.

Všechny uvedené výpovědi o rodícím se vztahu mezi Vincencem Hodkem a Marií Kobliskovou zůstaly v rodinné paměti zachovány až dosud.⁶² Jejich podoba se sice mírně proměnila a několik dílčích příběhů se postupem času transformovalo v jedno všehrnující vyprávění, nicméně ve zcela základních bodech se tyto již několikrát reprodukováné vzpomínky stále shodují s původními svědectvími přímých aktérů. Význam uvedených výpovědí, které umožňují nahlédnout poměrně hluboko do soukromí sledovaných jedinců, však přináší i určitý negativní aspekt, jenž dle mého názoru spočívá v prisouzení příliš dominantního postavení jedné vzpomínce, která tím byla, na úkor jiných, pasována do role jakési oficiální představy o životě obou aktérů v období mezi lety 1926, resp. 1927–1929. S ohledem na téma celého příběhu je tak nutné připustit, že předkládaný obraz dobového dění je sice jedinečný, leč do jisté míry zkreslený a zidealizovaný. Zároveň je však zapotřebí upozornit také na to, že sklon k líčení jednotlivých životních situací v lepším (či v opačném případě horším) světle – záleží na charakteru události, od níž vzpomínající odvíjí své vyprávění – je pro většinu pramenů osobní povahy typický. V podstatě tak není vhodné, a ani příliš opodstatněné, vyčítat původcům podobu zaznamenaných svědectví, a tím i jejich způsob uvažování (Halbwachs 2009: 50–92; Nora 1998: 7–23; Todorov 1998: 33–46; Třeštík 2005: 90–99). Naopak se lze pokusit využít jiných dostupných egodokumentů, jež vypovídají o celé situaci nepřímou, a tudíž každodenní realitu často reflektují daleko strážlivěji, než je tomu u vzpomínek, které záměrně popisují dané události. V případě výše popisovaného dění může být za tento nepřímý zdroj informací považována osobní korespondence Vincence Hodka a Marie Kobliskové z konce 20. a počátku 30. let 20. století.

MILÁ MARULKO

První konkrétní zmínky o vztahu mezi Vincencem Hodkem a Marií Kobliskovou, vyjma shora uvedených vzpomínek, se objevují v polovině roku 1928. Z této doby totiž pochází nejstarší dochovaný milostný dopis, který 25. června napsal Hodek a adresoval jej „velectěné slečně“ Marii.⁶³ Ačkoliv v tomto psaní není přímo uvedeno, jak dlouho již se výše jmenovaná dvojice scházela, resp. udržovala vzájemný písemný kontakt, lze se domnívat, vzhledem k použitému formálnímu vykání a k poněkud zdrženlivějšímu obsahu, že dopis spadá spíše do rané fáze jejich vztahu; s velkou pravděpodobností se ale nejedná

62 AA, zápis telefonického rozhovoru s Věrou Doll, 14. prosince 2008; osobní korespondence s Věrou Doll, 26. října 2011.

63 RAH, f. Korespondence, Osobní korespondence mezi Vincencem Hodkem a Marií Hodkovou Kobliskovou (dále jen VH – MHK), 25. června 1928.

o úplně první psaní, které si mezi sebou sledovaní aktéři vyměnili. Nehledě na délku jejich vztahu je však možné s jistotou říci, že právě v průběhu roku 1928 došlo mezi Vincencem a Marií k vytvoření hlubších vazeb. O tomto sblížení např. svědčí přechod k důvěrnějšímu tykání, jež se poprvé objevuje v srpnových dopisech, anebo Hodkem běžně užívaná oslovení typu moje Marulko, milá dívenko, andílku či brou(č)ku; poslední jmenované je však typické spíše pro korespondenci z pozdější doby.⁶⁴

Vztah Vincence Hodka a Marie Kobliskové se zpočátku vyvíjel poměrně komplikovaně. Na vině byla snaha utajit před Mariinou rodinou jak vzájemné dopisování, tak i příležitostné schůzky. Hlavním důvodem k tomuto skrývání byl patrně strach z reakce Františka Koblisky, který, jak již bylo výše řečeno, nerad viděl své dcery ve společnosti (cizích) mužů. Tuto domněnku potvrzují i jeden z dopisů, v němž Vincenc Hodek nabádá Marii k větší opatrnosti: „... Vždyť se musíte odvážit takových věcí a jen proto, aby Jste mně mohla tu chvíli věnovat. [...] Nesmíte tolik riskovat! Vždyť by mě to bolelo, kdyby Jste měla kvůli mně nepříjemnosti.“⁶⁵ Navzdory obavám z prozrazení však Vincenc Hodek i nadále dojížděl tramvají číslo dvanáct z Holešovic na Smíchov a tajně se zde s Marií vídal.⁶⁶ Oblíbeným místem pro jejich společná setkání se stala ulice vedoucí z druhé strany Kobliskovy drogerie, kam patrně mohla Marie bez velkého podezření odběhnout na krátkou večerní schůzku; rovněž se ale scházeli u smíchovského kostela sv. Václava, v okolí Palackého mostu nebo v Holečkově ulici u vchodu do Kinského zahrady.⁶⁷ Věrohodným důkazem o snaze mladého páru využít skutečně každou možnou příležitost, při níž by se dal společně strávit čas, může být např. i jejich plán „náhodného“ setkání v kině Louvre na Národní třídě, kvůli kterému si Hodek – ač jej nakonec nevyužil – speciálně zakoupil lístek tak, aby mohl sedět v blízkosti členů rodiny Kobliskových.⁶⁸

I přes veškeré vynaložené úsilí obou pozorovaných aktérů se však jejich schůzky patrně omezovaly na minimum a byly velmi nepravidelné. Vinu na tom však nenesl přísný dohled Františka Koblisky, jak by se dalo očekávat, ale spíše pracovní vytížení Vincence Hodka, jenž se v této době již patrně věnoval soukromému podnikání v oblasti autodopravy. Není jasné, kdy přesně začal působit v tomto oboru, nicméně kvůli novému povolání trávil hodně času

64 RAH, f. Korespondence, VH – MHK, 13. srpna 1928; 1. září 1928; 6. srpna 1929; 4. října 1933.

65 RAH, f. Korespondence, VH – MHK, 27. června 1928.

66 RAH, f. Korespondence, VH – MHK, 18. září 1929. Srov. Vondra 2011: 21–22.

67 RAH, f. Korespondence, VH – MHK, 25. června 1928; 2. července 1928; 26. září 1928; 8. listopadu 1928. Srov. Lašťovka a Ledvinka 1997: 207; Stehlík 1929: 82.

68 RAH, f. Korespondence, VH – MHK, 1. září 1928 (přiložená vstupenka, Bio Louvre, 30. srpna 1928).

na cestách, většinou mimo území města Prahy, a tak byl často nucen rušit i dlouho předem domluvené schůzky s Marií Kobliskovou. Z tohoto důvodu se také velká část dopisů nese v omluvném tónu, kterým Hodek ospravedlňuje promeškaná a opakovaně odkládaná setkání.⁶⁹ Navzdory možnosti osobních schůzek tak byli Vincenc a Marie i nadále odkázáni především na korespondenci. V tomto ohledu Hodkovi značně vypomohla mladší sestra Marie, která jako jedna z mála věděla o vztahu svého bratra. V době jeho nepřítomnosti tak jezdila z Holešovic na Smíchov, aby buď předala dopisy pro Marii Kobliskovou, nebo naopak vyzvedla psaní určené Hodkovi; později dokonce vyřizovala omluvy svého bratra i telefonicky.⁷⁰ Návštěvy či telefonáty Marie Hodkové neměly a velmi pravděpodobně také nebudily v rodině Kobliskových žádnou pozornost či podezření. Ostatně obě mladé ženy byly přibližně stejně staré, a mohly tak být bez pochyb považovány za kamarádky.

Situace ve vztahu Marie a Vincence se výrazně změnila na jaře 1929. Někdy v této době se totiž o jejich korespondenci a schůzkách dozvěděla rodina Kobliskových. První zmínka nasvědčující změnu v tomto ohledu se objevuje v dopise z 9. dubna 1929, v němž Hodek hovoří o přání k jmeninám, které obdržel od Mariiny starší sestry Anny. Od 20. června téhož roku se pak trvalou součástí všech Hodkových psaní stává závěrečná pasáž, vyřizující pozdravy rodičům, popřípadě i sestrám.⁷¹ O definitivním konci nutného skrývání se před ostatními členy Kobliskovy rodiny však např. vypovídají i dopisní obálky, jež ukazují, že Hodek začal (ve srovnání s předchozím obdobím) pravidelněji využívat oficiálních poštovních služeb.⁷²

Patrně bez jasné odpovědi však zůstane otázka, zda se Vincenc Hodek a Marie Koblisková ke svému vztahu přiznali z vlastní vůle, anebo k tomu byli dotlačeni okolnostmi – v dopise z března 1929 se totiž Hodek krátce zmiňuje, že ho jistý pan Langr viděl čekat v ulici za drogerií.⁷³ Rovněž se z korespondence (a ani z jiných dalších dokumentů osobní povahy) příliš nepodařilo vyčíst, jak na existující vztah reagovali rodiče obou zkoumaných aktérů, resp. jak partnera svého potomka přijali. V případě manželů Kobliskových a jejich přístupu k Vincenci Hodkovi si lze utvořit představu pouze na základě jediné výpovědi, obsažené v dopise z 25. března 1930, v němž Hodek mj. píše: „Pak, moje milá zlatá Marulko, dovedu si představit [...], jak Tebe musejí mít tati s máti rádi, že Ti dovolili se mnou vůbec mluvit. [...]

69 Viz *RAH*, f. Korespondence, VH – MHK, 17. srpna 1928; 18. září 1928; 9. dubna 1929; 6. srpna 1929.

70 *RAH*, f. Korespondence, VH – MHK, 26. září 1928; 16. října 1928; 5. února 1929.

71 *RAH*, f. Korespondence, VH – MHK, 9. dubna 1929; 20. června 1929.

72 *RAH*, f. Korespondence, VH – MHK, 1928–1929.

73 *RAH*, f. Korespondence, VH – MHK, 7. března 1929.

Fotografie 6. Marie Koblisková a Vincenc Hodek (léto 1931)

Tvůj tati i máti jsou ke mně takoví hodní a jednají se mnou, jako bych jim byl roven.⁷⁴ Navzdory právě uvedenému však není možné posoudit vztah mezi Kobliskovými a Hodkem jako celek. Tato ojedinělá zmínka sice může odrážet pravdě odpovídající situaci v daném období, nicméně pro obecnější zhodnocení z hlediska dlouhodobého soužití jmenovaných jedinců nepředstavuje dostatečně reprezentativní ukázkou dobového „rodinného“ dění. Na tomto místě je však nutné upozornit na skutečnost, že matka Marie Kobliskové zemřela někdy ve druhé polovině roku 1930 a o pět let později svůj život dobrovolně ukončil i František Kobliska.⁷⁵ Otázkou tedy zůstává, do jaké míry se vztah Mariiných rodičů a Vincence Hodka vůbec stihl rozvinout a zda tak výše citovaná tvrzení doopravdy nemohou odrážet jeho trvalou podobu.

O trochu lépe lze posoudit poměry panující mezi Vincencem Hodkem st. a Marií Kobliskovou. Jejich první setkání ani Hodkův názor na synovu budoucí ženu sice v korespondenci přímo reflektovány nejsou, nicméně jeden z dopisů obsahuje krátké zmínky, které naznačují, že otec Vincence Hodka

74 RAH, f. Korespondence, VH – MHK, 25. března 1930.

75 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Veselé a trpké vzpomínky na špatné časy (modrý sešit), 1985, s. 47; Vzpomínky rodiny Kobliskovy, Křížovy a V. Hodka (černý sešit), 80. l. 20. stol., s. 19.

ml. byl s výběrem partnerky svého syna spokojen.⁷⁶ To ostatně potvrzují i některá vyprávění, v nichž Marie Koblisková vzpomíná na nastávajícího tchána: „Když se [...] Vinca zamiloval do mne, tatínek nebyl proti tomu, ale často říkával Vincovi: ‚Že jsi zamilovaný po uši, to vím, ale řekni mi, umí ona vařit?‘ [...] Tatí (František Kobliska; pozn. aut.) pozval rodinu Hodkovou na večeři a já jsem jim uvařila [...]. Při večeři se pan Hodek ptal: ‚Kdo vařil to výborné jídlo?‘ [...] A od té doby jsem to u Vincova otce vyhrála.“⁷⁷ Na základě právě uvedeného je tedy možné předpokládat, že Vincenc Hodek st. vycházel se svou budoucí snachou velmi dobře a že Marie Koblisková byla do rodiny Hodkových přijata bez větších obtíží. Vzájemné vztahy mezi oběma jmenovanými jedinci se však nejvýrazněji prohloubily až vlivem jejich společného a několik let trvajícího soužití, během kterého se Marie – v danou dobu již provdaná jako Hodková – ujala péče o dlouhodobě nemocného tchána.⁷⁸ Z tohoto období (tzn. 1933–1945) také zřejmě pochází většina rodinných příběhů o dětství a dospívání sourozenců Hodkových, které tak díky času strávenému ve společnosti Vincence Hodka st. zůstaly zachovány v pozdějších písemně zaznamenaných vyprávěních Marie Hodkové (Kobliskové).⁷⁹

Dochovaná korespondence se však nedotýká pouze soukromých záležitostí Marie Kobliskové a Vincence Hodka ml. Naopak reflektuje i daleko běžnější stránky života, než je vývoj jejich milostného vztahu či formování příbuzenských vazeb mezi jednotlivými do situace zainteresovanými aktéry. V dopisech tak lze nalézt množství různých, i když spíše okrajových zmínek, které souvisejí např. s Hodkovým povoláním řidiče (resp. jeho podnikáním v oblasti autodopravy) nebo popisují rodinné volnočasové aktivity Kobliskových.⁸⁰ Ať už se však jedná o časté Hodkovy pracovní cesty mimo Prahu nebo společné pobyty manželů Kobliskových a jejich dcer u příbuzných v Lázních Toušeň či v letní vile ve Vysoké Lhotě u Čerčan, představují tyto vzpomínky stále pouhé zlomky z celkové možné podoby každodenního života zkoumaných jedinců v daném období (tzn. ve druhé polovině 20. a počátku 30. let). Na tomto místě je navíc nutno upozornit na skutečnost, že zachovalý soubor korespondence není úplný, resp. téměř zcela chybí – s výjimkou tří dopisů a jednoho vzkazu – dopisy psané Marií Kobliskovou. Výše načrtnutý obraz dění by tak mohl

76 RAH, f. Korespondence, VH – MHK, 25. března 1930.

77 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Veselé a trpké vzpomínky na špatné časy (modrý sešit), 1985, s. 49–50.

78 Tamtéž, s. 55.

79 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Veselé a trpké vzpomínky na špatné časy (modrý sešit), 1985, s. 55; Různé o společném životě VH – MH (žlutý sešit 2), b. d., s. 43; O Vincenci Hodkovi, b. d., s. 1.

80 Viz např. RAH, f. Korespondence, VH – MHK, 1. září 1928; 12. srpna 1929; 20. listopadu 1929; 30. července 1929; 2. července 1930.

být považován za jednostranný a zkreslený. Vzhledem tomu, že jednotlivá Hodkova psaní však většinou zpětně reagují na dopisy od Marie Kobliskové, která navíc na toto období částečně vzpomíná ve svých pozdějších vyprávěních, je možné utvořit si dílčí představu i o obsahu její korespondence. Nicméně dobové názory, pocity či reakce mladé Marie Kobliskové, jež by byly odrazem změn odehrávajících se v jejím osobním životě, již zůstanou nadobro utajeny.

NA SPOLEČNÉ CESTĚ ŽIVOTEM

Na počátku 30. let se život Vincence Hodka a Marie Kobliskové příliš nelišil od předcházejícího období. Zatímco Hodek byl i nadále pracovně vytížen provozováním autodopravy a jen s velkými obtížemi se mu dařilo najít volné chvíle, které by mohl věnovat svým blízkým, Marie Koblisková trávila většinu času s otcem a mladší sestrou Jindřiškou ve Vysoké Lhotě, kde rodina Kobliskových vlastnila vilu s rozsáhlou zahradou a kam obvykle jezdila na víkendové či letní pobyty. Vzhledem k těmto podmínkám tak byli oba snoubenci stále odkázáni především na vzájemný písemný kontakt a obdobně jako na počátku jejich vztahu byla i nyní veškerá osobní setkání plně vázána na Hodkův pracovní program, jenž ale mnohdy zkomplikoval uskutečnění i dlouho předem domluvené schůzky.⁸¹ Navzdory této časové nepřízni se však Vincenc Hodek snažil navštěvovat Marii Kobliskovou tak často, jak jen mu to jeho povinnosti dovozovaly, a proto za ní příležitostně dojížděl do Vysoké Lhoty.⁸²

Významnou změnu do vztahu Vincence Hodka a Marie Kobliskové přinesl až rok 1932, kdy se oba jmenovaní, po více než dvouletém zasnoubení, rozhodli vstoupit do manželského svazku. Svatba se uskutečnila v sobotu 6. srpna 1932 v prostorách Libeňského záměčku, kde byli Vincenc a Marie, za účasti svědků Stanislava Sudy a Ludvíka Berky, oddáni. Tento civilní sňatek byl následně stvrzen také církevním obřadem, který proběhl 25. února

81 *RAH*, f. Korespondence, VH – MHK, 2. července 1930; 25. května 1931; 12. května 1932.

82 *RAH*, f. Fotografie, Rodinné, V. Hodek – M. Hodková Koblisková (společné), Vysoká Lhota, 1930–1932.

1933 v kostele sv. Václava na Smíchově.⁸³ Patrně již krátce po svatbě odjeli novomanželé Hodkovi na svatební cestu, již strávili lyžováním v Krkonoších, v oblasti Míseček.⁸⁴

Ačkoliv se však Vincenc a Marie ocitli na pomyslném začátku nové životní etapy, podoba jejich vztahu se spíše proměnila po formální nežli po praktické stránce. Jinak řečeno, zatímco Vincence Hodka stále naplno zaměstnávalo jeho povolání, kvůli němuž trávil většinu svého dne mimo domov, Marie Hodková i nadále bydlela s otcem a mladší sestrou na Smíchově či ve Vysoké Lhotě, kam ji manžel jezdil navštěvovat.⁸⁵ Tento prozatímně přetrvávající způsob odděleného bydlení je ale možné poměrně logicky objasnit. Rodina Hodkova, která vlastnila v Holešovicích nemovitost, sice měla k dispozici dostatečné prostory, nicméně část domu, již by jinak nikdo nevyužíval, byla pronajímána. Když se ale Vincenc Hodek ml. v roce 1932 oženil, jeho otec se mu snažil zabezpečit velký čtyřpokojevý byt v prvním patře, který však byl – jak napovídá korespondence z tohoto období – obsazen. Novomanželům se ale nakonec podařilo toto bydlení získat, a směli se tak pravděpodobně v závěru roku 1933 nastěhovat.⁸⁶ Jak proces převzetí bytu a s tím související úřední náležitosti probíhaly, se však nepodařilo dohledat. Prameny, jež by tuto situaci mohly reflektovat, se buď nedochovaly, anebo se jedná o natolik nesouvislé informace, že veškeré pokusy o vytvoření ucelenější představy o daném problému by tak opětovně vedly jen ke zkreslení celého dění.

Jak vyplývá z výše nastíněného, společný život pro manžele Hodkovy reálně začal až v roce 1933. Zmapovat detailněji toto období, tzn. první měsíce jejich soužití v jedné domácnosti, lze však jen velmi obtížně. S výjimkou již zmiňované korespondence, která ale poměrně stereotypně popisuje práci Vincence Hodka v kontrastu s volným časem jeho ženy, se totiž dochoval jen mizivý počet pramenů, jež by více vypovídaly o sledované době. Jednu z takovýchto výjimek představují vzpomínky Marie Hodkové, ve kterých zpětně líčí osobní pocity ze začátků svého nového života v Holešovicích: „... Vodu do chladiče jsem ohřívala, přijímala telef. objednávky a hrozně se mi stýskalo po Smíchově, kde bylo živo – tržnice, obchody na dosah, v porovnání Holešovice zaostávaly. Vinca po práci stále kreslil, počítal [...]. Jednou

83 Stanislav Suda – švagr Marie Kobliskové; Ludvík Berka – strýc Vincence Hodka. *RAH*, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní doklady, Oddací list, 9. dubna 1988; f. Fotografie, Rodinné, V. Hodek – M. Hodková Koblisková (svatební), Nevěsta a ženich Hodkovi, (25. února 1933).

84 *RAH*, f. Fotografie, Rodinné, V. Hodek – M. Hodková Koblisková (svatební), Naše svatební cesta (1933).

85 *RAH*, f. Korespondence, VH – MHK, 11. srpna 1932; 15. září 1932; 6. září 1933.

86 *RAH*, f. Korespondence, VH – MHK, 12. října 1932; 12. července 1933; f. Fotografie, Majetek – nemovitosti, V závěť č. 3, Do ulice (popisek), b. d.

Fotografie 7. Svatební den Marie Kobliskové a Vincence Hodka (25. února 1933)

jsem se ptala co kreslí? Turbinový motor pro auta, to mi bylo ‚španělskou vesnicí‘. [...] Byla jsem technický analfabet, během doby však jsem přičiněním a výkladem Vincovým nabyla jakéhos takéhos vzdělání...“⁸⁷ Jak se zdá, Marie Hodková se zpočátku v Holešovicích cítila poměrně osaměle, a tak se snažila najít způsob, jak s manželem strávit více času; snad právě proto se také začala zajímat o technický obor, jemuž se Hodek věnoval. V případě této úvahy je však nutné rovnou upozornit, že se jedná o pouhou domněnku, která vychází z čistě subjektivního a jednostranně podaného hodnocení celé situace. Ačkoliv je tak výše citovaná vzpomínka zajímavou ukázkou aktérského vnímání a prožívání a de facto představuje jediné přímé svědectví o počáteční fázi vztahu manželů Hodkových, není příliš vhodné, dle mého názoru, pokoušet se na jejím základě o širší (re)konstrukci dobového dění.

Posoudit fungování a povahu manželského svazku Hodkových z obecnějšího hlediska lze však jen stěží – zatímco Vincenc o své ženě mimo úřední dokumenty nehovoří vůbec, Marie líčí svého životního partnera výhradně v pozitivním světle a opakovaně vyzvedává jeho kladné vlastnosti, úspěchy a zásluhy. Ačkoliv je její přístup, vyplývající ze zpětného hodnocení osobnosti v té době již mrtvého manžela, pochopitelný, nemění to nic na skutečnosti, že

87 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různé o společném životě VH – MH (žlutý sešit 2), b. d., s. 47–48.

tato posmrtná „glorifikace“ Vincence Hodka zcela zastínila běžné problémy a starosti každodenního společného života, a tím došlo k výraznému zkreslení celkové podoby jejich manželství. Nicméně, vzhledem k pozdějším událostem je přesto možné odhadovat, že vztah mezi zkoumanými aktéry byl pevným a dobře fungujícím svazkem, jenž se – dle vzpomínek Marie Hodkové – zakládal především na hluboké vzájemné důvěře: „Vinca měl plnou volnost [...], takže když šli z cvičení [...], zastavili se někde v restauraci (v Holešovicích to spíše byly ‚pivnice‘). Vinca pivo nepil. A když se pak rozcházel, kamarádi říkali a ptali se, nebudeš doma hubován? Vinca se jen smál, moje Marula je jiná, ta spí a nikdy se nezlobí [...]. A kamarádi mu záviděli.“⁸⁸ Zabývat se v tomto případě věrohodností uvedené výpovědi je zbytečné. Jiná podobná zmínka přímo reflektující manželství Marie a Vincence Hodkových „zevnitř“ patrně neexistuje, a tudíž nezbyvá než takto podaný obraz jejich partnerského vztahu jednoduše přijmout. Nadto s ohledem na následné dění v Hodkově osobně-pracovním životě se lze oprávněně domnívat, že Marií Hodkovou vyličená podoba a způsob fungování jejího manželství s Vincencem Hodkem nebudou daleko od pravdy.

JAJKA

První lednová sobota roku 1934 vnesla do společného života Vincence a Marie Hodkových zásadní změnu. Dne 6. ledna totiž Marie přivedla na svět prvorozenou dceru, pojmenovanou Jana: „...Na Tři krále se narodila naše Januška, náš život se změnil [...]. Bez nadsázky však mohu přiznat, že malá Januška byla moc hodná, málo plakala, brzy se smála...“⁸⁹ Právě uvedená vzpomínka, popisující příchod nového člena do rodiny, představuje jednu ze dvou nalezených zmínek, vypovídajících o raném životním období Jany Hodkové, resp. reflektujících dobové rodinné dění. Ač je trochu s podivem, že autorka (tedy Marie Hodková) necítila potřebu věnovat ve svých písemně zaznamenaných vyprávěních více prostoru problematice rodičovství a dětství – a to ani u jedné z jejích dcer, neznamená to, že chybějící důkazy zcela znemožňují provést alespoň dílčí (re)konstrukci rodinného života Hodkových ve 2. polovině 30. let. I navzdory absenci přímých písemných svědectví je totiž možné pokusit se danou situaci osvětlit prostřednictvím poměrně rozsáhlého souboru fotografií a zčásti dochované osobní korespondence.

88 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různé o společném životě VH – MH (žlutý sešit 2), b. d., s. 48.

89 Tamtéž.

RODINNÁ MOMENTKA

Stejně tak jako v době svého těhotenství i po narození prvního potomka trávila Marie Hodková poměrně hodně času ve Vysoké Lhotě. Její časté pobyty mimo Prahu však měly své opodstatněné důvody. Hodkovi totiž v průběhu roku 1934 prováděli dílčí úpravy bytu v Holešovicích, a tak se pravděpodobně snažili nalézt pro několik měsíců starou Janu klidnější prostředí. Nadto vzhledem k pracovnímu vytížení Vincence Hodka, které bylo v této době znásobeno plánováním a přípravami na otevření vlastní elektromechanické živnosti, se lze domnívat, že přechodné bydlení ve Vysoké Lhotě bylo příjemné i pro Marii Hodkovou, jelikož zde byla neustále obklopena svými nejbližšími příbuznými, především sestrami Jindřiškou a Annou, které jí navíc mohly s nově nastalými mateřskými povinnostmi případně vypomoci.⁹⁰ Právě s Jindřiškou Kobliskovou (později provdanou Líbalovou) také Marie Hodková trávila nejvíce času. Obě mladé ženy se velmi sblížily již po matčině smrti a v následujícím období se jejich vztah pouze utužoval.⁹¹ To mj. dokládá skutečnost, že Jindřiška se stalou jakousi Mariinou společnicí nejen ve Vysoké Lhotě, ale i během různých rodinných výletů a dovolených. Marie Hodková tak např. na konci května 1936 odjela s dcerou a svojí mladší sestrou na pětítýdenní zahraniční pobyt do Crikvenice v tehdejší Jugoslávii a na přelomu února a března 1937 podnikly další společný výlet – tentokrát se však vydaly lyžovat do Krkonoš. V červnu roku 1938 pak Marie Hodková za doprovodu svého tchána, dcery Jany a Vincencovy sestry Marie Stočesové strávila dovolenou ve slovenských Tatrách.⁹² Na cestovních aktivitách Marie Hodkové však nejsou ani tak zajímavá samotná místa jednotlivých pobytů, jako skutečnost, že se jich (s výjimkou krátké návštěvy v Krkonoších v zimě 1937) vůbec neúčastnil Vincenc Hodek. Důvodem bylo opět jeho zaměstnání, resp. počáteční podnikatelské snahy, jež mu nedovolovaly odjet na delší dobu mimo Prahu.

Z doposud nastíněného by se možná mohlo zdát, že manželství Hodkových byly spíše dva na sobě nepříliš závislé životy, které se propojovaly jen ve chvílích, kdy Vincenc Hodek nemusel pracovat. Ačkoliv jistě existovaly okamžiky, kdy se tato velmi zjednodušená představa o rodinném životě Hodkových stávala realitou, rozhodně nelze říci, že by se Vincenc Hodek o svoji manželku a dítě

90 RAH, f. Korespondence, VH – MHK, 22. června 1933; 6. září 1933; 13. května 1934; 20. září 1934.

91 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Veselé a trpké vzpomínky na špatné časy (modrý sešit), 1985, s. 47.

92 RAH, f. Fotografie, Rodinné, Hodkovi – Tatry (1938); Jana Tabulková Hodková – Jana a M. Hodkovi, Crikvenica (24. června 1936); f. Korespondence, VH – MHK, 12. a 24. června 1936; 4. března 1937.

nedostatečně staral nebo je nějak vědomě zanedbával. Naopak se snažil, jak např. vyplývá z korespondence, rodinu nejen materiálně zabezpečit, ale také se jí v rámci svých možností věnovat.⁹³ Z obecného hlediska však přesto není možné relevantně posoudit, jak Vincenc Hodek roli manžela a otce doopravdy zvládal; na vině je především již zmiňovaná absence jakýchkoliv svědectví, jež by otázku rodičovství reflektovala. Navzdory této pramenné nepřízni, která prakticky znemožňuje hlouběji proniknout do rodinného života Hodkových, se však podařilo nalézt alespoň jednu ucelenou písemně zaznamenanou výpověď, jež zachycuje společně strávený čas Marie, Jany, Vincence a jeho otce na letní dovolené v roce 1937: „Byli jsme společně s tchánem [...] na Sázavě. [...] Tchán, který se rád koupal v řece a rád vesloval na lodičkách, neuměl plavat. Když šel do vody, vždy si vázal korky kolem pasu. [...] Vinca jezdíval každou sobotu za námi. Tenkrát bylo léto horké a na koupání jako stvořené. [...] Šli jsme se převléknout do plavek a připravit Jajku k Sázavě. Vinca řekl: ‚Tak já jdu napřed.‘ Já mu podávám korky a říkám: ‚Vezmi je tatínkovi s sebou.‘ Vinca se urazil a poznamenal: ‚To ani nápad, lidé by si mysleli, že neumím plavat.‘“⁹⁴ Uvedená výpověď, která mj. v podstatě potvrzuje doposud řečené, je však patrně jedinou zmínkou umožňující náhled do rodinné každodennosti Hodkových. Jiná svědectví, popisující dané období, se totiž nedochovala, resp. velmi pravděpodobně byla vytlačena vzpomínkami na změny, jež ve stejné době (tj. 2. polovina 30. let) probíhaly v Hodkově pracovním životě. Proč právě jeho profesní rozvoj zaujal v rodinné paměti tak dominantní pozici, lze snadno pochopit především v souvislosti s děním po roce 1945, které však bude nastíněno později.

PRVNÍ OTÁČKOMĚR

První podnikatelský záměr Vincence Hodka, jenž byl částečně popsán již v předcházejících kapitolách, měl být původně jakýmsi přechodným řešením, během něhož se Hodek chtěl připravit na realizaci svých rozsáhlejších plánů. S prvotním nápadem zřídit v Holešovicích autodopravu údajně přišel ve druhé polovině 20. let jeho otec, který také poskytl v bance nutné záruky, aby si syn mohl půjčit peníze na zakoupení automobilu: „Otec mu poradil, nauč se řídit auto, [...] lidi se stěhují, zboží se dováží. [...] Vinca se řídit naučil [...] a začal stěhovat lidi.“⁹⁵ Předpoklady Vincence Hodka st. o praktičnosti podnikání

93 RAH, f. Korespondence, VH – MHK, 20. září 1934; 12. června 1936.

94 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Veselé a trpké vzpomínky na špatné časy (modrý sešit), 1985, s. 53–54.

95 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různé o společném životě VH – MH (žlutý sešit 2), b. d., s. 47.

v tomto oboru se brzy potvrdily, což např. dokládá synovo již dříve zmiňované pracovní vytížení, zaznamenané v jeho osobní korespondenci s Marií Kobliskovou. Z tohoto důvodu se lze také domnívat, že Hodkovy obchodní aktivity v oblasti autodopravy byly úspěšné a patrně je nijak výrazně nezkomplikovala ani ekonomicky nepříznivá situace na sklonku 20. a počátku 30. let. Právě hospodářská krize však byla také jediným důvodem, proč se Vincenc Hodek rozhodl v provozování přepravních služeb i nadále pokračovat, ačkoliv jeho podnikatelské sny ležely zcela mimo tuto oblast.

Možnost zrealizovat své doposud stále odkládané plány dostal Hodek v roce 1935, když si na počátku dubna nechal vystavit živnostenský list, na jehož základě směl v Holešovicích (V Závětrí č. 3/1089) provozovat mechanickou živnost.⁹⁶ V praxi se jednalo o malou dílnu vybavenou soustruhem a frézovacím strojem, jež byla zřízena v prostorách garáže hned vedle domu Hodkových. Zde se Vincenc Hodek, jeho bratr Josef (vyučení rovněž v oboru jemné mechaniky) a jistý pan Kulhánek, povoláním taktěž mechanik, věnovali opravám a v budoucnu i výrobě různých přístrojů, určených především pro letecký průmysl. Dlužno však dodat, že jejich činnost, resp. celé podnikání Vincence Hodka by nebylo možné bez nutného vstupního kapitálu, který zprostředkovatně poskytla Marie Hodková. Ta se totiž v bance zaručila za manželovu žádost o půjčku svým zděděným majetkem, a Hodkovi tak byla poskytnuta částka ve výši 300 000 Kčs. Zda je tento finanční údaj pravdivý však nelze ověřit, jelikož potřebná dokumentace chybí.⁹⁷

Počátky podnikání Vincence Hodka v této oblasti provázely – jak vyplývá z osobních vzpomínek Marie Hodkové – nejistota a strach, že nově založená firma nepřečká ani první měsíce své existence a rodina tak přijde o značný majetek. Zdrojem těchto obav byl údajný spor s podnikem Löschner, jenž Hodkovi zadal zakázku na výrobu derivometrů, avšak v konečném součtu mu po dodání nasmlouvaných přístrojů vyplatil pouze polovinu předem domluvené částky.⁹⁸ Ani v tomto případě však není možné posoudit, zda uvedená příhoda odpovídá skutečnému dění; nicméně podle Marie Hodkové právě tento konflikt manžela donutil k hledání vhodné alternativy, kterou by předešel hrozícímu bankrotu firmy: „To se již Vinca učil ve Kbelích létat, měl [...] přátele bratry Šimůnkovy. Jeden byl aktivní voják. Druhý Ing.

96 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, živnostenský list, 25. března 1937.

97 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různé o společném životě VH – MH (žlutý sešit 2), b. d., s. 49; Vzpomínky rodiny Kobliskovy, Křížovy a V. Hodka (černý sešit), 80. l. 20. stol., s. 4; f. VH, Podnik V. Hodek, Účetnictví, sestavení nákupu (1935–1943), 1943, s. 2.

98 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různé o společném životě VH – MH (žlutý sešit 2), b. d., s. 48–50.

Fotografie 8. Autodoprava V. Hodek (1930)

zaměstnán u fy Walter Jinonice [...]. Vinca [...] se jim svěřil. Ten št. kapit. říká, Vinco, pokus se na ministerstvo národ. obrany o objednávku na nějaký přístroj letecký [...]. A to byl začátek Vincovy továrny na letecké přístroje.⁹⁹ Úspěšné navázání spolupráce se zmiňovaným resortem – hodnoceno skrze vzpomínky přímých aktérů – patrně Hodkovu začínající firmu opravdu zachránilo; získané zakázky navíc Hodkovi umožnily úplné osamostatnění se i další rozvoj jeho podnikatelských aktivit.¹⁰⁰

Ačkoliv se nepodařilo nalézt prameny, jež by potvrdily, či vyvrátily Marií Hodkovou výše vylíčené dění, je nutné uznat, že její tvrzení představují přinejmenším zajímavé propojení mezi dvěma jinak navzájem časově izolovanými momenty – konkrétně mezi vznikem firmy v dubnu 1935 a zdánlivě nevysvětlitelným rozšiřováním výroby, souvisejícím s Hodkem proklamovaným úspěchem v letech 1937–1939. Vzpomínkové výpovědi Marie Hodkové – za předpokladu, že informace v nich obsažené alespoň v hrubých obrysech odpovídají reálnému vývoji událostí – tak poměrně přijatelným způsobem

99 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různé o společném životě VH – MH (žlutý sešit 2), b. d., s. 49.

100 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Vzpomínky rodiny Kobliskovy, Křížovy a V. Hodka (černý sešit), 80. l. 20. stol., s. 6; Různé o společném životě VH – MH (žlutý sešit 2), b. d., s. 49.

vyplňují vzniklou mezeru v daném období a zároveň umožňují vytvořit si lepší představu o Hodkově profesní situaci ve druhé polovině 30. let.

I bez ohledu na to, zda se shora uvedená výpověď zakládá na pravdě, či nikoliv, je však možné říci, že firma V. Hodek se nejen dokázala vypořádat s počáteční krizí, ale podařilo se jí i poměrně rychle proniknout na domácí trh a prosadit se zde se svými výrobky.¹⁰¹ To ostatně potvrzuje i sám Vincenc Hodek, jenž hodnotí rozvoj podniku v této době velmi pozitivně: „... Zavedl jsem v ČSR výrobu speciálních gyroskopických elektrických přístrojů leteckých [...] pro vícemotorová letadla. V tomto oboru jsem docílil velmi slušných úspěchů...“¹⁰² Za jakýsi pomyslný vrchol Hodkových předválečných podnikatelských snah lze pak považovat mezinárodní leteckou výstavu, uspořádanou v červenci 1939 v Bruselu. Firma V. Hodek zde měla vlastní propagační stánek, v němž mj. prezentovala svůj návrh dvojitého chronoelektrického otáčkoměru, který údajně sklídil nemalý úspěch.¹⁰³ Podle Vincence Hodka zde také došlo k získání a navázání prvních významných obchodních kontaktů, jejichž praktická realizace však byla znemožněna vypuknutím světového válečného konfliktu: „...V Bruselu vzbudily mé výrobky velký zájem v evropských i zámořských státech. Zahraniční zájemci mi již tehdy přislíbili, že po úpravě poměrů v Evropě zadají mi objednávky [...] přístrojů, a doporučili mi, abychom [...] sledovali světový vývoj v letectví. Ihned po válce se zahraniční zájemci z Ameriky i Anglie skutečně přihlásili...“¹⁰⁴ Zda se Hodkovu podniku doopravdy natolik dařilo, však není možné objektivně posoudit. Na jedné straně ve prospěch všech výše citovaných svědectví mluví soupisy dokládající rozšiřování výrobního provozu v podobě nákupů nových strojů, na straně druhé pro toto období (na rozdíl od pozdější doby) zcela chybí např. účetní záznamy, jež by mohly osvětlit finanční situaci firmy, resp. více konkretizovat představu o míře úspěšnosti Hodkova podnikání.¹⁰⁵ Vzhledem k tomu, že podobné prameny ale k dispozici nejsou, nezbývá než

101 RAH, f. Fotografie, Podnik V. Hodek, Výrobky; f. VH, Podnik V. Hodek, Úřední, zpráva o činnosti podniku V. Hodek v době okupace, b. d.; Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, životopis I, b. d., s. 1.

102 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, životopis II, b. d., s. 1.

103 The Brussels Show. *Flight and The Aircraft Engineer*. 1939. 36(1594): 23–28. RAH, f. Fotografie, Letectví, Letecké výstavy, Brusel 1939; Podnik V. Hodek, Výrobky – otáčkoměr (b. d.). *Úřad průmyslového vlastnictví*, Databáze patentů a užitých vzorů, patentový spis č. 76352 a č. 76353.

104 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, Úřední, zpráva o činnosti podniku V. Hodek v době okupace, b. d.

105 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, Účetnictví, sestavení nákupu (1935–1943), 1943, s. 2–5.

se spokojit s výpověďmi jednotlivých aktérů a jejich tvrzení – ač s notnou dávkou obezřetnosti – přijmout.

ZATEMNĚNÁ PRAHA

Nestabilní mezinárodní situace v Evropě, které Vincenc Hodek právem připisuje „vinu“ za dočasné zpomalení obchodního rozvoje firmy, se nutně musela projevit i v mimopracovních sférách jeho života. Ve vztahu ke každodennosti Vincence Hodka a jeho rodiny lze tyto předválečné politicko-společenské vlivy patrně nejlépe demonstrovat na všeobecné mobilizaci vyhlášené v září 1938, které se Hodek, četař v záloze, aktivně zúčastnil.¹⁰⁶ Nepříliš překvapivě však o této události neexistuje žádné Hodkovo svědectví, jež by umožnilo udělat si představu o názorech a pocitech přímého aktéra celého dění. Přestože ale není možné postihnout průběh příprav na obranu Československé republiky z pohledu bezprostředního účastníka (tzn. Vincence Hodka a potažmo jeho bratra Josefa), lze se na mobilizační období podívat alespoň skrze prožitky a vzpomínky ostatních rodinných příslušníků.

Jak tedy vyplývá z dostupných výpovědí, zatímco se Vincenc Hodek připravoval na plnění svých vlasteneckých povinností, jeho žena Marie se ještě před zveřejněním mobilizační výzvy přesunula se čtyřletou dcerou Janou do Vysoké Lhoty, odkud dle potřeby dojížděla do Prahy, aby se zde (během pozdější nepřítomnosti manžela) postarala o nezbytné záležitosti: „Hitler řval v rádiu jak šílenec, že Prahu rozbije [...]. Občané byli vyzváni, kde si mají opatřit plynové masky [...]. Masky jsem opatřila [...]. Další rozkaz byl v Praze zatemnit okna. O Janušku se postarala moje sestra. [...] Okna jsem zatemnila [...], spakovala jsem pár cenností a věcí a vydala jsem se na cestu do Pyšel. Praha byla zatemněná, ale zmatek žádný nebyl. Na stanicích elektrik svítily [...] modré žárovky. Na nádraží totéž [...]. Horší však [to] bylo s vystupováním z vlaku. Venku vše potmě [...]. Po zvuku vlaku, že

106 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, vojenská knížka, 1951, s. 13; Písemná svědectví o V. Hodkovi, Věra Doll, Vznik letadla HK-101, 2. března 1990, s. 3.

jede z kopce, jsem hádala, že je to zastávka Pyšely.“¹⁰⁷ S výjimkou několika podobných krátkých výjezdů do Prahy však Marie Hodková, především z důvodu počínajícího těhotenství, většinou neopouštěla relativně klidné prostředí Vysoké Lhoty. Její největší starostí v tomto období – jak plyne z dochovaných vzpomínek – byla nepřítomnost manžela, o němž navíc neměla po několik dní žádné zprávy: „Vůbec jsme nevěděli, kde je Vinca, Pepík. Oba narukovali, jejich otec marně se nich sháněl.“¹⁰⁸ Zmiňované obavy o syny částečně potvrzuje i pohlednice zaslaná dne 28. září Marii Hodkové, ve které Vincenc Hodek st. píše jednak o stále nezvěstném Josefovi a jednak o možnosti brzkého návratu Vincence.¹⁰⁹ Nepočítaje všeobecně rozšířené a opakované vzpomínky o plačících vojácích či zklamaném obyvatelstvu, jež se vyskytují u většiny pamětníků vyprávějících o roce 1938, je tato zpráva poslední zmínkou, popisující konkrétní dění v životě rodiny Hodkových ve sledovaném období; následující druhorepubliková éra není v zachovaných svědectvích, z poněkud nejasných důvodů, reflektována.

Ačkoli jsou výše uvedené vzpomínky Marie Hodkové velmi útržkovité, poměrně dobře zapadají do širšího souboru výpovědí, týkajících se zářijových událostí roku 1938; z obecného hlediska se však jedná jen o další z řady jiných svědectví o dané době. Nicméně v rámci jejich detailnějšího porovnání s obdobně vzpomínajícími politiky, vojáky, řadovými občany nebo dětmi lze vypořádat, že mnozí pamětníci (z právě jmenovaných kategorií) prezentují své výpovědi skrze jakési univerzální vyprávěcí schéma typu „mobilizační nadšení – Mnichov – všeobecné zklamání“, čímž často zcela opomíjí vlastní názory a prožitky.¹¹⁰ Marie Hodková naproti tomu prostřednictvím osobních pocitů a zkušeností ve svých vzpomínkách zachycuje i daleko běžnější okamžiky, přímo související s dobovým děním, a v tom také, dle mého názoru, spočívá nejen jedinečnost, ale i největší přínos jejího vyprávění o roce 1938.

VĚRUŠKA

Rok 1939 vnesl do života Hodkových nemalé změny. Za nejvýznamnější událost počínajícího protektorátního období lze bez velkých pochyb označit narození druhé dcery Věry, která přišla na svět 10. dubna. Navzdory této radostné zprávě se však první polovina roku 1939 v příliš pozitivním duchu

107 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různé o společném životě VH – MH (žlutý sešit 2), b. d., s. 52.

108 Tamtéž.

109 RAH, f. Korespondence, Příchozí, Osobní, Vincenc Hodek st., 28. září 1938.

110 Srov. Kvaček 2011: 99–154; Tomeš a Vašek 2012. Český rozhlas České Budějovice, *Vzpomínky na osmičkové roky 1938, 1948, 1968*, Rok 1938, dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cb/neprehlednete/_zprava/vzpominky-na-osmicrove-roky-1938-1948-1968--491315.

Fotografie 9. Vincenc Hodek s dcerami Janou a Věrou (srpen 1941)

nenesla. Ještě před narozením dalšího potomka se totiž Vincenc Hodek rozhodl spolu s ostatními kamarády – letci opustit Prahu a odejít do zahraničí, kde se chtěl zapojit do protiněmeckých odbojových aktivit. Tyto plány očividně působily nemalé starosti v danou dobu těhotné Marii Hodkové, která své obavy o život manžela i celé rodiny (v případě jeho odchodu) zmiňuje v pozdějších vzpomínkách.¹¹¹ Vlastenecké odhodlání Vincence Hodka – jak sám uvádí – ale údajně zmařil Karel Mareš, velitel cvičné letky ve Kbelích, jenž mu doporučil setrvat na území Protektorátu: „Mně připadl úkol příslušníka domácího odboje, protože naši zpravodajci potřebovali lidi v průmyslu.“¹¹² Vincenc Hodek tak zůstal i nadále v Praze, nicméně starosti rodiny Hodkových se tím neskončily. Několik dnů po narození totiž onemocněla dcera Věra a po porodu vysílená Marie Hodková se o ni nemohla postarat. Nastalou situaci nakonec Hodkovi vyřešili prostřednictvím lékaře a na základě jeho doporučení si najali kojnou, jistou Blaženu Zemanovou, která nejprve po dobu prvních osmi měsíců docházela za malou Věrou a poté byla Hodkovými dočasně přijata jako služebná.¹¹³ Od této doby (tj. jaro 1939) také Marie

111 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různá povídání (žlutý sešit I), b. d., s. 54.

112 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, Úřední, zpráva o činnosti podniku V. Hodek v době okupace, b. d.

113 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různá povídání (žlutý sešit I), b. d., s. 3.

s dětmi trávila podstatně více času ve Vysoké Lhotě, kde nejpozději od roku 1943 bydlela trvale – tedy s výjimkou zimního období, kdy se rodina vždy vracela do Holešovic.¹¹⁴ Vincenc Hodek, který z pracovních důvodů nemohl Prahu dlouhodobě opustit, do Vysoké Lhoty, jak napovídají dobové fotografie a dopisy z roku 1943, pravidelně dojížděl.¹¹⁵ Vincenc a Marie Hodkovi tak byli opětovně nuceni žít odděleně. V tomto případě se však s největší pravděpodobností jednalo o čistě praktické řešení, které mělo – vzhledem k Hodkově odbojové činnosti, jež bude popsána níže – ochránit jednotlivé členy rodiny před nežádoucími střety s okupační mocí.

Navzdory právě vylíčeným starostem a komplikacím však nelze říci, že by období mezi lety 1939–1945 představovalo v životě Hodkových jen dobu plnou těžkostí. Důkazem toho jsou především dobové fotografie, na kterých je zaznamenána i řada „bezstarostných“ momentů, během nichž si Hodkovi užívali svůj volný čas. Konkrétně se jedná např. o dovolenou, již Marie a Vincenc Hodkovi strávili patrně v roce 1940 lyžováním na Šumavě, anebo o společné chvíle prožité ve Vysoké Lhotě; Hodkovi rovněž nestrádali ani po společenské stránce, o čemž mj. svědčí fotografie hned z několika svateb jejich blízkých přátel a známých.¹¹⁶ Aniž by tak byla jakkoliv zlehčována rodinná situace, která byla jistě ovlivněna jak zapojením Vincence Hodka do domácího odboje, tak i obecnou politicko-spoolečenskou atmosférou, není možné přehlížet ani tyto obyčejné okamžiky, jež sice stojí spíše na okraji celého dění, avšak ve kterých je nejlépe zachycen ničím nerušený obraz soukromého života Hodkových.

AGENT 23

Reakce Vincence Hodka na proměnu politických poměrů v českých zemích byla více než zřejmá – i přes riziko, kterému by mohl vědomě vystavit sebe a svoji rodinu, se rozhodl participovat na realizaci dílčích aktivit zaměřených proti nacistické okupační správě. V praxi se jeho činnost odvíjela především od profesního zaměření, resp. od oblasti, v níž podnikal. Firma V. Hodek, jejíž produkty patrně vyhovovaly německé válečné výrobě, se totiž stala

114 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různá povídání (žlutý sešit I), b. d., s. 2; f. VH, Vincenc L. Hodek, Písemná svědectví o V. Hodkovi, Věra Doll, Vznik letadla HK-101, 2. března 1990, s. 4.

115 RAH, f. Fotografie, Rodinné, Vincenc Hodek – S dcerami (1941), Vysoká Lhota (červen 1943); f. Korespondence, VH – MHK, 9. listopadu 1943; 18. listopadu.

116 RAH, f. Fotografie, Rodinné, Jana a Věra Hodkovi (dětské) – Svatba ing. Pliška (1942); Marie Hodková (Koblisková) – Javorník (1940); Vincenc Hodek – Javorník (1940), Svatba O. Šouty (1942), Vysoká Lhota (červen 1943); V. Hodek – M. Hodková Koblisková (společné) – Svatba Lídy a Oty (1942).

součástí koncernu Askania Werke, což Hodkovi, který byl od té doby údajně nucen jezdit do Berlína a podávat zde pravidelná hlášení o stavu výroby, sice umožnilo částečně nahlédnout do určitých hospodářských sfér nacistického režimu, zároveň se však musel vypořádat s trvalou přítomností tří příslušníků německé tajné policie, kteří dohlíželi na provoz v jeho továrně.¹¹⁷ Jak ale vyplývá z některých výpovědí, gestapo pro Hodka a jeho zaměstnance nepředstavovalo nějaký zásadní problém: „Přesto, že do podniku byly dosazeny dozorčí orgány [...], vyráběli jsme přístroje naprosto nespolehlivé a vadné (např. 4000 ks zatačkoměrů, které se otáčely na opačnou stranu). Proto bylo v továrně mnoho vyšetřování a dokonce dvakrát vedené přímo šéfem gestapa z Berlína.“¹¹⁸ Přítomnost gestapa v manželově podniku potvrzuje také Marie Hodková, a to v souvislosti se vzpomínkami na požár, který v továrně propukl v lednu 1941: „Jen hasiči odjeli, přijelo ‚gestapo‘ [...]. Jejich velitel přišel k Vincovi [...] a říká sabotáž, Vinca německy neuměl, přivolal inženýra Plška a ten překládal, jak oheň vznikl [...]. Velitel uvěřil...“¹¹⁹ Uváděná vyšetřování však pravděpodobně Hodkovi nezpůsobila žádné velké potíže, jelikož se o nich na jiném místě již nezmiňuje.

Drobné sabotáže ve výrobě a „výzvědné“ cesty do Berlína ale představovaly jen část Hodkových odbojových aktivit. Na počátku okupace se totiž dostal – zřejmě skrze dříve zmiňovaného Karla Mareše – do přímého kontaktu s Josefem Balabánem a Josefem Mašínem, kteří ho údajně pověřili úkolem navrhnout a zhotovit prototypy vysoce hořlavých časovaných bomb. Po splnění tohoto zadání však spolupráce mezi jmenovanými muži neskončila. Vincenc Hodek ve svém svědectví, které popisuje jeho odbojovou činnost, naopak hovoří o několika dalších schůzkách, během nichž došlo k upřesnění a stanovení určitých pravidel pro jejich následující komunikaci: „...Vyžádal si pl. Balabán zhotovení dvou klíčků od kufru mého auta a v kufru malou dvojitou [...] stěnu [...] pro ukrytí zpráv. (V kufru musely býti vždy nějaké bezvýznamné balíčky [...], které si [...] brali při zasouvání zprávy [...], jindy tam nějaké balíčky přinesli.) Balabán říkal, [...] klíče dostanou dva spolehliví lidé [...]. Všechny lístky musí býti vždy spáleny beze zbytku.“¹²⁰ Vincenc Hodek měl,

117 RAH, f. VH, Odboj, svědectví Jiřího Bayera, 30. června 1992, s. 1; Prohlášení Jana Červinky, 20. ledna 1965; Podnik V. Hodek, Úřední, zpráva o činnosti podniku V. Hodek v době okupace, b. d. *Vojenský historický archiv* (dále jen VHA), f. Ministerstvo národní obrany, Komise pro vydávání osvědčení podle zákona č. 255/46 Sb., osobní spis č. j. 310286/92, svědectví J. Červinky, s. 1.

118 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, Úřední, zpráva o činnosti podniku V. Hodek v době okupace, b. d.

119 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různá povídání (žlutý sešit I), b. d., s. 1–2.

120 RAH, f. VH, Odboj, stručný životopis od r. 1939 a podrobné vyličení bojové – odbojové činnosti, 19. října 1973.

podle svých slov, Josefu Balabánovi předávat především informace týkající se oblasti německého hospodářství, resp. leteckého průmyslu. Tuto výpověď částečně potvrzuje i svědectví Jana Červinky, člena odbojové skupiny, která působila ve Škodových závodech v Plzni: „Jezdil jsem jako spojka Plzeň – Praha [...]. Při návštěvě v Praze domluvil jsem si vždy schůzku s V. Hodkem, který mně předával zprávy o německé letecké výrobě, vojenských přesunech aj. Během těchto styků jsem se dozvěděl [...], že spolupracuje se skupinou plk. Balabána, a žádal jsem ho, aby své velitele o naší skupině v Plzni informoval...“¹²¹ I když obdobně o Hodkově napojení na Balabána a Mašína vypovídají i některé další prameny, jak úřední, tak i osobní povahy, ani s jejich pomocí však nelze posoudit, jak úspěšná tato činnost ve skutečnosti byla.¹²² Nehledě na výsledky celé akce je ale možné s jistotou říci, že spolupráce mezi jmenovanými netrvala více než dva roky, jelikož nejpozději musela být přerušena na jaře v roce 1941, kdy byli Balabán a Mašín zatčeni. Navzdory této události ale patrně nedošlo k úplné likvidaci popisované zpravodajské sítě, protože Vincenc Hodek je od února 1943 v některých dokumentech bývalé vojenské odbojové organizace Trávnice¹²³ uváděn jako vedoucí zpravodajské sběrný číslo 23 („agent 23“), která i nadále – tentokrát však prostřednictvím ústřední zpravodajské služby zmiňovaného uskupení – předávala zprávy do zahraničí. Navázání užší spolupráce s organizací Trávnice komentuje i Vincenc Hodek, když sám sebe označuje za vedoucí osobnost skupiny VII, která měla sdružovat odbojáře v Holešovicích a jež byla z jeho přičinění začleněna právě do struktur Trávnice.¹²⁴ Existenci Hodkem uváděného holešovického uskupení potvrzují i archivní prameny popisující činnost jmenovaného odbojového hnutí, v nichž se hovoří o firmě V. Hodek jako o centru skupiny 23, která nejpozději od dubna 1945 spadala pod přímé vedení jednoho z vyšších

121 RAH, f. VH, Odboj, Prohlášení Jana Červinky, 20. ledna 1965.

122 RAH, f. VH, Odboj, Prohlášení o činnosti Vincence Hodka (Svaz národní revoluce, odbočka Trávnice), 26. června 1948; Vincenc L. Hodek, Písemná svědectví o V. Hodkovi, Věra Doll, Vznik letadla HK-101, 2. března 1990, s. 3. VHA, f. Ministerstvo národní obrany, Komise pro vydávání osvědčení podle zákona č. 255/46 Sb., osobní spis č. j. 310286/92, svědectví J. Červinky, s. 1.

123 Vojenská odbojová organizace formující se mezi lety 1942–1945 kolem osobností Aloise Krause a Adama Wohlratha-Trávníckého. Její činnost v tomto období, včetně účasti na pražském povstání v květnu 1945, byla v roce 1949 zdiskreditována prověřovací komisí ministerstva vnitra, která ji prohlásila za smyšlenou. Viz NA, f. ÚV SPB, sign. 2360, Trávnice – šetření (1949). VHA, f. Trávnice, karton 1, složka A, Účast Trávnice v revolučních bojích v Praze 10, s. 1–4; Trávnice – žádost o přiznání odboj. charakteru (1975).

124 RAH, f. VH, Odboj, Prohlášení o činnosti Vincence Hodka (Svaz národní revoluce, odbočka Trávnice), 26. června 1948; Podnik V. Hodek, Úřední, zpráva o činnosti podniku V. Hodek v době okupace, b. d.

velitelů Trávnice Františka Horkého; jméno Vincence Hodka je zde ale rovněž skloňováno v souvislosti s jednotkou bojující během květnového povstání v Praze v prostoru Trojského mostu.¹²⁵

Ačkoliv je výše uvedený nástin Hodkových odbojových aktivit v období od března 1939 do května 1945 sestaven převážně z pouhého životopisného výčtu dat a událostí, jedná se patrně o jediný možný způsob, jak alespoň povrchově nahlédnout do této etapy jeho života. Vincenc Hodek se totiž (nepříliš překvapivě) k záležitostem dotýkajících se odboje vyjadřuje velmi stroze a obvykle je shrnuje v podobě konstatování, že v době německé okupace splnil svoji vlasteneckou povinnost.¹²⁶ Výjimku v tomto ohledu samozřejmě představují ty úřední dokumenty, v nichž Hodek – z důvodu získání potvrzení o aktivní účasti v boji za osvobození republiky – popisuje svoji odbojovou činnost cíleně. I v těchto výpovědích je však možné vyzpozorovat určitou zdrženlivost: „Tento jeho (Josefa Balabána; pozn. aut.) nápad jsem neměl ani po válce zveřejňovat, ale po tolika letech myslím, že je to minulost.“¹²⁷ Zda se z Hodkovy strany jednalo skutečně jen o opatrnost a co za ní případně stálo, se však lze jen dohadovat. Toto jeho mlčení je ale, podle mého názoru, možné postřehnout i ve vztahu k rodině. Obdobně jako v případě Hodkových svědectví i výpovědi blízkých příbuzných mají jednak spíše charakter faktografického popisu dění a jednak se většina z nich od původních vzpomínek Vincence Hodka obsahově téměř neliší a nepřináší nic nového, co by umožnilo nahlédnout do Hodkových aktivit skrze jeho vlastní (ač zprostředkované) názory a prožitky. Právě proto lze předpokládat, že tato rodinná vyprávění do jisté míry pouze reprodukují Hodkem předložený a časem ustálený obraz dobového dění, který byl – především v pozdějším období – doplněný o informace z úředních dokumentů.¹²⁸ Dlužno však dodat, že na konečnou podobu vzpomínek o Hodkově působení v odboji mělo výrazný vliv i několikaleté úřední šetření, spjaté s ověřováním jeho protinacisticky zaměřené činnosti, jež vtisklo svědectvím o této době určitou jednotnou vyprávěcí strukturu.

125 VHA, f. Trávnice, karton 2, Trávnice: Historie skupiny – Vnitřní Praha (1972), příloha č. 1 a 4.

126 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, životopis I, b. d., s. 1.

127 RAH, f. VH, Odboj, stručný životopis od r. 1939 a podrobné vyličení bojové – odbojové činnosti, 19. října 1973.

128 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různé o společném životě VH – MH (žlutý sešit 2), b. d., s. 44; f. VH, Odboj, Marie Hodková – dopis pro Městský soud v Praze, 9. března 1991, s. 1–2; Vincenc L. Hodek, Písemná svědectví o V. Hodkovi, Věra Doll, Vznik letadla HK-101, 2. března 1990, s. 3.

PŘEDEVŠÍM ČLOVĚK

Jak plyne ze shora uvedeného, vytvořit si konkrétní představu o protiněmeckých aktivitách Vincence Hodka skrze subjektivní vnímání a prožívání sledovaných aktérů je v podstatě nemožné. Přesto ale existují prameny, které tuto zdánlivou neprostupnost narušují a dovolují tak nahlédnout na odbojovou činnost a osobnost Vincence Hodka z trochu jiného úhlu pohledu. Jmenovitě se jedná především o několik poválečných svědectví, jež reflektují zejména Hodkovo chování během německé okupace a ukazují, že řada jeho kroků dalece přesahovala rámec výše nastíněné odbojové činnosti: „...Vincenc Hodek mne za okupace finančně podporoval. Špatně by se nám žilo, nebýt jeho, když v září 1943 německé gestapo odvedlo mého muže [...] přímo ze zaměstnání a já zůstala s dvouměsíčním dítětem a starou maminkou sama. [...] Nebyla jsem sama, komu pomohl. [...] Sokolští bratři [...] byli ukryti v jeho továrně...“¹²⁹ Ve velmi podobném duchu se nesou i ostatní výpovědi, v nichž je Vincenc Hodek bez výjimek líčen jako člověk, který i přes poměrně velké riziko materiálně i lidsky pomáhal nejen rodinám, jež se pod vlnou totálního nasazení ocitly bez živitele, ale i mnoha dalším osobám (např. studentům či členům Sokola), kterým poskytoval útočiště před hrozícím odvečením na nucené práce do Říše: „Vzpomínám si, že [...] přijal medika Uxu na celodenní úvazek, takže mimo dobu ordinace si mohl studovat, nemusel na práci do Německa, a proto mohl hned po revoluci dokončit studium medicíny. Další případ jeho dobrého srdce se týká manželů, kteří byli zaměstnání v závodě. Manžel onemocněl těžkou chorobou [...] a byl mu vyplácen dále celý plat až do smrti, ačkoliv měl [...] nárok jen na nemocenské dávky. Jeho paní byla stále zaměstnána [...], ale do práce docházela jen tehdy, kdy jí to stav manžela dovoľoval. Plat jí ale byl vyplácen v plné hodnotě.“¹³⁰ Ačkoliv všechna tato svědectví v podstatě vznikla na popud Marie Hodkové, která se snažila prokázat odbojové zásluhy svého manžela, není nutné k nim přistupovat s přehnanou nedůvěrou. Podobně o výpovědích svědků totiž hovoří jednak úřední spisy, zmiňující obvinění z kolaborace, jemuž Hodek čelil v roce 1946,¹³¹ jednak jejich obsah potvrzuje např. Stanislav Engler, jeden z aktivních účastníků domácího odboje a květnového povstání v Praze. Ten navíc popisuje, jak zmíněné ukrývání „totálně nasazených“ probíhalo v praxi: „V době perzekuce [...] zapojil Vincenc Hodek mým prostřednictvím

129 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Písemná svědectví o V. Hodkovi, Zdeňka Cachová (dopis), 15. května 1988.

130 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Písemná svědectví o V. Hodkovi, Lukáš Suchánek (dopis), 24. listopadu 1983.

131 VHA, f. Ministerstvo národní obrany, Komise pro vydávání osvědčení podle zákona č. 255/46 Sb., osobní spis č. j. 310286/92, Vyjádření ministerstva vnitra (č. j. 8042/86).

Fotografie 10. Dům rodiny Hodkových a tovární objekt firmy V. Hodek, Praha VII (b. d.)

svůj podnik v Praze 7 v Závětrí 3 do akce [...] důvěrníků na Úřadu práce v Praze, kterými byl podle pokynů určených pracovníků odboje vystaven ohroženým osobám pracovní příkaz do některého ze zapojených podniků. Tím byla tato osoba vyňata z evidence pro odsun do Říše...“¹³² Kolik lidí se tímto způsobem stalo oficiálními zaměstnanci podniku V. Hodek, nelze přesně určit, nicméně vzhledem k poválečným obtížím s nadbytečným počtem pracovníků, kdy nakonec úřady Hodkovi povolily propustit 134 osob, pro něž firma nenalezla vhodné uplatnění, se lze domnívat, že uvedené číslo by mohlo odpovídat přibližnému počtu před nucenými pracemi zachráněných lidí.¹³³ Tento odhad je však čistě teoretický.

Vincenc Hodek, jak již bylo řečeno dříve, se ani k této své činnosti, snad s výjimkou dvou krátkých zmínek, nijak konkrétně nevyjadřuje.¹³⁴ Naproti tomu Marie Hodková jeho vlastenecky motivované činy vyzdvihuje snad ve všech vzpomínkových výpovědích, avšak ty jsou založeny spíše na reprodukci

132 VHA, f. Ministerstvo národní obrany, Komise pro vydávání osvědčení podle zákona č. 255/46 Sb., osobní spis č. j. 310286/92, čestné prohlášení Stanislava Englera.

133 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, Úřední, Firemní korespondence, 20. března 1947; Vincenc L. Hodek, Písemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 2.

134 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, Úřední, zpráva o činnosti podniku V. Hodek v době okupace, b. d.

výše pojednaných svědectví než na popisu vlastních zážitků, což potvrzuje i sama Marie Hodková, když v jednom vyprávění o společném životě s Vincencem Hodkem uvádí, že s rozsahem „záchranných aktivit“ svého manžela byla obeznámena až po skončení druhé světové války: „O těchto událostech jsem se dozvěděla [...] vlastně od lidí, neb z knih, novin, dopisů. Když jsem se ptala manž. jak to vše bylo, řekl: ‚Udělal jsem svou vojenskou, sokolskou a vlasteneckou povinnost.‘“¹³⁵ Na druhou stranu však není možné říci, že by Marie Hodková stála úplně stranou popisovaného dění, což dokládají např. vzpomínky Karla Kadlece, jehož rodiče byli blízkými přáteli rodiny Hodkových: „Rodiče mi [...] řekli, že kdyby 2. světovou válku nepřežili, manželé Hodkovi by se o mne postarali a to tak, že by uvažovali [...] o mé adopci. [...] Hodkovi nás jak finančně, tak věcně a též psychicky podporovali. [...] Chtěl bych [...] uvést, že můj otec byl [...] umístěn ve sběrném táboře ‚Hagibor‘ v Praze – Strašnicích. [...] Měl být přes den doma a přes noc musel být v táboře. Pan Hodek pomáhal [...] tím, že ho vozil domů k rodině, ač za to [...] byl trest smrti. Otec mi dával pana Hodka častokrát za vzor...“¹³⁶ Jak vyplývá z výše uvedeného, Marie Hodková byla s některými dílčími záležitostmi nejen obeznámena, ale zřejmě o nich i spolurozhodovala. Obecně lze tak předpokládat, že na odbojové činnosti svého manžela měla nemalý podíl, a to minimálně po stránce duševní podpory a zázemí, které mu poskytovala. Na tomto místě je však rovněž nutné zmínit, že Marie Hodková po celou dobu německé okupace údajně načerno obstarávala potraviny, jež byly zčásti určené pro provoz tovární jídelny, což její participaci na odbojových aktivitách Vincence Hodka staví do zcela jiného světla.¹³⁷ Do jaké míry však tato tvrzení odpovídají skutečnosti není možné posoudit, jelikož ve většině dochovaných výpovědí se Marie Hodková primárně věnuje manželovým zásluhám, zatímco svou vlastní roli v daných situacích zcela opomíjí. Na vině tomu je velmi pravděpodobně, tak jako v předchozím případě, již zmiňovaná snaha dosáhnout uznání odbojové činnosti, která veškerou pozornost strhla na osobu Vincence Hodka a na dění přímo související s odbojem.

ONĚMĚLÁ BARIKÁDA

Zvláštní kapitolu v životním příběhu Vincence Hodka představuje období pražského povstání, resp. události související s obranou Trojského mostu.

135 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různé o společném životě VH – MH (žlutý sešit 2), b. d., s. 44–45.

136 RAH, f. VH, Odboj, čestné prohlášení K. Kadlece, 1995.

137 AA, zápis telefonického rozhovoru s Věrou Doll, 16. září 2009. RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Veselé a trpké vzpomínky na špatné časy (modrý sešit), 1985, s. 57.

Vincenc Hodek se totiž v některých dochovaných písemnostech označuje, resp. je označován jako vedoucí postava, která během květnového dění organizovala boje proti postupujícím německým jednotkám v pražských Holešovicích.¹³⁸ Jak ale vyplývá ze spisů týkajících se organizace Trávnice, původním (oficiálním) velitelem odbojových skupin v prostoru Holešovice, potažmo Trojský most, byl ještě před zahájením povstání určen František Horký (Kokoška 2005: 114), jenž se však v době propuknutí revolučních nepokojů nacházel na Staroměstském náměstí (patrně na velitelství „Alex“), kde byl vázán jinými povinnostmi a odkud se mu již nepodařilo včas se přesunout do Holešovic.¹³⁹ Podobným způsobem o Františku Horkém vypráví i Marie Hodková, která ve svých výpovědích o Trojském mostě údajně „doslovně“ reprodukuje manželovy vzpomínky: „...5. 5. 1945, v první půlhodině revoluce, volal Vincu major [sic] Horký. [...] Řekl, že je na Staroměstském náměstí obklopen Němci a že se nemůže dostavit. [...] II. náhradníkem byl št. kapitán Stanislav Engler.“¹⁴⁰ Zmiňovaný Stanislav Engler, jehož František Horký pověřil deaktivováním výbušných systémů, které Němci rozmístili pod jednotlivé pražské mosty, byl po splnění přidělených úkolů jmenován zastupujícím velitelem pro oblast Trojský most (Kokoška 2005: 116); zde mezitím už probíhaly aktivní přípravy na obranu hlavní přístupové cesty do Holešovic, kam směřovala část německých vojenských sil.¹⁴¹ Vlastní stavbu barikád již ale organizoval Vincenc Hodek, jak uvádí některé svědecké výpovědi: „Po ukončení jedné akce [...] bylo mně přikázáno, abych se ujal velení revoluční skupiny Trojský most. Byl jsem však těžce zraněn. Péčí Vincence Hodka byl jsem převezen do nemocnice na Bulovce. Předtím jsem předal velení skupiny [...] Vincenci Hodkovi.“¹⁴² Tyto rychlé změny na postu velitele shodně popisuje i další z přímých účastníků celého dění, velitel druhé barikády na Trojském mostě Jaroslav Matějka, jenž uvádí, že jeho roli v pražském povstání určil právě Vincenc Hodek.¹⁴³

138 RAH, f. VH, Odboj, M. Hodková – svědectví o odbojové činnosti V. Hodka, b. d., s. 10; stručný životopis od r. 1939 a podrobné vylíčení bojové – odbojové činnosti, 19. října 1973. VHA, f. Ministerstvo národní obrany, Komise pro vydávání osvědčení podle zákona č. 255/46 Sb., osobní spis č. j. 310286/92, čestné prohlášení Stanislava Englera.

139 VHA, f. Trávnice, karton 2, Trávnice: Historie 1939–1945 (1972), s. 5–6.

140 *Soukromý archiv Mirko Janečka* (dále jen SAMJ), Korespondence s Marií Hodkovou, 18. března 1991, příloha dopisu, s. 1.

141 VHA, f. Trávnice, karton 2, Trávnice: Historie 1939–1945 (1972), s. 5–6.

142 VHA, f. Ministerstvo národní obrany, Komise pro vydávání osvědčení podle zákona č. 255/46 Sb., osobní spis č. j. 310286/92, čestné prohlášení Stanislava Englera. Srov. RAH, f. VH, Odboj, stručný životopis od r. 1939 a podrobné vylíčení bojové – odbojové činnosti, 19. října 1973.

143 VHA, f. Trávnice, karton 1, složka A, J. Matějka – Boj o Trojský most, s. 1.

K samotnému průběhu událostí na Trojském mostě a v Holešovicích se Vincenc Hodek už nevyjadřuje. Zde je proto nutné využít vzpomínky zaznamenané Marií Hodkovou, která líčí dění ve dnech 6.–8. května 1945 podrobněji. Z obecného hlediska její vyprávění koresponduje se všeobecným vývojem situace v Praze, resp. v prostoru Kobylis a Holešovic (Zámečník 2006), tzn., že se v nich dotýká jak stavby barikád během 5. a 6. května, tak i postupu německých jednotek, jejich úspěšného prolomení obrany Trojského mostu, střetů s povstalci a kapitulace ve dnech následujících. Ústřední postavou celého popisovaného děje je samozřejmě Vincenc Hodek: „...Byl ve spojení telefonickém s hlavním vojenským velitelstvím [...] v Bartolomějské ulici [...]. Stále na velitelství urgoval zbraně. Na domě hned vedle továrny byl na střeše telefonní sloup, Němci [...] ten sloup sestřelili a telefonní spojení bylo přerušeno. V noci ze 7. května na 8. května [...] všichni bojovníci museli opustit své pozice [...]. V. Hodek se rozhodl, že se musí dostat [...] do hlavního stanu v Bartolomějské ulici. Trvalo mu to skoro celý den.“¹⁴⁴ Uváděnou ztrátu spojení mezi ústředním velitelstvím a skupinou Vincence Hodka v Holešovicích potvrzují jak dokumenty týkající se historie odbojové organizace Trávnice, tak vzpomínková výpověď výše jmenovaného Jaroslava Matějky, avšak potvrdit, či vyvrátit zmíněnou cestu z Holešovic na Staré Město, která je jinak Marií Hodkovou líčena poměrně detailně, není možné. Jaroslav Matějka však ve svém svědectví o událostech 7. května popisuje, že v důsledku německých útoků na továrnu a další objekty sice zcela ztratil spojení s „holešovickým velitelstvím“, ale přesto se dozvěděl, že Vincenc Hodek, jemuž doposud podával pravidelná hlášení, opustil příslušné stanoviště, a jak Matějka dodává, osobně Hodka již neviděl.¹⁴⁵

Na tomto místě se jako vysvětlení náhlého Hodkova zmizení pochopitelně samy nabízí shora citované rodinné vzpomínky, avšak i navzdory tomuto logicky vyhlížejícímu propojení obou výpovědí nelze Matějково nepřímé svědectví považovat za jasný důkaz o pravdivosti tvrzení Marie Hodkové. Podobně obezřetně je tak nutné přistupovat i ke zbylé části vyprávění o Trojském mostě, v níž je zachycena Hodkova zkušenost s velitelskými špičkami pražského povstání: „Dovedli Hodka k velícímu generálovi Kutlvašrovi. [...] Generál Hodka vyslechl [...], načež mu bylo řečeno, legitimujte se. Odpověď byla, kdybych byl takovou legitimaci měl při sobě, tak mě Němci [...] zastřelili. Generál zavolal stráž a ta odvedla V. Hodka do vězení. [...] Ráno při propuštění“.

144 RAH, f. VH, Odboj, M. Hodková – svědectví o odbojové činnosti V. Hodka, b. d., s. 11–12.

145 VHA, f. Trávnice, karton 1, složka A, J. Matějka – Boj o Trojský most, s. 9; karton 2, Trávnice: Historie 1939–1945 (1972), s. 13.

tění se generál omluvil a řekl, jste prověřen...“¹⁴⁶ V dopoledních hodinách 9. května se tak Vincenc Hodek údajně objevil na Smíchově u příbuzných své manželky, kteří se o něj postarali a vybavili ho na další cestu, tentokrát však za jeho rodinou, do Vysoké Lhoty: „Na bouchání jsem šla dolů po schodech, vtom se otevrou dveře od ložnice v nich stojí můj švagr v pyjamu – s helmou na hlavě, na rameni pušku a křičí neotvírat, byl v té výstroji tak směšný, že jsem se musela smát (v duchu jsem si řekla Švejk) a vtom hlas z venku. Otevřete, to jsem já, Vinca. Radost obrovská!“¹⁴⁷

Vyprávění Vincence Hodka, resp. jeho ženy Marie, přináší zajímavý a v mnoha ohledech také nový pohled na dění v Holešovicích ve dnech pražského povstání v květnu 1945. Nicméně i takto poměrně věrohodně prezentovaný obraz o „skutečných“ událostech na Trojském mostě nelze přijmout bez výhrad. Patrně nejkritičtěji je nutno nahlížet na samotnou podobu výpovědí, u nichž mnohdy není možné určit, zda se ještě jedná o autentické vzpomínky Hodkových, anebo již o informace získané postupem času z knih či svědectví jiných pamětníků; ty totiž do rodinné paměti nepochybně pronikly skrze shora zmiňované snahy dosáhnout uznání Hodkovy odbojové činnosti z let 1939–1945. Na druhou stranu lze však ve výpovědích manželů Hodkových spatřovat jedinečnou příležitost a jednu z možných cest k přehodnocení dosavadní představy o dění na Trojském mostě, které prozatím stále zůstává – především vinou povídek Němá barikáda a Pancéřová pěst Jana Drdy (Drda 1949: 83–89, 107–120), jež dostaly na sklonku 40. let v režii Otakara Vávry také filmovou podobu – spíše nedostatečně pramenně podloženou legendou o skupině statečných obránců Trojského mostu.¹⁴⁸

HODEK – KŘÍŽ

Doba okupace výrazným způsobem narušila také Hodkovy podnikatelské plány. Výroba firmy V. Hodek, jak bylo zmíněno již výše, byla propojena s německými úřady a přizpůsobena jejich požadavkům, což značně omezilo další rozvoj podniku. Navzdory riziku vyplývajícímu z přítomnosti nacistického dozoru v továrně se Hodek a jeho blízcí spolupracovníci nenechali vzniklou situací odradit a tajně pokračovali ve vývoji nových přístrojů: „Celou válku pracovala tajně [...] moje konstrukce [...] na mých návrzích miniaturních elektrických gyroskopických leteckých přístrojů...“¹⁴⁹ Ve stejné době se

146 RAH, f. VH, Odboj, M. Hodková – svědectví o odbojové činnosti V. Hodka, b. d., s. 13.

147 SAMJ, Korespondence s Marií Hodkovou, 18. března 1991, příloha dopisu, s. 6.

148 Srov. Kokoška 2005: 172; Marek 2005: 167–186.

149 RAH, f. VH, Odboj, stručný životopis od r. 1939 a podrobné vylíčení bojové – odbojové činnosti, 19. října 1973.

Fotografie 11. Mezinárodní letecká výstava v Bruselu – reprezentační stánek firmy V. Hodek (červenec 1939)

Vincenc Hodek rovněž rozhodl zahájit realizaci svého doposud největšího projektu, který dalece přesahoval dosavadní produkty a výrobní zaměření holešovického podniku. Během druhé světové války se tak kolem osoby Vincence Hodka zformovala skupina několika odborníků z leteckého průmyslu, tvořená z jeho zaměstnanců a kolegů i přátel z oboru, jež se začala intenzivně věnovat uskutečnění společného leteckého snu – stavbě sportovního dvoumotorového letadla.

Počátky Hodkovy idey o zkonstruování vlastního letadla je však nutné hledat ještě v předokupačním období. Z výpovědi Marie Hodkové, která v jednom z dopisů interpretuje vzpomínky svého manžela, totiž vyplývá, že zcela zásadní vliv na budoucí podnikatelské plány Vincence Hodka měl letecký závod mezi piloty států Malé dohody, uspořádaný na přelomu srpna a září roku 1938: „...Letadlo, kterým letěli: Konstrukce dřevěná, 1 motor, radio Ø. Vinca mi vyprávěl: ‚Když jsme letěli nad Transylvánskými Alpami v Rumunsku, právě jsem dělal pozorovatele a díval se na ty hory pod námi, řekl jsem si, mít *nouzák*, tak nás tu najdou jedině medvědi. [...] Od té doby mám na mysli: Chtěl bych vyrobit letadlo [...].‘“¹⁵⁰ Není bez zajímavosti, že téměř stejně líčí vyprávění svého otce i Věra Doll: „Letěli přes [...] Alpy v Rumunsku, táta dělal navigaci a [...] pozoroval divokou krásu hor. Pomyslel si,

150 SAMJ, Korespondence s Marií Hodkovou, 8. prosince 1994, s. 2.

tady, kdybychom měli ‚nouzák‘ [...], tak nás nenajde ani medvěd. A v tu chvíli v jeho hlavě vznikl nápad na [...] letadlo.“¹⁵¹ Bez ohledu na to, do jaké míry vychází uvedený rodinný příběh z reálné zkušenosti a zda byl závod v létě 1938 tím hlavním impulzem pro vznik pozdějšího návrhu letounu, či nikoliv, lze na základě vzpomínek Stanislava Kříže, jednoho z hlavních konstruktérů letadla, s jistotou říci, že Vincenc Hodek se myšlenkou postavit nové letadlo skutečně vážně zabýval již v době před druhou světovou válkou: „... Roku 1939 [...] jsem se sešel s inž. Plškem (šéfkonstruktérem přístrojového oddělení fy Hodek) a Vincencem Hodkem. Oba se právě vrátili plní dojmu z Bruselu. [...] Když přijeli domů, rozjímali [...] o plánu, co by bylo dobré pro další výcvik sportovních pilotů, aby jejich dovednost byla o něco větší než ovládání tehdy našich nejlepších Be-50, Be-51, Bibi atd. Celá otázka se probírala jen teoreticky...“ (Bittner a Krumbach 1965: 19)

První konkrétní podoby se Hodkovo plánované letadlo dočkalo patrně už krátce po vypuknutí válečného konfliktu v Evropě, kdy svůj vlastní návrh zamýšleného stroje předložil Vladimír Plšek, zaměstnanec firmy V. Hodek. Jeho nápad však údajně obsahoval přílišné množství avantgardních prvků, jež by případnou konstrukci letadla de facto znemožnily, a proto bylo od tohoto počátečního pokusu zcela upuštěno (Bittner a Krumbach 1965: 19). Plán postavit moderní letoun se tak na nějakou dobu vrátil spíše do roviny teoretického uvažování: „Létat za okupace jsme nesměli. V té době se debatovalo [...] o letadlech, která by byla po válce potřeba. [...] Z mých zkušeností prosazoval jsem malé rychlé celokovové dvoumotorové, dvousedadlové letadlo, aby sportovní letci měli bezpečnost... (cit. Vincenc Hodek; pozn. aut.).“¹⁵²

K významnému posunu v celém projektu došlo až na počátku roku 1942, kdy se Vincenc Hodek, prostřednictvím výše zmiňovaného Vladimíra Plška, blíže seznámil se Stanislavem Křížem, v dané době zaměstnancem pražského podniku Avia.¹⁵³ Stejně jako Hodek byl Stanislav Kříž sportovním pilotem a rovněž měl velmi podobné profesní cíle a plány: „Stavbou [...] letadla jsem se zabýval již [...] předtím a vzniklé okolnosti byly vítanou příležitostí realizovat moje tajná přání.“ (Bittner a Krumbach 1965: 19) Práce na projektu byla započata okamžitě, nicméně jelikož nebylo možné využít prostory hlídané továrny, rozhodl se Vincenc Hodek přesunout celý tým do svého bytu v ulici V Závětrí, který příslušníci okupační moci údajně příliš důkladně nekontrolovali. Z praktických a především bezpečnostních důvodů tak Hodek

151 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Písemná svědectví o V. Hodkovi, Věra Doll, Vznik letadla HK-101, 2. března 1990, s. 3.

152 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, HK-101, Z historie letadla HK-101, 13. července 1965, s. 1.

153 Tamtéž.

odvezl v polovině roku 1942 svou ženu a obě dcery do Vysoké Lhoty u Čerčan. Jakmile byla rodina odstěhována na venkov, proměnil se byt Hodkových v malou konstrukční dílnu a Vincenc Hodek, Stanislav Kříž, Vladimír Plšek a několik dalších odborníků se zde začali tajně scházet, a tak se „...téměř denně po večerech a nocích rodil stroj, který [...] měl sportovní letce [...] přiblížit vysoké úrovni vojenských pilotů.“ (Bittner a Krumbach 1965: 19) Na stejné období vzpomíná ve svých dopisech pro rodinného přítele Mirko Janečka i Marie Hodková: „Vinca v roce 1942 nás [...] přestěhoval do naší vily u Čerčan, v našem bytě tajně pracovali na výkresech [...]. Toto tajemství se za války neprozradilo. Já jsem viděla, že jsou tam kreslicí stoly, ale výkresy žádné na nich nebyly, později tam jeden kreslič z továrny něco počítal a kreslil. V roce 1945 bylo vše připraveno...“¹⁵⁴ V posledních týdnech evropské války byly plány letadla, včetně makety jeho trupu, skutečně dokončeny. Ačkoliv bylo nutné v nákresech provést řadu úprav a změn, jednu z nejdůležitějších částí celého projektu měl Hodkův tým splněnou. Na počest obou hlavních tvůrců (Hodek – Kříž) byl navržený letoun, resp. vlastní teoretický návrh stroje pojmenován jako HK-1, avšak po zahájení realizace prvního prototypu je letadlo ve všech dokumentech uváděno již pod označením HK-101 (Kolmann 2002: 27).

154 SAMJ, Korespondence s Marií Hodkovou, 8. prosince 1994, s. 2.

POVÁLEČNÉ ILUZE A REALITA

Atmosféra prvních poválečných týdnů v životě rodiny Hodkových byla patrně velmi smíšená. Na jedné straně převažovala radost z konce německé okupace a druhé světové války, která symbolicky vyvrcholila červencovými oslavami u Trojského mostu, uspořádanými na počest jeho obránců, na straně druhé toto období negativně poznamenalo červnové úmrtí Vincence Hodka st.¹⁵⁵ Po vypořádání všech úředních náležitostí, jež souvisely především s dědickým řízením, se ale Hodkovi postupně vrátili k normálnímu životu. Marie Hodková se i s dětmi přestěhovala z Vysoké Lhoty zpátky do Holešovic a Vincenc Hodek se opět začal naplno věnovat rozvoji svých plánů v leteckém průmyslu, v němž v průběhu roku 1945 a 1946 zaznamenal – alespoň podle jeho vlastních slov – nemalý úspěch.¹⁵⁶ Rovněž lze však odhadovat, že vedle pozitivně se vyvíjejícího podnikání se Hodkovi patrně dařilo i ve společenském životě a těšil se všeobecné úctě, která se odvíjela zejména od jeho chování a skutků v protektorátním období. Bez povšimnutí ale nezůstala ani Hodkova šestiletá činnost v domácím odboji, především pak jeho aktivita ve dnech pražského povstání, za niž obdržel jednak pochvalné uznání Revoluční gardy Trávnice a jednak jej pochvalným dekretem ocenil Národní výbor v Praze.¹⁵⁷

155 RAH, f. Fotografie, Odboj, Oslavy u Trojského mostu (červenec 1947); f. Korespondence, VH – MHK, 12. června 1945.

156 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, HK-101, Z historie letadla HK-101, 13. července 1965, s. 1; Vincenc L. Hodek, Písemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 1.

157 RAH, f. VH, Odboj, Pochvalné uznání, 9. května 1945; Pochvalný dekret, 9. května 1945.

Na podzim roku 1946 však došlo k výrazné změně. Ještě 8. října bylo Vincenci Hodkovi uděleno vyznamenání prezidenta republiky za jeho protiněmeckou činnost v letech 1939–1945, nicméně několik týdnů poté již čelil obvinění z kolaborace s okupační mocí a bylo proti němu zahájeno vyšetřování.¹⁵⁸ Vzhledem k tomu, že dokumentaci k případu se doposud nepodařilo v příslušných archivních fondech nalézt, není možné relevantně posoudit, kdo, resp. co stálo za podobným nařčením. Lze se však poměrně oprávněně domnívat, že celá kauza souvisela se zhoršující se situací ve firmě V. Hodek, kde se ve stejném období vystupňovaly dlouhodobé konflikty mezi majitelem továrny a představiteli podnikové závodní rady. Trestní stíhání proti Hodkovi však bylo na základě mnoha svědeckých výpovědí, jež jednoznačně hovořily ve prospěch obviněného, nakonec 19. prosince 1946 úplně zastaveno a Vincenci Hodkovi byly přiznány veškeré zásluhy.¹⁵⁹ Životní podmínky Hodkových – hodnoceno skrze vnímání a prožívání sledovaných aktérů – se ale od této doby výrazně zhoršovaly: „Záležitosti s továrnou [...] nebyly dobré vůbec. Tam poroučela závodní rada [...] a výroba se vůbec nevyplácela. [...] Pak začal tlak na V. Hodka, za každou cenu mu továrnu vyrvat, podařilo se [...]. Kolik špíny, lží se použilo proti Hodkovi a bohužel nikdo (zvýrazněno v textu; pozn. aut.) se ho nezastal...“¹⁶⁰ Marií Hodkovou uvedená vzpomínka naráží na dění kolem osoby jejího manžela na jaře 1947, které zásadním způsobem změnilo další směřování podnikatele Hodka i život celé rodiny a o němž podrobně pojednávají následující kapitoly.

TOVÁRNÍK HODEK

Již v prvních poválečných týdnech se Vincenc Hodek, s výjimkou výše uvedených společensky prestižních a rodinných událostí, věnoval výhradně snaze stabilizovat své pracovní prostředí. Zpočátku bylo nutné provést několik nezbytných kroků, souvisejících zejména s opravami částečně poničených továrních objektů, jež byly poškozeny německými jednotkami během ostřelování Prahy. I přes tyto komplikace se ale podařilo výrobu poměrně rychle obnovit, k čemuž bezpochyby přispěla i skutečnost, že továrna nepřetržitě fungovala po celou dobu německé okupace. Výhodou se rovněž ukázalo být dobré jméno firmy V. Hodek, jak v domácím, tak v zahraničním prostředí,

158 RAH, f. VH, Odboj, dekret o udělení Československé medaile za zásluhy II. stupně, 8. října 1946. VHA, f. Ministerstvo národní obrany, Komise pro vydávání osvědčení podle zákona č. 255/46 Sb., osobní spis č. j. 310286/92, Vyjádření ministerstva vnitra (č. j. 8042/86).

159 VHA, f. Ministerstvo národní obrany, Komise pro vydávání osvědčení podle zákona č. 255/46 Sb., osobní spis č. j. 310286/92, Vyjádření ministerstva vnitra (č. j. 8042/86).

160 RAH, f. MHK, Pisemné vzpomínky, O Vincenci Hodkovi, b. d., s. 2.

Fotografie 12. Oslavy na počest obránců Trojského mostu (červenec 1945); uprostřed: Vincenc Hodek

získané ještě před vypuknutím konfliktu na evropském kontinentu. Navzdory válkou zpřetrhaným obchodním vazbám zůstaly totiž zachovány přísliby budoucí spolupráce, především ze strany Velké Británie a USA, které skýtaly možnost znovu se prosadit v evropském, resp. světovém měřítku, a navázat tak na kladné ohlasy z let 1935–1939.

Příležitost potvrdit kvalitu a technickou vyspělost výrobků dostal Hodkův závod hned v listopadu roku 1946, kdy se konala mezinárodní letecká výstava v Paříži: „...Mohl jsem využití [...] dobu okupace a připravit pro exportní mírové účely čl. letectví sadu nových přístrojů, potřebných pro létání za neviditelnosti, použitelných pro svou velmi malou spotřebu ve sportovních a plachetních letadlech, takže [...] v Paříži roku 1946 fma V. Hodek opět překvapila světovou konkurenci, zcela novými přístroji, původní konstrukcí, neúměrně malou spotřebou a vahou, rozměry, přesností, spolehlivostí i cenou!“¹⁶¹ Tento Hodkem proklamovaný úspěch měl podniku otevřít bránu zahraničních trhů, což se údajně podařilo, a předběžně domluvené „pařížské objednávky“ dosáhly výše šedesáti milionů korun.¹⁶² Do jaké míry však

161 *RAH*, f. VH, Podnik V. Hodek, HK-101, Z historie letadla HK-101, 13. července 1965, s. 2.

162 *SAMJ*, Fotografie, Letecká výstava v Paříži 1946 (popisek).

Hodkovy kalkulace odpovídají realitě, nelze posoudit, jelikož podrobná účetní dokumentace k danému období je nekompletní.

Situace firmy zprvu vyvolávala, alespoň v očích jejího majitele, poměrně optimistické výhledy do budoucna také v Československu. Plynulý přechod od válečné výroby k původní specializaci závodu a opětovný technický rozvoj, jenž byl vlivem okupace zpomalen (ne však zastaven), umožnily téměř okamžitou realizaci plánů připravovaných průběžně mezi lety 1935–1945. Vedle speciálních leteckých zařízení, která měla obstát před domácí i zahraniční konkurencí, se Vincenc Hodek se svými spolupracovníky mohl také konečně pustit do stavby sportovního letadla, jehož teoretické plány vzniklé v době německé okupace (jak už bylo popsáno v předcházejících kapitolách) doprovázela předběžná příprava na vlastní realizaci projektu: „Již před revolucí r. 1945 zajistil jsem si dohodou další technický personál, inženýry statiky, konstruktéry a provedl přípravy pro stavbu těchto letadel.“¹⁶³ Tyto kroky se brzy ukázaly být správné a firma V. Hodek byla ještě v květnu 1945 připravena předstoupit s návrhy letadla před příslušné československé úřady. Dne 15. května tak Vincenc Hodek oficiálně předložil kompletní plány letadla ministerstvu dopravy s nabídkou k zahraničnímu exportu a se žádostí o povolení ke stavbě tří prototypů HK-101.¹⁶⁴ Následující činnost podniku však již byla úzce provázaná s politickým děním třetirepublikového období, jež bezprostředně působilo na každodenní fungování závodu až do července 1947, kdy firma V. Hodek povinně splynula, resp. byla úředně odkoupena národním podnikem PAL.

Od sklonku roku 1945 situaci firmy výrazným způsobem ovlivňovaly dekrety prezidenta republiky Edvarda Beneše, týkající se znárodnění dolů a některých průmyslových podniků. Oblast letectví byla těmito dokumenty de facto zredukována na Letecké závody, n. p., s centrálou v Praze a PAL, spojené závody pomocného automobilového a leteckého průmyslu, n. p., se sídlem v Českých Budějovicích. Vincenc Hodek tak v této sféře získal „výjimečné“ a poněkud solitérní postavení soukromého podnikatele, což mu v dalších měsících způsobilo řadu potíží. Jako nejproblematictější se ale ukázala být jakákoliv obchodní jednání s nově ustavenou domácí konkurencí, spravující většinu materiálových zásob, jež firma V. Hodek nezbytně potřebovala na stavbu prototypů letadel HK-101, které však jmenované národní

163 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, HK-101, Z historie letadla HK-101, 13. července 1965, s. 1.

164 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, HK-101, Povolení ke stavbě letadla HK-101 (potvrzení), 7. června 1945; Z historie letadla HK-101, 13. července 1965, s. 1–2.

podniky odmítaly odprodat.¹⁶⁵ Podmínky výroby ale údajně neusnadňoval ani postoj některých vládních orgánů, se kterými byl Hodek nucen opakovaně vyjednávat, čímž se realizace projektu pouze oddalovala.¹⁶⁶ Přes tato a jim podobná zdržení se nakonec podařilo konstrukci letadla zahájit. Na základě odborného posudku udělilo ministerstvo dopravy souhlas ke stavbě a současně s tím zadalo záводу V. Hodek objednávku na všechny tři prototypy HK-101.¹⁶⁷ Mezitím se navíc Hodkovi rovněž podařilo vyřešit obtíže spojené s chybějícími prostory, v nichž by mohla vlastní konstrukce letadel probíhat, a prostřednictvím kontaktů mezi piloty Aeroklubu vysokoškolského studentstva¹⁶⁸ získal nabídku k pronájmu od Jana Šedivce, vlastníka pražského podniku Rapidbeton, od kterého si propůjčil halu na Libeňském ostrově; tam také byla posléze přesunuta výroba plánovaných prototypů (Bittner a Krumbach 1965: 19).

Okolnosti provázející stavbu HK-101, jejíž průběh bude předmětem následující kapitoly, pouze odrážely zhoršující se postavení firmy v domácím prostředí. Jak totiž vyplývá ze vzpomínek, ve kterých Vincenc Hodek na popud Historického ústavu Ministerstva národní obrany detailně vylíčil situaci svého leteckého závodu, přestože se poměrně dobře dokázal vyrovnat s nedostačnou podporou ze strany ministerstva dopravy i s nekorektním chováním národních podniků, přizpůsobit se počínání závodní rady, ovlivňující chod firmy od roku 1945, bylo již nad jeho síly: „Závodní rada [...] uplatňovala na všech úradech a při všech jednáních pochopitelně vždy stanovisko, kterým byl podnik soustavně poškozován! Posuzovala podnik neodpovědně, neodborně a neměla rozhledu o významu a hodnotách technických a vývojových...“¹⁶⁹ Jak se tedy zdá, zatímco počáteční materiální potíže oddalující výrobu letadel „pouze“ komplikovaly obchodní strategii firmy, aktivita závodní rady téměř znemožnila jakékoliv plánování do budoucna.

Dalším dlouhodobým a stupňujícím se problémem, kterému firma V. Hodek čelila od skončení druhé světové války, byl nadměrný počet zaměstnanců. Jak ale bylo objasněno v předcházejících kapitolách, jednalo se pouze o určitý pozůstatek Hodkovy odbojové činnosti, a bylo tedy pochopitelné, že s odezněním reálného nebezpečí okupační doby bude nutno tyto pracov-

165 Viz např. *RAH*, f. VH, Písemná svědectví o V. Hodkovi, Věra Doll, Vznik letadla HK-101, 2. března 1990, s. 5.

166 *RAH*, f. VH, Podnik V. Hodek, HK-101, Z historie letadla HK-101, 13. července 1965, s. 2.

167 *RAH*, f. VH, Podnik V. Hodek, HK-101, Povolení ke stavbě letadla HK-101 (potvrzení), 7. června 1945; Objednávka prototypu HK-101, 16. srpna 1946.

168 Dále jen AVS.

169 *RAH*, f. VH, Vincenc L. Hodek, Písemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 3.

níky propustit – bez ohledu na jejich pracovní znalosti a zkušenosti se pro ně v továrně totiž nepodařilo nalézt smysluplné uplatnění, jež by alespoň zčásti bylo přínosem pro obě strany. I v tom případě však Vincenc Hodek ve svých vzpomínkách opětovně vyzvedává negativní roli, kterou měla sehrát především závodní rada, jejíž rozhodnutí jej dostalo do poněkud paradoxní situace: „...Závodní rada účelně sestavená z rozbíječských živlů, úmyslně nedovolila uvolnit přebytečný personál. Můj podnik musel platit těmto lidem vlastně podporu v nezaměstnanosti! Přitom tito lidé byli vyřazeni z pracovního procesu, ač bylo práce dost a po lidech velká poptávka.“¹⁷⁰ I přesto, že redukce zaměstnanců nebyla provedena, došlo – zřejmě opět na popud závodní rady – k dílčím personálním změnám, které však od základů narušily fungování továrny. Pod rouškou kolaborace s Němci byli totiž propuštěni tři pracovníci, jež stáli v čele jednotlivých výrobních úseků. Jednalo se o vedoucího provozu Petráše, šéfa obchodně-technické agendy Penížka a vedoucího konstrukce Plška. Ačkoliv se vznesená obvinění ukázala být jako neoprávněná a mylná, vedení závodní rady již neuvažovalo o zpětném přijetí propuštěných zaměstnanců do provozu. Výjimkou byl dočasný návrat šéfkonstruktéra Plška, jemuž bylo povoleno podílet se po dobu tří měsíců na dokončení stavby letadla HK-101.¹⁷¹

V důsledku nedořešených personálních otázek také rostlo finanční zatížení podniku, které se dále zvětšovalo s jakýmkoliv neplánovaným výdajem. Tento stav podstatně zhoršovala i nesmlouvavost ministerstva financí, jež dle hodnocení Vicence Hodka postupovalo vůči firmě převážně v souladu se závodní radou: „Informovala (závodní rada; pozn. aut.) úřady naprosto jednostranně a zásadně falešně v neprospěch vedení podniku a závodu jakožto celku.“¹⁷² Poplatky a daně, které byly podniku na základě těchto doporučení předepisovány, jej přivedly až na pokraj krize, kterou pak dále prohlubovala každá promeškaná příležitost navázat spolupráci, resp. dostat starým zakázkám a získat nové.¹⁷³ Podíl na vzniklé situaci ale neslo i dědictví z doby německé Třetí říše, a to v podobě rozdělaných, nikoliv však již proplacených zakázek.¹⁷⁴

Nahromaděné materiální a finanční těžkosti se brzy promítly do výrobního i exportního programu a vyžádaly si četná omezení a řadu ústupků v původních plánech. Ochromená podniková politika se pak definitivně

170 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Písemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 2.

171 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, HK-101, Zpráva o činnosti revoluční závodní rady, s. 1.

172 Tamtéž.

173 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Písemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 2.

174 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, Ostatní, O výrobních poměrech v průmyslu leteckých přístrojů (novinový výstřížek), květen 1947.

Fotografie 13. Mezinárodní letecká výstava v Paříži (listopad 1946), vpravo dole: výrobky firmy V. Hodek

zhroutila po přímém zásahu závodní rady do charakteru výroby: „Rozbíječi prosadili výrobu synchronních hodin elektrických. Tato výroba byla ovšem nevhodná, nevýhodná cenově, naprosto nepodložená odbytovými možnostmi, naprosto neodpovídala strojovému zařízení, technologii a organizaci podniku...“¹⁷⁵ Výsledky poněkud experimentálního příkazu závodní rady se okamžitě dostavily – o zhotovené přístroje byl malý zájem, jejich produkce byla jednoznačně ztrátová a podnik tím přišel o více než šest milionů korun. Veškeré následující záchranné pokusy navázat jakoukoliv spoluprací, a zvrátit tak vývoj směřující ke krachu, skončily neúspěchem. Bez odezvy také zůstaly Hodkovy snahy opakovaně upozornit na praktiky závodní rady: „...Příslušné úřady a resortní ministerstva jsem informoval několikrát, že není možné udržet v prosperitě a na technické úrovni podnik, za takových poměrů, proti světové konkurenci!“¹⁷⁶

Prvotní poválečný optimismus se tak v průběhu roku 1946 postupně vytratil. Ačkoliv firma zaznamenala určitý mezinárodní ohlas, který pravděpodobně skýtal jistou naději na stabilizaci jejího postavení v Československu, poměry panující v podniku zabraňovaly tyto šance využít. Obdobně rozporupně

175 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Písemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 2.

176 Tamtéž, s. 3.

byla situace závodu zachycena i soudobým tiskem: „...V r. 1946 prohlásili zahraniční odborníci, že výrobky fy Hodek předstihují [...] výrobky největších konkurenčních amerických firem. [...] Úspěch [...] je výsledkem neúporné mravenčí píle konstruktérů firmy, kteří [...] s majitelem Hodkem [...] tvoří dokonale harmonicky pracující celek.“¹⁷⁷ Téměř ve stejné době však „...poukazovalo podnikové ředitelství se [...] závodními radami na to, jak hospodaří pan továrník Hodek [...]. Žádaly, aby min. průmyslu zjistilo, zda p. továrník Hodek má živnostenské oprávnění k výrobě [...], zda dodržuje všechny mzdové předpisy.“¹⁷⁸ Zahraniční úspěch doprovázený zájmem potenciálních obchodních partnerů tak ostře kontrastoval s domácími spory mezi Vincencem Hodkem, resp. vedením továrny a závodní radou. Neschopnost a neochota dosáhnout jakéhokoliv kompromisu, jenž by byl přijatelný pro obě strany, se staly trvalou překážkou ve fungování podniku a to posléze v různé míře zasáhlo všechny oblasti Hodkova života, které přímo i nepřímo souvisely s každodenním chodem továrny.

Přetrvávající neshody a z nich plynoucí obtíže snad nejcitelněji zasáhly, resp. byly nejznatelnější ve finanční sféře: „Od revoluce 1945 do poloviny roku 1947 zaplatil jsem více než 21 milionů Kč na mzdách a gázích [...] a nemohl jsem, vlivem činnosti závodní rady, za tutéž dobu vyúčtovat výrobky ani za hodnotu 2,5 milionů Kč.“¹⁷⁹ Nepoměr mezi výdaji a zisky, z něj plynoucí nedostatečný kapitál a narůstající zadlužení firmy vyvolaly atmosféru nejistoty, kterou vystupňovalo počínání podnikové rady Leteckých závodů v součinnosti se závodní radou továrny V. Hodek. Postup těchto institucí a očividný nesoulad jejich představ s reálným konáním Vincence Hodka byl – s jistým opožděním – nejednou veřejně prezentován na stránkách dobového, především prokomunisticky orientovaného tisku. Nejprve tak na podzim roku 1946 byla rozvířena „sedmnáctimilionová aféra“, jejíž dozvuky zaznamenal v dubnu 1947 deník Rudé právo: „...Dostal (V. Hodek; pozn. aut.) od Reeskomptní banky půjčku ve výši 17 milionů Kčs [...]. Přestože bylo výslovně uvedeno, na jaké účely jsou tyto peníze, začal [...] vyrábět prototypy [...] sportovních letadel. [...] Pan továrník Hodek uniká až dosud beztrestně [...] za to, že rozházel 17 mil. Kčs státní podpory...“¹⁸⁰ Na základě těchto obvinění bylo v průběhu září a října 1946 ministerstvo průmyslu opakovaně vyzváno, aby

177 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, Ostatní, O výrobních poměrech v průmyslu leteckých přístrojů (novinový výstřížek), květen 1947.

178 Továrník Hodek rozházel 17 milionů Kčs státního úvěru. *Rudé právo*, 11. dubna 1947, s. 3.

179 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Písemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 2.

180 Továrník Hodek rozházel 17 milionů Kčs státního úvěru. *Rudé právo*, 11. dubna 1947, s. 3.

celou záležitost řádně prozkoumalo. To však zaujalo k požadavkům podnikové a závodní rady negativní postoj, čímž odmítlo výše zmíněná nařčení, a zároveň potvrdilo svůj souhlas s pokračováním stavby letadla HK-101. Podpora, kterou ministerstvo průmyslu vyjádřilo firmě V. Hodek, se neobešla bez náležité odezvy, která byla opět uveřejněna v tisku: „Bylo by třeba patřičně vyšetřit, kdo na min. průmyslu kryl p. továrníka Hodka.“¹⁸¹

K zdánlivému zlepšení došlo na počátku roku 1947, kdy byly provedeny zásadní kroky, jež měly firmě ulehčit podmínky její existence, a patrně ji tak vyvést z krize, do níž se v poválečných letech dostala. Vyřešit se podařilo především dlouho odkládané snižování početního stavu zaměstnanců firmy V. Hodek, o kterém bylo definitivně rozhodnuto na počátku března 1947, poté, co do celé záležitosti zasáhlo ministerstvo průmyslu a nechalo k 31. březnu téhož roku převést 134 přebytečných pracovníků závodu do jiných podniků.¹⁸² Provedená restrikce, jež omezila počet zaměstnanců jen na skupinu pro podnik nepostradatelných odborníků, však měla na chod firmy i negativní dopad. Závodní rada, vzhledem ke své funkci v továrně celkem pochopitelně, Hodkův postup okamžitě odsoudila a učinila ho plně odpovědným za existenční problémy všech propuštěných dělníků. Do jisté míry se opakoval scénář z podzimu předcházejícího roku. Vedení závodní rady znovu vyzvalo příslušné státní orgány, tj. ministerstvo financí, průmyslu a ministerstvo sociální péče, aby provedly revizi mzdových předpisů a majetkových poměrů v podniku V. Hodek.¹⁸³ Prostřednictvím Rudého práva pak byla s kauzou opět obeznámena veřejnost: „Všechny zaměstnance, až na 65, [...] jednoduše propustil. [...] Bylo by záhodno, aby si na [...] p. továrníka posvítily příslušné úřady a poučily ho, že v lidově demokratické republice není možno uplatňovat způsoby kapitalistických států a vyhazovat dělnictvo bez vyplacení mezd na dlažbu.“¹⁸⁴

Právě otázka zaměstnaneckých výplat se v následujících týdnech stala nejpalčivějším problémem. Na popud ministerstva financí zastavila 25. března 1947 Živnostenská banka v Praze proplácení mezd, čímž se všichni zaměstnanci Hodkovy firmy ocitli bez finančních prostředků.¹⁸⁵ Jaké důvody

181 Továrník Hodek rozházel 17 milionů Kčs státního úvěru. *Rudé právo*, 11. dubna 1947, s. 3.

182 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, Úřední, Nařízení o úpravě výrobního programu podniku, 1. března 1947; Restrikce zaměstnanců, březen 1947.

183 Ministerstvo sociální péče pomohlo zaměstnancům fy Hodek. *Rudé právo*, 27. března 1947, s. 3.

184 Zkrachovalý továrník vyhazuje dělnictvo bez výplaty na dlažbu. *Rudé právo*, 26. března 1947, s. 3.

185 RAH, f. VH, Písemná svědectví o V. Hodkovi, Věra Doll, Vznik letadla HK-101, 2. března 1990, s. 5.

ve skutečnosti vedly jednotlivé instituce k tomuto opatření, resp. jak velkou úlohu v celé záležitosti sehrála Hodkem uváděná vyhrocená osobní zášť ze strany nejmenovaných úředníků závodní rady a ministerstva financí vůči jeho osobě, lze jen těžko posoudit.¹⁸⁶ Přesto, na základě svědectví jednoho z Hodkových současníků, se dá bez velkých pochybností konstatovat, že za zhoršující se stav závodu v žádném případě nebyl odpovědný pouze Vincenc Hodek: „...Záměrnou akcí několika chamtivců (kteří se později zodpovídali za rozkrádání národního majetku) mu (Hodkovi; pozn. aut.) bylo znemožněno po válce rozvinout výrobu pro letectví v osvobozené vlasti...“¹⁸⁷ Podíl na vině je však možné připsat i nejednotnému postupu státních orgánů či některým článkům uveřejněným v soudobém tisku, především v deníku Rudé právo, jež průběh událostí, předkládaný veřejnosti, komentovaly dosti jednostranně. K všeobecné krizi podniku – dle názoru bývalého pracovníka závodu V. Hodek – v neposlední řadě také přispěly snahy některých kariéry chtivých zaměstnanců, kteří se snažili z nastalé situace vytěžit co nejvíce výhod pro vlastní osobu: „Příčiněním [...] frézaře-komunisty byla [...] továrna zestátněna, ten zde byl dosazen do funkce ředitele.“¹⁸⁸

Většina pracovníků továrny zaujala ke vzniklým finančním potížím jasné a relativně očekávané stanovisko a bezprostředně po zjištění, že schází potřebné peníze na výplaty, vstoupila do stávkvy, která trvala šest týdnů. Dlužno však dodat, že část zaměstnanců, podílejících se především na konstrukci letadla HK-101, nehleděla na problémy podniku a pokračovala bez přerušení dál ve své práci: „Zaměstnanci v Libni se usnesli, že vezmou jiná zaměstnání a po práci budou zadarmo pracovat na dokončení.“¹⁸⁹ Vstřícnost těchto lidí, převážně pilotů a nadšených příznivců letectví, nepochybně významnou měrou přispěla k zachování projektu letadla HK-101, jehož realizace by patrně zvrátila vývoj směřující ke krachu, a prokázala tak životaschopnost a svébytnost firmy V. Hodek (nejen) v domácím prostředí. Jejich podpora navíc mohla vést i k částečné stabilizaci poměrů v továrně a napomoci k udržení podniku jako celku pod tlakem březnových a jim následujících událostí. Pokud totiž skutečně existovaly snahy, jejichž primárním cílem bylo zlikvidovat závod V. Hodek, ať už z důvodu záměrného poškození osoby Vincence Hodka, či nikoliv, názorová nejednotnost zaměstnanců by pravděpodobně byla

186 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Písemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 2.

187 RAH, f. VH, Odboj, Prohlášení Jana Červinky, 20. ledna 1965.

188 RAH, f. VH, Odboj, svědectví Jiřího Bayera, 30. června 1992, s. 2.

189 RAH, f. VH, Písemná svědectví o V. Hodkovi, Věra Doll, Vznik letadla HK-101, 2. března 1990, s. 5.

obtížně přehlednutelným faktem, který by na toto rozvratné úsilí přinejmenším upozornil a znesnadnil jej.

V květnu 1947, po skončení půldruhého měsíce trvající stávky, došlo k postupnému uklidnění rozbouřené podnikové situace: „V nynější době odprodává firma své zásoby výrobků do ciziny, získává nám tím drahocenné devisy, projednává [...] zakázky přístrojů [...], jakož i prodej výrobních licencí zahraničním firmám, takže je na zdravé cestě k překonání finančních obtíží.“¹⁹⁰ Lze se však domnívat, že za slibně se zlepšujícím stavem, jenž byl zapříčiněn zmírněním nátlaku ze strany některých institucí a také utichnutím celé aféry v tisku, stály probíhající přípravy na zestátnění podniku V. Hodek. Během května a června připravili úředníci zúčastněných bank společně s ministerstvem financí, které již počátkem roku 1947 nechalo vypovědět úvěry firmy, kompletní soupis vlastnictví Hodkova podniku: „...Sami odhadli (úředníci; pozn. aut.) a ohodnotili veškerá zařízení [...] a majetek továrny. Bez jakékoliv mojí účasti [...]. Vysoce hodnotné a přesné švýcarské stroje [...] byly dány za pakatel [...] a mně nezbyvalo než pak sestavení bilanční [...] podepsat!“¹⁹¹ Na základě tohoto majetkového šetření vypracovalo v polovině roku 1947 ministerstvo financí návrh, ve kterém doporučilo převzetí závodu V. Hodek národním podnikem PAL, a to – vzhledem k výši zjištěných dluhů – bez finanční náhrady.¹⁹² S plánovaným postupem ministerstva proti Hodkově firmě kontrastuje zpráva v soudobém tisku, jež informuje o zájmu úřadů (s největší pravděpodobností ministerstva dopravy a průmyslu) na zachování podniku, vyplývajícím z jeho mezinárodních úspěchů a dobré pověsti, a opakovaně apeluje na nutnost podpořit a ponechat samostatnost továrně na letecké přístroje, jelikož jen tak „bude zabezpečen další vývoj v tomto důležitém průmyslovém odvětví“.¹⁹³ Pozitivní náhled na aktuální postavení i budoucnost podniku v Československu a z něj vycházející optimistické závěry, však zůstaly pouze přáním, které se rozplynulo v reálném konání státních orgánů. Poté, co vláda schválila výše uvedená doporučení ministerstva financí, bylo definitivně rozhodnuto o začlenění firmy V. Hodek do národního podniku PAL.

Vrcholným aktem, potvrzujícím platnost uskutečněných jednání i finálního integračního procesu soukromého leteckého závodu do rámce národní

190 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, Ostatní, O výrobních poměrech v průmyslu leteckých přístrojů (novinový výstřižek), květen 1947.

191 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Písemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 3–4.

192 Tamtéž, s. 4.

193 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, Ostatní, O výrobních poměrech v průmyslu leteckých přístrojů (novinový výstřižek), květen 1947.

výroby, byla státem navržena tržní smlouva, uzavřená 11. července 1947 mezi náměstkem ředitele Wolfem, který zastupoval kupující stranu – národní podnik PAL, a Vincencem Hodkem, odstupujícím majitelem firmy V. Hodek.¹⁹⁴ Smlouva dostala původnímu návrhu ministerstva financí ve všech základních bodech. Závod PAL odkoupil nemovitosti náležející Hodkově firmě, tzn. stavební parcelu s tovární budovou, garáží a dvorem; cena byla odhadnuta na 3 523 175 Kčs. Dále podnik PAL získal kompletní strojní zařízení továrny, včetně příslušenství, a veškeré vybavení prostor, sloužících pro běžný chod závodu (zařízení kotelny, kuchyně a truhlárny). Movitý firemní majetek byl ohodnocen ve výši 4 528 450 Kčs. Souhrnná částka, jež činila 8 051 625 Kčs, byla stanovena jako konečná tržní cena. Tato suma, jakési finanční odstupné, měla být po potvrzení kupní smlouvy příslušnými ministerstvy vyplacena Hodkovi. Jelikož ale podnik PAL převzal s firmou i na ní váznoucí dluhy, byla zvolena alternativní forma vyrovnání. Na základě dohody, ve které „prodávající strana zmocňuje stranu kupující, aby tyto její dluhy na srážku z kupní ceny [...] věřitelům proplatila...“,¹⁹⁵ byly nejprve sečteny a zaplaceny knihovní pohledávky Živnostenské banky (2 005 085,60 Kčs), berního úřadu (1 500 000 Kčs) a Kreditanstalt der Deutschen (440 000 Kčs) – celkem 3 945 085,60 Kč – a následně byly sumarizovány veškeré neknižovní pohledávky, související výhradně s provozem závodu. Zde se jednalo především o nedoplatky na daních a veřejných dávkách, jež se ve finálním součtu vyšplhaly na 4 106 539,40 Kčs.¹⁹⁶ Výše uvedené dlužné částky byly posléze odečteny od stanovené tržní ceny. Pokud je pravdou, že ministerstvo financí ve svém návrhu zamítlo jakýkoliv nárok na finanční náhradu pro Vincence Hodka, provedené srážky by toto tvrzení podporovaly. Součet všech pohledávek se totiž rovnal 8 051 625 Kčs, což přesně odpovídalo stanovené hodnotě nemovitého a movitého majetku, resp. určené kupní ceně.

Po provedení všech zmíněných náležitostí byla smlouva předána úřadům k přezkoumání a případnému schválení. Dne 22. prosince 1947 potvrdilo platnost sepsané dohody ministerstvo financí a celou záležitost postoupilo ministerstvu průmyslu.¹⁹⁷ To se ve věci odkoupení firmy V. Hodek vyjádřilo 6. ledna 1948 kladně.¹⁹⁸ Souhlasné stanovisko obou státních orgánů oficiálně posvětilo smlouvu z léta 1947, a završilo tím dlouhodobé spory o letecký závod v Holešovicích. Na počátku roku 1948, po více než dvouleté snaze

194 NA, f. Ministerstvo průmyslu, Praha, č. j. 24.596, Trhová smlouva ze dne 11. července 1947, s. 1.

195 Tamtéž, s. 1–2.

196 Tamtéž, s. 2.

197 NA, f. Ministerstvo průmyslu, Praha, č. j. 233.598/47 – IV/2, Schválení kupní smlouvy.

198 NA, f. Ministerstvo průmyslu, Praha, č. j. NP/4 – 28166/1948, Schválení kupní smlouvy.

prosadit se v domácím prostředí svobodné třetí republiky, se tak Hodkova továrna, specializovaná na výrobu leteckých přístrojů, stala součástí národního podniku PAL. Vincenc Hodek, zakladatel a původní majitel, zůstal ve firmě zaměstnán až do politického převratu v únoru 1948, po kterém byl tzv. akčním výborem okamžitě propuštěn.¹⁹⁹

Jak vyplývá z výše nastíněného, o výsledku Hodkova boje o udržení samostatně fungujícího podniku v rámci československého leteckého průmyslu bylo v podstatě předem rozhodnuto a jeho snahy zvrátit tento vývoj tak téměř vždy narazily na odpor příslušných institucí, jež měly přímý vliv na podnikovou politiku, a tedy i na každodenní reálný chod holešovické továrny. Zde je však zapotřebí zmínit, že výše předložený obraz o životě Vincence Hodka a jeho rodiny v letech 1945–1948 je vystavěn především na vzpomínkách a zpětném hodnocení samotných Hodkových či jejich blízkých přátel. Tento stav, jehož produktem je shora trochu nešťastně jednostranně vylíčené dění třetirepublikové atmosféry, však pouze odráží nedostatečnou pramennou základnu k dané životní etapě, která se nadto převážně omezuje jen na záležitosti související s firmou V. Hodek. Ačkoliv tak lze na jedné straně zachytit Hodkovy osobní pocity a názory na celou situaci, na straně druhé je nutné mít na paměti, že v tomto případě zcela schází většina úřední dokumentace a zrovna tak chybí např. náhled propuštěných či stávkujících zaměstnanců, jež by představovaly určitou protiváhu ke vzpomínkovým vyprávěním Hodkových, a umožnily tak širší a „reálnější“ (re)konstrukci dobového dění.

PROJEKT „STOJEDNIČKA“

Přes veškeré potíže, s nimiž se podnik V. Hodek potýkal mezi lety 1945–1947, se podařilo zachovat a zrealizovat návrh sportovního letadla: „V té době, na nátlak našich leteckých odborníků, zavázal jsem se, že [...] dokončím stavbu prototypu HK-101. Závodní rada podniká opět vše [...], aby i tyto práce byly zmařeny. Za stálých potíží byl však přeci dokončen a [...] zalétnut prototyp letadla HK-101...“²⁰⁰

Prvotní nápad a teoretické úvahy několika nadšených příznivců letectví, jež stály na počátku celého projektu, vystřídal diskuze pilotů-odborníků, v jejichž průběhu se zformovaly představy o konkrétní podobě nového stroje. Návrhy letadla, rodící se v nepříliš příznivých podmínkách protektorátní doby, se staly skutečností v polovině května 1945, kdy byly oficiálně představeny příslušným československým úřadům. Po získání nezbytných povolení

199 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Písemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 4.

200 Tamtéž.

Fotografie 14. Letadlo HK-101 (září 1947)

a překonání problémů, které souvisely především s chybějícími prostorami a nedostatkem stavebního materiálu, obdržela Hodkova firma od ministerstva dopravy zakázku na tři prototypy (jeden pro pevnostní a dva pro letové zkoušky) a finanční zálohu ve výši čtyř milionů korun.²⁰¹ V tomto momentě byl podnik připraven spustit dlouho plánovaný projekt „Stojedničky“, a mohl tak zahájit konstrukci prvního letadla značky Hodek HK-101.

Domácí přípravy od počátku doprovázela prezentace výrobků a návrhů v zahraničí. V listopadu 1946 byly na pařížské letecké výstavě představeny produkty podniku V. Hodek včetně nákresů a modelu letounu. Navzdory Hodkem proklamovanému úspěchu firmy na prvním poválečném aerosalonu však koncept letadla HK-101 nezaznamenal (pravděpodobně i z důvodu vysokého počtu nově předváděných přístrojů) téměř žádný ohlas. Ke změně pohledu odborné veřejnosti na holešovické plány došlo v červenci 1947, kdy se v Bruselu konala další letecká výstava. Hodkův podnik zde získal dostatečný prostor k tomu, aby znovu představil návrh sportovního letadla, a tento nový pokus prosadit se skutečně vedl k dosažení dílčího úspěchu v podobě zvýšeného zájmu o projekt HK-101 ze strany prvních potenciálních zákazníků (Kolmann 2002: 27–28).

201 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, Účetnictví, účty – přibližné sestavení aktiv a pasiv, 20. ledna 1947, s. 3.

V průběhu roku 1946 se zaměstnanci v dílnách na Libeňském ostrově plně soustředili na výrobu prvního draku, který byl určen pro pevnostní zkoušky. Na konstrukci prototypů se podílelo asi padesát zaměstnanců včetně několika odborníků, mezi nimiž je například zmiňován matematik Alfons Sládek.²⁰² Firma V. Hodek rovněž spolupracovala s dalšími podniky (Pantof-Radotín či Walter-Jinonice), které dodávaly potřebné součástky, na jejichž výrobu nebyla Hodkova továrna specializována (motory, podvozek aj.) (Kolmann 2002: 27–28). Do podniku také často docházel Jan Kaucký, zalétávací pilot HK-101, který konstruktérům poskytl praktické rady z pohledu profesionálního letce (Bittner a Krumbach 1965: 20). Práce na prvním letadle byly zdárně ukončeny v lednu 1947 a hotové díly ihned převzal Vojenský letecký ústav studijní v Letňanech.²⁰³ Zde byly v průběhu února provedeny nezbytné testy, jež ověřily materiálové vlastnosti jednotlivých částí: „Přišel ten velký den, kdy měly být ověřeny pevnostní podmínky. Byli jsme všichni v napjaté náladě. [...] Zkouška skončila. Bylo sice nutné ještě něco zesílit, ale bylo to dobré!“ (cit. Stanislav Kříž; pozn. aut.). (Bittner a Krumbach 1965: 20) Pozitivní výsledky testů umožnily, i přes některé nedostatky, započít stavbu dalšího prototypu označeného jako HK-101.01.

Konstrukce druhého (a třetího) letadla byla poznamenána a znesnadněna konflikty a problémy, s nimiž se firma potýkala v roce 1947: „...Potíže, které [...] mně byly zúmyslně dělány, nedají se pochopit lidským rozumem ani vypsát. [...] Překážky, na které jsem narážel, abych mohl alespoň postavit letadla, která nikde nebyla, byly nad lidské síly.“²⁰⁴ Navzdory nepříliš příznivé situaci se pod technickým dozorem ministerstva dopravy s výrobou prototypu pokračovalo. Během jara 1947 byl drak letounu dokončen a vyvezen na dvůr před pronajatou libeňskou halu. Zde byly zahájeny závěrečné montážní práce, jejichž hlavní fázi – vsazení motorů – osobně řídil Bohuslav Šimůnek, šéfkonstruktér firmy Walter-Jinonice.²⁰⁵ Už v této době se v prostorách dílny také pracovalo na trupu druhého prototypu určeného k letovým zkouškám (HK-101.02), který však již nebyl dostaven v režii závodu V. Hodek.

Vznikající letadlo brzy vzbudilo pozornost okolí a stalo se předmětem diskuzí, především mezi piloty: „Letounek byl postaven [...] ve dvoře ‚Rapidbetonu‘. Tehdy si toho všimli i dopravní piloti ČSA a ptali se kpt. Kauckého [...], jak

202 RAH, f. VH, Písemná svědectví o V. Hodkovi, Věra Doll, Vznik letadla HK-101, 2. března 1990, s. 5.

203 Dále jen VLÚS.

204 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, HK-101, Z historie letadla HK-101, 13. července 1965, s. 2.

205 Tamtéž, s. 1.

se mohlo letadlo octnout na libeňském ostrově. On jim s klidem tvrdil, že to byl ‚nouzák‘.“ (Bittner a Krumbach 1965: 20)

Po motorových zkouškách v červenci 1947 byl prototyp dokončen a převezen na letiště v Klecanech. Následovaly další testy, na jejichž základě byly provedeny konečné úpravy. Přípravy na zalétnutí vrcholily v prvních zářijových dnech, kdy Jan Kaucký podrobil letoun závěrečným pojižděcím zkouškám. Vincenc Hodek se mezitím zaměřil na formální stránku věci (pojištění atd.) a snažil se vyřídit veškeré potřebné úřední záležitosti, tak aby v závěrečné fázi projektu nedošlo k dalšímu zbytečnému zdržení. Dne 4. září 1947 bylo letadlo HK-101, přezdívané „bobík“ (dle poznávací značky OK-BOB), připraveno ke svému prvnímu letu. Vedle Hodkova konstrukčního týmu se zalétávací zkoušky zúčastnili také někteří odborní spolupracovníci (Bohuslav Šimůnek) a zástupce leteckého oddělení ministerstva dopravy, který dohlížel na průběh celého „představení“ (Bittner a Krumbach 1965: 20). Na tento den a atmosféru plnou očekávání vzpomíná Stanislav Kříž: „Ve čtvrtek ráno nadešel rozhodující den. [...] Kapitán Kaucký oblékl padák, vlezl do letadla, kabina se zavřela, špalíky od kol odhozeny [...]. Že by nám bylo moc volně, to bych lhal. ‚Stojednička‘ mizí za nerovností letiště [...]. Rychle se rozbíhá, ale dlouho nejde nahoru. [...] Ale záhy letadlo prudce stoupá a mocné ‚hurá‘ se ozývá letištěm. Osazenstvo vyhazuje čepice do vzduchu. Vždyť jejich [...] práce se podařila! [...] Pak jsme ještě čekali na přistání. [...] Klidné dosednutí a již kapitán Kaucký [...] vylézá [...]. Nové ‚hurá‘ a ‚hobly‘ jemu, Hodkovi a konstruktérům.“ (Bittner a Krumbach 1965: 20) Ještě téhož dne obdržel tehdejší ministr dopravy Ivan Pietor zprávu o výsledku zalétnutí a osobně se přijel do Klecan na holešovický „hodkostroj“ podívat (Kolmann 2002: 28).

Úspěch při zalétávací zkoušce byl jistou formou propustky na mezinárodní letecký den, jenž byl uspořádán 7. září 1947 na ruzyňském letišti.²⁰⁶ V odpoledním nedělním programu mělo letadlo HK-101 vyhrazeno čtyři minuty, ve kterých se mohlo poprvé oficiálně představit veřejnosti. Předvedení nového letounu bylo opět svěřeno pilotu Janu Kauckému, jenž se postaral o to, aby přítomným divákům ukázal všechny jeho přednosti. Během krátkého vystoupení si letadlo získalo až nečekanou pozornost. Asi nejvíce překvapila návštěvníky ruzyňského leteckého dne poměrně vysoká rychlost tohoto malého stroje (až 360 km/h), díky níž si vysloužil neobvyklou přezdívku „sportovní stíhačka“.²⁰⁷ Zájem účastníků z domácího prostředí doprovázelo nadšení zahraničních hostů – především v jejich řadách se nacházeli budoucí obchodní partneři podniku V. Hodek. K uzavření konkrétních smluv však nikdy nedošlo.

206 Tři sta tisíc lidí v Ruzyni. *Svobodné slovo*, 9. září 1947, s. 1.

207 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, HK-101, Z historie letadla HK-101, 13. července 1965, s. 2.

Dokončený prototyp HK-101.01 nemohl být nabídnut k prodeji, jelikož byl určen výhradně pro další testování, a sériová výroba se, vzhledem k poměrům ve firmě, prozatím neplánovala: „Po předvedení [...] ministerstvo dopravy nařídilo, abych letadlo [...] předal ihned Vojenskému leteckému technickému ústavu v Letňanech a druhý prototyp, sejmутý z přípravků, předal ihned národnímu podniku ‚Aero‘ [...] k dodělání!“²⁰⁸ Skutečnost, že Vincenc Hodek v této době již nebyl majitelem firmy V. Hodek, výrazně ovlivnila budoucnost letounu. Nové vedení závodu V. Hodek odmítlo pokračovat v projektu „Stojedničky“ a přenechal jej národnímu podniku Aero-Vysočany. Prototyp HK-101.02, převezený na počátku roku 1948 z libeňských dílen do Vysočan, byl tak dostavěn jiným konstrukčním týmem, jenž neměl potřebné zkušenosti s Hodkovým letadlem ani dostatečnou motivaci k dokončení tohoto stroje: „Bylo [...] chybou, že nám bylo zakázáno v něm létat! U každého prototypu je nutné po zalétnutí provést změny. Je lepší, když takové zásahy mohou dělat lidé, kteří tvoří takové dílo. [...] S tím vším, co moji spolupracovníci i já jsme dlouhá léta s nadšením a láskou k letectví budovali, vládli pak lidé absolutně neschopní a bezohlední...“²⁰⁹

Letoun „bobík“ byl, dle příslušného nařízení, předán VLÚS. Druhý prototyp s poznávací značkou OK-COB byl dokončen na podzim 1948 a následně převezen na letiště k zalétávacím zkouškám, jež však byly v listopadu téhož roku z důvodu závady přerušeny. Tato údajně drobná technická chyba pozdržela testování letadla na šest měsíců. Prototyp byl opraven a zalétnut až v červnu, resp. v červenci 1949, kdy bylo rozhodnuto o jeho předvedení v Anglii. Zde se na přelomu července a srpna 1949 konaly letecké závody, pořádané britským Královským leteckým klubem. Letadlo HK-101 bylo přihlášeno do soutěže o Grosvenorův putovní pohár (Grosvenor Challenge Trophy), jež byla naplánovaná na 1. srpna 1949.²¹⁰ Nakonec se však Bohuslav Douda, pilot určený pro tuto akci, s letounem OK-COB z dosud nezjištěných důvodů závodu nezúčastnil.²¹¹

Příznivější situace nenastala ani v domácím prostředí. Přestože byla znovuspuštěna testovací fáze, její průběh neustále komplikovaly drobné nehody, nespokojenost zkušební komise a celková neochota pokračovat v realizaci původně soukromého projektu (Kolmann 2002: 29). Výroba HK-101 byla

208 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Pisemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 4.

209 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, HK-101, Z historie letadla HK-101, 13. července 1965, s. 2.

210 National News. *Flight and Aircraft Engineer*. 1949. 55(2114): 77.

211 Background to the Races at Elmdon. *Flight and Aircraft Engineer*. 1949. 56(2118): 96.

Fotografie 15. Vincenc Hodek – první let v HK-101 (září 1947)

definitivně ukončena v závěru roku 1949, kdy byl vydán příkaz vojenské správy o zrušení všech nezavedených prototypů: „Žádné letadlo na celém světě nemá tak pohnutou historii! [...] Dokonale se jim (úřadům; pozn. aut.) podařilo, za velkých finančních obětí, moderně [...] vybavenou výrobu [...] úplně zničit, a letadla HK-101 dát do šrotu!“²¹²

Na základně dostupných informací lze říci, že letadlo HK-101 by bylo pravděpodobně velkým přínosem (nejen) pro československé letectví. Ačkoliv bylo totiž primárně projektováno jako stroj pro sportovní piloty, s jeho využitím se údajně počítalo i v oblasti výcviku vojenských pilotů či pro poštovní a kurýrní účely (Němeček 1958: 184). I navzdory zahraničnímu zájmu a kladnému hodnocení domácích odborníků byl však projekt „Stojedničky“ odstraněn z programu československé letecké výroby a zhotovené prototypy letadel Hodek HK-101 byly demontovány. Vincenc Hodek, iniciátor navrženého stroje, zůstal zcela stranou tohoto dění. Jeho účast na projektu byla postupně omezována již od poloviny roku 1947, kdy došlo ke znárodnění podniku V. Hodek. Po úspěšném zalétnutí a předvedení letounu se Hodkovy možnosti ovlivnit budoucnost „sportovní stíhačky“ ještě více snížily: „...Nikdy nesměl (Hodek; pozn. aut.) sám v letadle HK-101 letět. Bylo mu dovoleno jenom 2x vzlétnout, ale za přísného doprovodu.“²¹³ Veškeré nároky na svá letadla Vincenc Hodek nenávratně ztratil po propuštění ze závodu v únoru 1948.

212 RAH, f. VH, Podnik V. Hodek, HK-101, Z historie letadla HK-101, 13. července 1965, s. 2.

213 RAH, f. VH, Písemná svědectví o V. Hodkovi, Věra Doll, Vznik letadla HK-101, 2. března 1990, s. 7.

CIZINCEM DOMA

Události let 1945–1948, které postihly továrníka Vincence Hodeka, se rovněž promítly do jeho osobního a rodinného života. Pod tlakem dění roku 1947 utrpěla především čest Hodkových, jejichž jméno se několikrát stalo terčem tisku: „Velkou úlohu [...] hrála závist a zbabělost některých lidí. Neštíteli se ani psát vyhlané nactiutruhačské články v denním tisku.“²¹⁴ Spory týkající se podniku V. Hodek ovlivňovaly postavení ve společnosti i finanční zabezpečení rodiny. Dluhy firmy vyvolaly vlnu exekucí, jež narušovala a ohrožovala běžný život Hodkových: „V mojí domácnosti je všechno zabavováno. Exekuce stíhá exekuci. [...] Všechno, celý můj osobní majetek i mojí rodiny byl zabaven.“²¹⁵ Přes všechny uvedené potíže, se kterými se Hodkovi v této době potýkali, zůstali i nadále bydlet v holešovickém domě vedle továrny, v níž byl Vincenc Hodek zaměstnán jako technický poradce. Situace rodiny se pravděpodobně nijak výrazně nezměnila až do února roku 1948, kdy došlo – dle vzpomínek Marie Hodekové – k poněkud zvláštní události: „...Sociální demokrati však zatracují ministra Laušmana [...]. Můj Vinca měl s ním v tom mezidobí 1946 až [...] 1948 hodně styků [...]. Došlo k tomu, že [...] v těch kritických únorových dnech mu vlastně zachránil (Laušman, pozn. aut.) život. [...] Poslal V. H. na Slovensko [...], Vinca odjel vlakem, za tři dny (to již byl 25. únor odbyt) se vrátil [...] a povídá, vůbec nevím, proč mě tam Laušman poslal – ale o něco později jsme se dozvěděli, důvěrně – Vinca měl být komunisty ,odstraněn!“²¹⁶ Posoudit věrohodnost této výpovědi je v podstatě nemožné, jelikož neexistují (nebo dosud nebyly nalezeny) prameny, které by uvedené výroky potvrdily či

214 *RAH*, f. VH, Podnik V. Hodek, HK-101, Z historie letadla HK-101, 13. července 1965, s. 2.

215 *RAH*, f. VH, Vincenc L. Hodek, Písemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 3.

216 *SAMJ*, Korespondence s Marií Hodekovou, 15. ledna 1993, s. 2.

vyvrátily. Kontakty s ministrem Laušmanem lze, vzhledem k Hodkovu předchozímu podnikání v oboru letectví, sice považovat za vysoce pravděpodobné a rovněž napjatá atmosféra kolem osoby Vincence Hodka by mohla daným tvrzením odpovídat, avšak i navzdory těmto podpurným faktům není možné určit, do jaké míry odpovídá popisovaná událost skutečnosti.

Bez ohledu na to, jakým způsobem Vincenc Hodek prožil dny únorového komunistického převratu, se zcela klíčovým pro budoucnost celé jeho rodiny ukázalo být následující dění, během něhož se u Hodka stupňoval pocit, že byl zrazen a okraden o majetek i práci, a to bez jakékoliv možnosti bránit se vzniklé situaci. Ačkoliv byl bezpochyby vlastenecky smýšlejícím člověkem, pro kterého bylo patrně jen těžko představitelné považovat za domov jiné místo než rodné Československo, nově nabyté zkušenosti s nastupujícím režimem, doprovázené narůstajícími a ve své podstatě oprávněnými obavami z politické i společenské diskriminace nejbližších příbuzných, jej donutily k úplnému přehodnocení jeho dosavadních osobních priorit.²¹⁷

VINCENC HODEK A SPOL.

Na počátku roku 1948 se situace Hodkových nejevila příliš optimisticky. Vincenci Hodkovi byla ke dni 28. února zrušena smlouva o spolupráci s firmou V. Hodek, resp. národním podnikem PAL, a rodina tak přišla o jediný pravidelný finanční příjem, ze kterého doposud žila.²¹⁸ Navzdory tomu však Hodek k celé záležitosti nejprve přistupoval poměrně optimisticky a až překvapivě – dle svědectví jednoho z jeho přátel – se s definitivní ztrátou vlastní firmy rychle vyrovnal; po propuštění ze zaměstnání se dokonce rozhodl založit si novou malou dílnu, v níž chtěl samostatně pokračovat s navrhováním a vývojem dalších přístrojů, určených pro československý letecký průmysl. Tyto plány se mu však nepodařilo uskutečnit a podobně neúspěšně skončily i veškeré snahy nalézt jakékoliv náhradní pracovní místo.²¹⁹ Tento okamžik nepochybně přispěl k Hodkovu rozhodnutí přistoupit k radikálnímu řešení všech dosavadních problémů: „Nemohl jsem [...] svoji rodinu uživit. Krást jsem nechtěl [...], a tak po lidských útrapách, osočování a pracovní diskriminaci rozhodl jsem se, že půjdu z cesty [...] a se svojí

217 *RAH*, f. VH, Vincenc L. Hodek, Písemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 4.

218 *RAH*, f. VH, Podnik V. Hodek, Úřední, Výpověď konsultantského ujednání, 28. února 1948.

219 *NA*, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I 142/48, č. j. Tk XXIX 3295/48, svědecká výpověď (Jan Červinka). *RAH*, f. MH, Písemné vzpomínky, O Vincenci Hodkovi, b. d., s. 4.

Fotografie 16. Jana a Věra Hodkovi, Praha (duben 1948); zleva: Anna Sudová, Věra Hodková, Stanislav Suda, Jana Hodková

rodinou opustím Československo.“²²⁰ Vincenc a Marie Hodkovi však nebyli jediní, kdo se k tomuto kroku odhodlali. Jejich záměry totiž sdílel i Hodkův blízký spolupracovník Stanislav Kříž a operní pěvec Vratislav Jelínek, který údajně Vincence Hodka seznámil s jistým Josefem Odstrčilíkem, jenž měl celou skupinu, tzn. jmenované muže i s manželkami a dětmi, převést přes hranice nedaleko Chebu. Celá akce, která byla naplánována na polovinu dubna 1948, však skončila nezdarem a všech devět uprchlíků bylo 16. dubna u obce Pelhřimov na Chebsku zatčeno; společně s nimi byli zadrženi i Bohumil a Marie Jankovcovi, blízcí příbuzní Stanislava Kříže žijící v Chebu, jež svému synovci s realizací útěku do zahraničí aktivně pomáhali.²²¹ Jaké byly prvotní reakce samotných zatčených, není možné posoudit. S výjimkou jediné krátké zmínky, v níž Hodkova dcera Věra vzpomíná, jak otec žádal přítomné příslušníky bezpečnostních složek, aby si ve vazbě ponechali pouze jeho a manželku a děti nechali odejít, se totiž žádný z přímých aktérů k dění

220 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Písemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 4.

221 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I 142/48, č. j. Tk XXIX 3995/48, výslech obviněného (V. Jelínek); f. Státní prokuratura, Praha, sp. zn. PSt I 537/48, č. j. St 7534/48, V. Hodek a spol. – trestní řízení (první zpráva).

daného dne nevyjadřuje, a to ani v pozdějším období.²²² Naproti tomu se pak o to zajímavější a poněkud nevšední jeví příspěvek Jiřího Bayera, bývalého zaměstnance podniku V. Hodek, jenž ve snaze podat svědectví o odbojové činnosti Vincence Hodka, zároveň uvedl: „Podle některých zpráv jsem se dozvěděl, že V. Hodek se spolupracovníky ve stodole někde v západočeském pohraničí sestrojil bezmotorový kluzák a v příhodné době odstartoval pomocí traktoru a přeletěl hranici do západního Německa.“²²³ Kde Jiří Bayer tyto informace získal však není možné říci, jelikož prozatím se nepodařilo nalézt jiný pramen, který by stejným anebo alespoň obdobným způsobem popisoval Hodkův odchod za hranice republiky. Navzdory své ojedinělosti však tato úsměv vzbuzující výpověď o dobrodružném útěku z Československa částečně ukazuje, že i přes určitou politicko-společenskou degradaci se Vincenc Hodek ve svém blízkém okolí stále těšil nemalé podpoře.

Od 17. dubna 1948 tedy byli Vincenc Hodek a spol. – jak je skupina označována v dobových soudních spisech – drženi v zajišťovací vazbě Krajského soudu v Chebu, kde na ně také bylo 20. dubna 1948 oficiálně podáno trestní oznámení; tedy s výjimkou Jany a Věry Hodkových, které po několika dnech strávených s rodiči ve vězení převzala do péče starší sestra jejich matky Anna Sudová a odvezla je ke své rodině do Prahy. Zde také až do propuštění Marie Hodkové (tj. 7. května 1948) obě děvčata zůstala.²²⁴

Zatímco manželky s dětmi tak byly během dubna a května zpátky na svobodě, zadržení muži i nadále zůstávali v zajišťovací vazbě. Veškerá následující šetření ve věci jejich pokusu o ilegální přechod hranic se však již odehrávala před pražským soudem, jelikož téměř po třech týdnech v chebském vězení byli Vincenc Hodek, Stanislav Kříž, Vratislav Jelínek a Josef Odstrčilík převezeni do pankrácké věznice. Z rozhodnutí Krajského soudu trestního v Praze pak byla na první dva jmenované uvalena prozatímní vyšetřovací vazba, v níž ale nakonec setrvali až do soudního procesu v květnu 1949; naopak Josef Odstrčilík byl bez dalšího postihu z vazby propuštěn již 29. května 1948 a Vratislav Jelínek byl od 23. srpna téhož roku vyšetřován na svobodě.²²⁵

Především zpočátku se Vincenc Hodek a Stanislav Kříž snažili prostřednictvím právní zástupkyně Oldřišky Pečové dosáhnout brzkého propuštění. Nicméně i navzdory jejich opakovaným žádostem a příslibům, které byly

222 RAH, f. VH, Ostatní, Vzpomínka (V. Doll), 2. října 1990, s. 1.

223 RAH, f. VH, Odboj, svědectví Jiřího Bayera, 30. června 1992, s. 1.

224 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I 142/48, č. j. Tk XVI 1862/48, výslech obviněného (M. Hodková). RAH, f. MH, Písemné vzpomínky, O Vincenci Hodkovi, b. d., s. 4; f. VH, Ostatní, Vzpomínka (V. Doll), 2. října 1990.

225 NA, f. Státní prokuratura, Praha, sp. z. PSt I 537/48, č. j. Td 497/48; f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I 142/48, č. j. Nt XXIX 146/48, výslech obviněného (J. Odstrčilík); č. j. Tk XXIX 3995/48, výslech obviněného (V. Jelínek).

mj. motivovány špatným zdravotním stavem zadržených, nedošlo v celé situaci k žádným výrazným posunům a šetření případu Hodek a spol. se naopak pouze protahovalo. Na vině byla velmi pravděpodobně skutečnost, že u obou leteckých konstruktérů byly v době zatčení nalezeny nákresy různých přístrojů podniku V. Hodek a plány letadla HK-101, na jejichž základě byli Hodek a Kříž obviňováni z úmyslu (hospodářského) vyzvědačství a posléze i ze zločinu vojenské zrady.²²⁶ Prověřování skutečného významu zabavených materiálů v souvislosti s možným narušením obrany republiky tak patrně stálo za zdoluhavým průběhem vyšetřování.

K určitému zlomu v případě Vincenc Hodek a spol. došlo na počátku března 1949, kdy Státní prokuratura v Praze předložila konečnou podobu žaloby na Vincence Hodka, Stanislava Kříže, Vratislava Jelínka a Bohumila Jankovce. Všichni jmenovaní byli obviněni z nedokonané přípravy úkladů o republiku, resp. ze spoluviny na tomto zločinu; Hodek a Kříž byli navíc obžalováni z výše zmiňované vojenské zrady. Státní prokuratura rovněž přednesla návrh trestů, podle kterého měli být Vincenc Hodek a Stanislav Kříž potrestáni odnětím svobody na pět až dvacet let či na doživotí (§ 1 z. č. 130/36 Sb.), postihem na majetku a ztrátou čestných občanských práv (§ 29 a § 32 z. č. 50/23 Sb.). Se stejnými tresty se počítalo i pro Vratislava Jelínka a Bohumila Jankovce, s tím rozdílem, že sazba týkající se jejich případného pobytu ve vězení, byla zkrácena na dobu trvající maximálně pět let (§ 2 z. č. 50/23 Sb.).²²⁷

V souvislosti s obsahem vznesené obžaloby je nutné se na tomto místě ještě zmínit o hrozícím trestu smrti, ke kterému mohl být Vincenc Hodek údajně odsouzen. Tato informace se však objevuje pouze v písemných vzpomínkách Marie Hodkové a její mladší dcery Věry, a tak není možné odpovídajícím způsobem posoudit, jestli nejsou spíše projevem dobové atmosféry, v níž se Hodkovi stali terčem pomluv a jiných slovních útoků, nežli odrazem reálného stavu trestního stíhání.²²⁸ Na druhou stranu je však zapotřebí uvést, že příslušný paragraf zákona na ochranu republiky z roku 1923, resp. jeho dodatek z května 1936, podle kterého byly Hodkovy skutky posuzovány, skutečně soudu dovoloval sáhnout i po nejvyšším možném trestu. Zde se tak nabízí čistě teoretická otázka, zda „zločiny“ Vincence Hodka byly natolik závažné, aby v případě prokázání viny v plném rozsahu mohl státní prokurátor

226 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I 142/48, č. j. Tk XXIX 3295/48, žádost o propuštění z vazby (S. Kříž a V. Hodek); Státní prokuratura, Praha, sp. zn. PSt I 537/48, č. j. St 7534/48, V. Hodek a spol. – trestní řízení (první zpráva).

227 NA, f. Státní prokuratura, Praha, sp. zn. PSt I 537/48, Obžaloba. Srov. Rychlík 2007: 48–51.

228 RAH, f. MH, Písemné vzpomínky, O Vincenci Hodkovi, b. d., s. 4; f. VH, Ostatní, Vzpomínka (V. Doll), 2. října 1990; f. VH, Pankrác 1948–1949, Korespondence vyšetřovaného č. 1281, Příchozí, 8. a 16. července 1948.

požadovat trest smrti, a dále, do jaké míry sehrál svou roli fakt, že obviněná skupina byla souzena na základě starých nařízení z let 1923 a 1936 a nikoliv již podle nového zákona na ochranu republiky, jenž byl přijat v říjnu 1948.²²⁹

Vlastní proces proběhl o měsíc a půl později před senátem Státního soudu v Praze, jemuž předsedal soudce Amos Pokorný. K účasti na hlavním přelíčení, zahájeném 13. května 1949 v dopoledních hodinách, byli přizváni také vojenští znalci, kteří měli případ posoudit z hlediska možného ohrožení bezpečnosti republiky.²³⁰ Ačkoliv závažnost vznesených obvinění byla velká, ve prospěch Hodka a Kříže, kteří byli od počátku ústředními postavami celého procesu, mluvil především nedostatek přímých důkazů, které by je z uváděných zločinů nevyvratitelně usvědčovaly. Důležitou roli ale také sehrálo svědectví Jana Červinky, které vyzdvihovalo jednak Hodkovy zásluhy v protiněmeckém odboji a jednak jeho úspěchy v leteckém oboru, jež mohly být – bylo-li by mu to umožněno – pouze ku prospěchu Československé republiky. Vedle toho byl navíc zcela zrelativizován význam zabavených dokumentů, týkajících se leteckých přístrojů a letadla HK-101, které ministerstvo průmyslu ve svém vyjádření označilo za naprosto bezcenné, s dodatkem, že o těchto konkrétních výrobcích firmy V. Hodek byla zahraniční konkurence dávno obeznámena již před rokem 1948.²³¹

Na základě předložených důkazů byl ještě téhož dne vynesena rozsudek, jenž dal za pravdu všem čtyřem obžalovaným a v plném rozsahu je zprostil všech vznesených obvinění. Dle rozhodnutí Státního soudu v Praze tak bylo s okamžitou platností zastaveno další trestní stíhání a doposud vězněný Vincenc Hodek a Stanislav Kříž se po ročním pobytu ve vazební věznici na Pankráci mohli vrátit zpátky ke svým rodinám.²³² Na tomto místě je však zapotřebí ještě dodat, že nehledě na prokázanou nevinu, měli Hodek a Kříž také velké štěstí. I přesto, že nebyli souzeni podle nového zákona na ochranu republiky z roku 1948, který trestal podobné přečiny – především v éře politických procesů 50. let – vysokými tresty (včetně trestu smrti),²³³ šance, že skutečně budou propuštěni na svobodu, byla poměrně nízká. Zmiňovaný vojenský posudek totiž dával ve věci velezrady za pravdu vznesené obžalobě,

229 Srov. Sbírka zákonů a nařízení Republiky Československé 1923, z. č. 50; Sbírka zákonů a nařízení Republiky Československé 1936, z. č. 130.; Sbírka zákonů Republiky Československé 1948, z. č. 231.

230 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I 142/48, vyrozumění státní prokuratury; Posudek vojenských znalců.

231 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I 142/48, č. j. Tk XXIX 3295/48, svědecká výpověď (Jan Červinka); č. j. Vst I 362/48, vyjádření ministerstva průmyslu.

232 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I 142/48, Hlavní přelíčení; Rozsudek.

233 Srov. např. Kaplan a Paleček 2008; Kuklíková a Šustrová 2007; Pejčoch 2009; Vorel et al. 2004.

a tak se ještě před zahájením soudního procesu zdálo být pravděpodobnější, že Vincenc Hodek a Stanislav Kříž budou odsouzeni k několikaletému odnětí svobody.²³⁴

Velmi podobně jako soudní spisy popisují výše vylíčené trestní stíhání také některé osobní výpovědi, v nichž manželé Hodkovi, případně jejich dcery, zpětně reflektují období mezi 16. dubnem 1948 a 13. květnem 1949. Prostřednictvím kombinace těchto dokumentů lze tak relativně podrobně zmapovat jednotlivé úřední kroky a vytvořit si ucelenou představu o vývoji celého vyšetřování vedeného proti skupině Vincenc Hodek a spol. Na druhou stranu se však tato podoba omezuje pouze na oficiální dění, a je tedy zcela ochuzena o rovinu aktérského náhledu, v němž by se zrcadlily autentické prožitky zkoumaných jedinců. V tomto případě je ale možné nahradit chybějící přímá svědectví o životě vězněného Vincence Hodka a jeho rodiny poměrně rozsáhlým a dobře zachovalým souborem korespondence z dané doby, na jehož základě lze postihnout jak nově nastalou existenční situaci, které musela na svobodě čelit Marie Hodková s dětmi, tak i Hodkovu zkušenost s vězeňským prostředím.

DOPISY Z PANKRÁCE

Během dvanáct měsíců trvajících odloučení si Vincenc Hodek se svojí manželkou a dcerami vyměnil dohromady osmdesát sedm dopisů a pohlednic.²³⁵ Přestože veškerá jejich korespondence podléhala vězeňské cenzuře, což se nepochybně muselo odrazit ve výběru a vhodné formulaci jednotlivých sdělení, její obsah se nezdá být touto skutečností příliš pokřivený. Naopak, vědomé vyhýbání se některým tématům celou korespondenci spíše odlehčuje a místo očekávaných záležitostí souvisejících s trestním stíháním je více prostoru věnováno běžnému dění v každodenním životě Hodkových.

Dopisy psané Vincencem Hodkem, jež byly většinou adresované jeho ženě Marii, jsou na první pohled obsahově velmi monotónní. Z obecného hlediska se v nich totiž pouze opakovaně střídají obavy o finanční, resp. životní situaci rodiny s krátkými popisy vězeňského prostředí, případně reagují na psaní zasláná od manželky, dcer či blízkých příbuzných. Na druhou stranu je však možné prostřednictvím detailnější analýzy získat z Hodkovy korespondence řadu dílčích informací, na jejichž základě si lze vytvořit alespoň hrubou představu o čase, který Vincenc Hodek strávil ve vyšetřovací vazbě

234 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. Or I 142/48, vyrozumění státní prokuratury; Posudek vojenských znalců.

235 Viz prozatímní soupis osobního fondu Vincenc Hodek, Pankrác 1948–1949, Korespondence vyšetřovaného č. 1281 (odchozí + příchozí).

na Pankráci. Vedle běžných povinností, jež plynuly z nastaveného denního režimu ve vězení, je tak např. možné postihnout, jakým způsobem se Hodek s nepříznivými životními okolnostmi vyrovnával.²³⁶ V dopisech se totiž velmi často objevují zmínky, které reflektují Hodkovo plánování a přípravu na možnost budoucího uplatnění v leteckém průmyslu: „O budoucnost neměj strach, i když jsme o všechno přišli, dostaneme se nahoru opět (zvýrazněno v textu; pozn. aut.), zde je dosti času, tak se někdy dám i do takové práce a přemýšlím. Špatné je, že zde nemůžeme mít rýsovací, tužku a log. pravítko, s tím musím však počkat.“²³⁷ Vedle teoretických plánů se však Hodek rozhodl připravit i prakticky a začal se ve vězení učit ruštinu a prostřednictvím korespondence své ženy byl též informován o „novinkách“ ze světa letectví.²³⁸ Tento elán a naděje Hodka patrně neopustily ani v pozdějším období, jelikož i po deseti měsících strávených ve vazbě se jeho psaní stále nesou v poměrně optimistickém duchu: „...Čas využívám učením [...] a to víš, že nezhálím, nápadů je dost! Doufám, že se něco pak uplatní. Neměj tedy žádné obavy, nahoru se dostaneme zase! [...] Budu potřebovat se trochu rozhlédnouti, ale to nebude dlouho trvat, nyní mně zas pomohou více řeči a mohu ihned zase dělati jak v přístrojích, tak létadlech. A létat jsem nezapomněl [...]. A to ovládám také slušně.“²³⁹

O Hodkově pozitivním přístupu k celé záležitosti, který byl navíc očividně velmi důležitý pro ostatní členy jeho rodiny, vypovídá i jeden z dopisů od Marie Hodkové: „Píšeš [...], abychom nebrečely. Neměj strach, vydržíme! Víím, že Ty celkem dobře snášíš ty všechny zkoušky. Takže z Tvého chování čerpám sílu pro všechny eventuelní potíže.“²⁴⁰ Na tomto místě je navíc možné informace z korespondence doplnit a porovnat je s výpověďmi Hodkových spoluvězňů, které pravděpodobně vznikly jako reakce na pozdější snahy Marie Hodkové získat podklady pro rehabilitační komisi: „18. 3. 1949 jsem byl zatčen a vězněn po výslechu na Pankráci. [...] Pan Vincenc Hodek dělal na oddělení, kde jsem měl celu, chodbaře. Byl jsem neznalý prostředí a on mi [...] nesmírně pozvedl morálku svým chováním. [...] Měl ohromný elán

236 Srov. Čapek 2000: 83–92.

237 RAH, f. VH, Pankrác 1948–1949, Korespondence vyšetřovaného č. 1281, Odchozí, 30. června 1948.

238 RAH, f. VH, Pankrác 1948–1949, Korespondence vyšetřovaného č. 1281, Odchozí, 24. září 1948; Příchozí, 5. ledna a 12. ledna 1949.

239 RAH, f. VH, Pankrác 1948–1949, Korespondence vyšetřovaného č. 1281, Odchozí, 28. února 1949.

240 RAH, f. VH, Pankrác 1948–1949, Korespondence vyšetřovaného č. 1281, Příchozí, 22. prosince 1948.

a oči plné naděje.²⁴¹ Ve velmi podobném duchu se nese i druhé svědectví, jež bylo uveřejněno v podobě krátkého vzpomínkového medailonku v časopise *Letectví a kosmonautika*: „Znal jsem Vincu Hodka [...] jako člověka nepřilíš mluvného, zato [...] rozvážného, a přece mě jednou překvapil, když [...] řekl: ‚Snad je dobré, že nás chytli. Já si totiž nedovedu představit, že bych mohl žít někde jinde. Tady je můj domov [...].‘ Žili jsme tam v té cele [...] do června, kdy odešel...“ (Jist 1994: 75). Nabízí se však otázka, do jaké míry odpovídá prezentované vystupování Vincence Hodka jeho skutečnému prožívání. Na jedné straně je sice pravdou, že jeho pobyt ve vězení se jeví jako bezproblémový, či lépe řečeno, o žádných vyloženě negativních zkušenostech se (ani s odstupem času) nezmiňuje. Na straně druhé lze však předpokládat, alespoň v případě dopisů určených pro rodinu, že i kdyby Hodek snášel vězeňské prostředí hůře, než ukazuje dobová korespondence, patrně by se snažil nepřenášet své obavy na manželku a dcery; navíc veškeré případné stížnosti by s velkou pravděpodobností stejně neprošly přes vězeňskou cenzuru.

Ačkoliv byl však Vincenc Hodek pro svoji rodinu oporou, není možné jeho roli a chování v dané situaci posoudit bez zohlednění podpory, kterou mu svým přístupem poskytovala především manželka Marie. Ta sice byla z vyšetřovací vazby propuštěna poměrně brzy, nicméně problémy, s nimiž se musela vyrovnat, jí život na svobodě nikterak neulehčovaly. Vzhledem k tomu, že zůstala s dětmi bez pravidelného finančního příjmu, stalo se její největší starostí zaopatření základních potřeb pro sebe, dcery a manžela, jemuž do vězení posílala balíky s jídlem, případně s oblečením. V tomto ohledu ale rodině výrazně vypomohli nejbližší příbuzní a jak Marie Hodková uvádí, rovněž se množily nabídky pomoci od různých a pro ni často i neznámých lidí, kteří údajně chtěli Hodkovi splatit materiální i psychickou podporu, jež jim poskytl během německé okupace: „O nás nedělej si starosti, říkám Ti, že dobří lidé jsou, a nevěřil bys, jak náhodně. Příkladně jsem se sešla na Pankráci s jedním pánem, který Tě zná, bojoval také na Troj. mostě [...] a hned se ptal, z čeho žiji [...], načež on, že dobře ví, kde bydlíme, a že pošle něco od jídla! To jsem s díky odmítla, ale není to skvělé? Každý Tě tolik ctí a má Tě rád. To jsou ty úroky z toho, jak ses vždy choval k lidem.“²⁴² Vděk ze strany těchto lidí však Hodkovi pocítili také v momentě, kdy Marie Hodková onemocněla infekční žloutenkou a musela strávit několik týdnů v nemocnici. Jejich dcer se totiž v daném období (tj. v září a říjnu 1948) ujali manželé Kadlecovi, blízcí rodinní

241 *RAH*, f. VH, Vincenc L. Hodek, Písemná svědectví o V. Hodkovi, Jaroslav Vobořil (dopis), 12. dubna 1992.

242 *RAH*, f. VH, Pankrác 1948–1949, Korespondence vyšetřovaného č. 1281, Příchozí, 16. července 1948.

Fotografie 17. Vila ve Vysoké Lhotě u Čerčan (b. d.)

přátelé, kteří byli Hodkovým v mnohém zavázáni z dob druhé světové války.²⁴³ S pomocí příbuzných, známých i lidí, kteří nezapomněli na Hodkovy skutky během okupace, se tak Marii Hodkové podařilo přestát jak její onemocnění, tak i celé období, kdy byl její manžel držen v pankrácké věznicí.

Kromě obdobných mimořádností, mezi jaké např. spadaly hospitalizace Marie Hodkové v nemocnici či nepříjemnosti spojené s finančními potížemi a hrozící exekucí, však byly dopisy zaměřeny spíše na běžné dění v rodinném životě. Nejčastěji se tedy v korespondenci opakují zmínky o dcerách Janě a Věře, o výletech do Vysoké Lhoty či návštěvách u příbuzných. V návaznosti na to lze pak v psaních Vincence Hodka vyzorovat, že se i navzdory své osobní nepřítomnosti snažil udržovat kontakt s rodinným prostředím a dostát alespoň rodičovským povinnostem – nejednou se tak v dopisech objevuje nabádání k slušnému chování, opatrnosti či dobrému školnímu prospěchu, které bylo obvykle adresováno především (téměř) patnáctileté Janě.²⁴⁴

Podobným způsobem jako ve shora uvedených případech reflektuje korespondence i další rodinné okamžiky – jmenovitě např. vánoční svátky

243 RAH, f. VH, Odboj, čestné prohlášení K. Kadlece, 1995; Pankrác 1948–1949, Korespondence vyšetřovaného č. 1281, Odchozí, 29. září 1948; Příchozí, 13. září 1948.

244 RAH, f. VH, Pankrác 1948–1949, Korespondence vyšetřovaného č. 1281, Odchozí, 30. června 1948, 1. října 1948, 16. listopadu 1948, 15. února 1949, 13. března 1949.

a oslavy příchodu nového roku, Janiny narozeniny v lednu 1949 či Velikonoce, avšak více než samotné prožívání jednotlivých momentů se pro (re)konstrukci sledovaného období jeví důležitější samotná informace o dané události. Ve srovnání s pozdějšími výpověďmi Hodkových, jež popisují tutéž situaci s odstupem dvaceti až čtyřiceti let, totiž dopisy zprostředkovávají daleko rozmanitější a ne tak negativně podaný obraz dobového dění.²⁴⁵ Jinak řečeno, zatímco se svědectví, která cíleně vypovídají o době mezi dubnem 1948 a květnem 1949, omezují jen na špatné zkušenosti, nespravedlnost a strach během trestního stíhání, korespondence vnáší do této představy – aniž by ji však jakkoliv zlehčovala či popírala – daleko strážlivější a především pozdějším vývojem netknutý náhled. Na čistě teoretické rovině pak tento příklad pouze potvrzuje obecné teze o problematice individuální paměti, resp. svědeckých výpovědích pamětníků (ať písemných či orálních), které by měly být vnímány jako výsledek povětšinou dlouhodobého a mnoha faktory ovlivněného procesu, na jehož konci stojí spíše řada možných interpretací minulých událostí nežli neměnný a v čase zakonzervovaný obraz skutečného dobového dění (Petráň 2009: 5–11).

V DOMÁCÍM EXILU

V polovině května 1949 se Vincenc Hodek vrátil zpět ke své rodině do Holešovic. Euforie z osvobození, pocit z očištění jména rodiny a jeho smělé profesní plány však patrně brzy narazily na realitu politicko-společenských poměrů. Namísto očekávaného a možná i trochu vysněného pracovního místa v leteckém průmyslu bylo Hodkovi přikázáno od 16. května 1949 nastoupit na pozici závozníka v holešovické autodopravě Oldřicha Štogra. Rozvážením zboží po Praze se však Vincenc Hodek živil jen první půl rok po propuštění. Vzhledem k jeho vzdělání a praxi v technickém směru byl totiž po celé následující období, tzn. od prosince 1949 do poloviny 60. let, zaměstnáván jako mechanik. Přestože však pracovně vystřídal hned několik různých podniků, proniknout zpět do leteckého oboru se mu již nepodařilo.²⁴⁶

Na konci 40. let tak byla rodina opět pohromadě a skrze Hodkovo zaměstnání získala alespoň určitý pravidelný finanční příjem. I přesto se však její existenční podmínky spíše zhoršovaly. Jak uvádí ve svých vzpomínkách Marie Hodková, na vině byly především narůstající dluhy, spjaté s neuhra-

245 Viz např. *RAH*, f. MHK, Písemné vzpomínky, Vzpomínky rodiny Kobliskovy, Křížovy a V. Hodka (černý sešit), 80. l. 20. stol., s. 9–10; f. VH, Ostatní, Vzpomínka (V. Doll), 2. října 1990; Vincenc L. Hodek, Písemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 4–5.

246 *RAH*, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, výpis zaměstnání, 30. září 1964.

zeným nemocenským pojištěním či s doposud nesplacenými půjčkami, které Hodek obdržel na provoz svého podniku; následná vlna exekucí pak rodinu údajně připravila o většinu majetku.²⁴⁷ Do jaké míry odpovídají tato tvrzení reálné finanční situaci Hodkových na přelomu 40. a 50. let, však není možné posoudit. Dostupná dokumentace k dané problematice se sice zčásti dochovala, avšak její obsah je natolik nesouvislý, že se v ní nepodařilo vysledovat ani základní linii jednotlivých úředních kroků, jež příslušné instituce měly ve sledovaném období proti Vincenci Hodekovi podniknout.

Výraznou změnu do života Hodkových přinesl rok 1952. Společně s mnoha dalšími „státně nespolehlivými“ obyvateli Prahy byli totiž zahrnuti do tzv. akce B, která probíhala od března, resp. července 1952 do srpna 1953 a jež měla za následek vystěhování několika set Pražanů z jejich domovů (Kaplan et al. 1992: 4–23, 83). Vincenc Hodek obdržel na počátku září 1952 příslušné nařízení o povinném přesídlení, podle kterého měla rodina v průběhu září opustit byt v Holešovicích a přestěhovat se do pohraniční obce Dolní Suchá (okres Liberec). Hodek se pochopitelně snažil verdikt úřadů zpočátku zvrátit, jelikož byl na Prahu vázán pracovně a navíc zde obě jeho dcery navštěvovaly školy, nicméně rozhodnutí o vystěhování bylo konečné: „V září 1952 jsme dostali vypovídací rozkaz [...] a bylo nám pohroženo, že v případě, že se odvoláme, budeme se musiti vystěhovat hned a to jen s [...] 30 kg zavazadel dohromady a že nás vystěhují na náš náklad, kam budou chtít!“²⁴⁸ Přesto ale Vincenc Hodek dosáhl dílčího úspěchu a navzdory nepříjemnému vyjednávání, údajným výhrůžkám a nepřátelskému chování některých úředníků si na pražském bytovém referátu vymohl změnu místa, kam měl být i s manželkou a dětmi přesunut. Původní rozkaz k vystěhování do Dolní Suché byl tak zrušen a Hodkovým bylo dovoleno nastěhovat se do Vysoké Lhoty, kde rodina stále vlastnila část vily po rodičích Marie Hodkové.²⁴⁹ Od září 1952 tak Hodkovi trvale žili v provizorně vytvořeném podkrovním bytě ve Vysoké Lhotě u Čerčan, kde zůstali bydlet – i přes opakované žádosti o navrácení bytu v Holešovicích v polovině 50. let – až do října 1966.²⁵⁰

Výše popsání úřední kroky měly samozřejmě dopad především na praktickou stránku života jednotlivých členů rodiny. Vincenc Hodek byl nucen denně vlakem dojíždět do zaměstnání v Praze, což se pro něj, vzhledem

247 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různá povídaní (žlutý sešit 1), b. d., s. 41 a 47.

248 RAH, Vincenc Hodek: Životopis, s. 2.

249 RAH, f. VH, Úřední dokumenty, soubor korespondence, bytový odbor ÚNV v Praze, 6. září 1952; Vincenc L. Hodek, Písemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 6.

250 RAH, f. VH, Úřední dokumenty, soubor korespondence, bytový odbor ÚNV v Praze, 27. května a 28. července 1956.

Fotografie 18. Vincenc a Marie Hodkovi (druhý zleva, druhá zprava) s přáteli, Vysoká Lhota (červen 1953)

k postupujícímu věku a manuální práci, velmi pravděpodobně stávalo čím dál náročnější. Marie Hodková sice i nadále zůstávala v domácnosti, avšak ani pro ni nebyla celá situace snadná, obzvláště v souvislosti s nelehkou pozicí jejich vlastních dětí. Nejednou se tak v rodinných vzpomínkách objevují zmínky o slovních a fyzických útocích či studijní a pracovní diskriminaci Jany i Věry a rovněž lze z dochovaných výpovědí Marie a Vincence Hodkových poměrně snadno vyčíst, že finanční nedostatek či určitá forma úřední a společenské šikany, které byli dlouhodobě vystaveni, pro ně nebyla tolik bolestná, jako neschopnost uchránit před nepříznivými podmínkami obě dcery.²⁵¹ Tyto skutečnosti patrně Hodkovy vedly k přehodnocení jejich dosavadního přístupu, kdy se v rámci možností snažili vzniklé situaci přizpůsobit, a údajně začali připravovat další plány útěku za hranice republiky. Jak ale ukazuje následující vývoj, k jejich uskutečnění – alespoň ve formě nelegálního opuštění Československa – nikdy nedošlo.²⁵² K rozhodujícímu

251 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Vzpomínky rodiny Kobliskovy, Křížovy a V. Hodka (černý sešit), 80. l. 20. stol., s. 10; Různá povídání (žlutý sešit 1), b. d., s. 30–31; žlutý sešit 4 (bez názvu), b. d., s. 18; f. VH, Úřední dokumenty, žádost o vyšetření napadení J. Hodkové, 28. února 1961; Vincenc L. Hodek, Písemné vzpomínky, historie továrny V. Hodek, 27. října 1966, s. 6–7.

252 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, žlutý sešit 4 (bez názvu), b. d., s. 30–31.

kroku se Vincenc a Marie Hodkovi odhodlali na počátku roku 1965, kdy si na ministerstvu vnitra podali oficiální žádost o povolení k vystěhování do Spojených států amerických. Konečné rozhodnutí v jejich záležitosti vydala Správa pasů a víz sice až na konci listopadu 1965, avšak na jeho základě bylo členům rodiny Hodkových dovoleno opustit republiku.²⁵³ Dlužno však dodat, že souhlas k vystěhování byl podmíněn nemalými správními poplatky a zmíněná instituce jej udělila pouze manželům Hodkovým a jejich mladší dceři Věře. Jana Hodková se totiž v roce 1957 provdala za Josefa Tabulku a odstěhovala se z Vysoké Lhoty do Neveklova na Benešovsku, kde se svým mužem vychovávala syna Josefa, narozeného 24. října 1958. Vzhledem k těmto závazkům jí tak úřady odchod do zahraničí zakázaly.²⁵⁴

Jak vyplývá z doposud nastíněného, období po propuštění Vincence Hodka z pankrácké věznice (tzn. od konce 40. do poloviny 60. let) je v zachovalých osobních výpovědích jednotlivých aktérů vyličeeno velmi negativním způsobem. Důvodem je patrně všeobecné zklamání z vývoje poměrů v Československu po roce 1948, jež bylo umocňováno každým momentem, kdy se Hodkovi pokusili změnit svoji situaci, avšak jejich snaha narážela na nevoli úřadů. V nalezených svědectvích o této době, kterých je však velmi poskrovnu – s největší pravděpodobností proto, že konkrétní zážitky byly z rodinné paměti buď vytěsněny, nebo splynuly v jednu vzpomínkovou kategorii „špatné časy“, lze tak vypožorovat podobné schéma vyprávění jako v případě výpovědí o Hodkově věznění v letech 1948–1949; důraz je tedy opět kladen především a pouze na nepříznivé životní okamžiky, jež se postupem času proměnily v ucelenou a v rámci rodiny sdílenou představu o dobovém dění. Zde je tak nutné mít na paměti, že i když je pamětníky prezentovaná podoba daného období pochopitelná – a v jejich očích nepochybně také jediná možná a pravdě odpovídající – nelze s ní zacházet jako s reálným obrazem života Hodkových v 50. a 60. letech. Přestože tak výše prezentované momenty mohly ovlivnit a pravděpodobně také ovlivňovaly rodinnou každodennost, je zapotřebí chápat je spíše jako vnější rámec dění, který však pro nedostatek pramenů prozatím skutečně představuje jediný způsob, jakým lze alespoň částečně nahlédnout do sledovaného období.

253 Srov. Rychlík 2007: 76–78.

254 RAH, f. Fotografie, Rodinné, Jana Tabulková (Hodková), Svatební, svatba Jany a Josefa Tabulky, červen 1957 (popisek); f. VH, Úřední dokumenty, soupis majetku v Československu, 23. března 1981, s. 1; soubor korespondence, MV Správa pasů a víz, 30. listopadu 1965.

DOMA V CIZINĚ

V průběhu roku 1966 se Hodkovi věnovali přípravám na vystěhování do Spojených států amerických. Poté, co Vincenc Hodek vyřídil veškeré úřední náležitosti, včetně zaplacení správního poplatku, který mu Správa pasů a víz vyměřila ve výši 17 100 Kč, byly Hodkovým vystaveny potřebné cestovní doklady a jejich klidnému odchodu z Československa tak v podstatě nestálo nic v cestě.²⁵⁵ Přestože však měli Hodkovi opustit republiku nejpozději do 20. června 1966, z dosud nezjištěných důvodů byli nuceni žádat o prodloužení výjezdního termínu a jejich vycestování bylo naplánováno až na podzim 1966. Definitivní datum odletu pak bylo stanoveno na neděli 2. října: „Letěli jsme do Švýcar, kde naši přátelé chtěli nás vidět a s námi se rozloučit, než my se rozloučíme s Evropou [...]. Rozloučit se s námi na Ruzyňš. letiště přišli [...] příbuzní a přátelé. Při postupování ke švýcarskému letadlu jsme slyšeli, jak volali, Vinco, na shledanou, na shledanou. Bylo to dojemné...“²⁵⁶ Zmiňovanou cestu přes Švýcarsko potvrzují i údaje zanesené v cestovním průkazu, avšak jak dlouho se zde Hodkovi zdrželi, není možné říci; 8. října se však již prokazatelně nacházeli v New Yorku.²⁵⁷

Počátky nového života v cizí zemi byly pro rodinu patrně velmi náročné. Je sice pravdou, že dcera Věra měla situaci o trochu ulehčenou, jelikož dobře ovládala anglický jazyk, nicméně prvotní kontakt se zcela neznámým prostředím, v němž Hodkovi neměli vůbec žádné životní jistoty a de facto ani

255 RAH, f. MHK, Osobní dokumenty, cestovní průkaz totožnosti, 20. prosince 1965; f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, cestovní průkaz totožnosti, 20. prosince 1965.

256 RAH, f. MHK, Písemné vzpomínky, Vzpomínky rodiny Kobliskovy, Křížovy a V. Hodka (černý sešit), 80. l. 20. stol., s. 11.

257 RAH, f. MHK, Osobní dokumenty, cestovní průkaz totožnosti, 20. prosince 1965; f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, cestovní průkaz totožnosti, 20. prosince 1965.

nikoho, kdo by jim mohl pomoci, byl obtížný. Navzdory tomu se však všem třem podařilo brzy najít zaměstnání a postupně si vybudovat v New Yorku novou existenci. Vincenc Hodek získal zaměstnání u podniku zaměřeného na letecký průmysl a až do 70. let tak opět působil ve svém oboru. Jeho žena Marie ve stejném období pracovala hned v několika různých rodinách, kterým vypomáhala s péčí o nedávno narozené děti. Dcera Věra se pro svoji dobrou znalost jazyka uchytila v jedné firmě, jejíž majitel byl rovněž československého původu, a vypracovala se zde na pozici asistentky.²⁵⁸ Vzhledem k jazykové bariéře – Vincenc Hodek totiž ovládal pouze technickou angličtinu – začali oba manželé krátce po svém příletu také docházet do jazykového kurzu pro imigranty, který po dvou letech úspěšně absolvovali.²⁵⁹ Symbolický, ač pro Hodkovy patrně zcela zásadní zlom počátečního života v nové zemi patrně představoval rok 1972, kdy jim bylo oficiálně uděleno americké státní občanství: „Hodně našich přátel zde se nás ptá, zda-li se nám nestýská po vlasti. Musím říct, že ano a ne. Na rodnou zem a dobré přátele v ní se zapomenout nedá. Prahu jsem milovala. Zůstávají vzpomínky [...]. Náš bývalý domov [...] a vlastně celé staré Holešovice podlehly demolici [...] a kde jsme prožili pár šťastných roků, jezdí vlaky. I když nás přátelé zvou, přijedte se podívat – proč? Určitě by mě nad tím vším bolelo srdce [...]. Jsme dávno americkými občany a jsme vděční za to, že tato skvělá zem nás přijala za vlastní.“²⁶⁰ Jak je z uvedené citace patrné, rodina Hodkových se postupně plně sžila s americkým prostředím a původně hostitelská země se pro ni stala domovem. Navíc vzhledem k tomu, že mladší dcera Věra se zde provdala za syna německých imigrantů Norberta Dolla a v roce 1978 přivedla na svět syna Philipa, vazby na novou vlast se pouze prohlubovaly, a Hodkovi tak patrně skutečně přestali uvažovat o možnosti trvalého návratu do Československa, resp. České republiky. Na tomto místě je však ještě nutno dodat, že na podzim roku 1968 se do Spojených států amerických přestěhovala se svým desetiletým synem Josefem také starší dcera Jana. Zda byl její odchod z Československa motivován spíše rozvodem s Josefem Tabulkou anebo vzniklou politicko-společenskou situací, nelze posoudit, nicméně 22. listopadu 1968 se připojila ke své rodině, žijící v New Yorku, a po pětileté čekací lhůtě se i ona stala plnoprávnou americkou občankou.²⁶¹

258 *RAH*, f. MHK, Písemné vzpomínky, Různé o společném životě VH – MH (žlutý sešit 2), b. d., s. 20–21.

259 *RAH*, f. Fotografie, Rodinné, V. Hodek – M. Hodková Koblisková (společné), Kurz angličtiny (1967); f. MHK, Písemné vzpomínky, O našem majetku, b. d., s. 16.

260 *RAH*, f. MHK, Písemné vzpomínky, O našem majetku, b. d., s. 16.

261 Tamtéž, s. 14.

Fotografie 19. Kurz anglického jazyka, New York (1967); prostřední řada, druhá lavice: Vincenc a Marie Hodkovi

V první polovině 70. let se život Hodkových pravděpodobně nijak významně neměnil – alespoň tedy v dochovaných vzpomínkách není toto období nijak vyzdvihováno (s výjimkou zisku amerického občanství v roce 1972). Zásadní změnu přinesl až rok 1977, kdy vážně onemocněl Vincenc Hodek: „...Vinca se rozestonal začátkem roku 1977. Během půl roku byl několikrát v nemocnici, měl výborné ošetření a lékaři nás ujistili, že jeho nemoc není vážné onemocnění. [...] Jedl s chutí – ale hubnul. [...] Vařila jsem [...], na co měl chuť [...] v noci i ve dne. Byl-li v nemocnici, nosila jsem mu jídlo i tam, ačkoliv tam výborně vařili. Pak se jeho zdravotní stav zhoršil, měl bolesti...“²⁶² Vincenc Hodek, jenž podle lékařské dokumentace trpěl rakovinou slinivky břišní, nakonec svému onemocnění podlehl a v neděli 28. srpna 1977 zemřel.²⁶³

Po Hodkově smrti se rodina částečně rozdělila. Marie Hodková se přestěhovala ke své mladší dceři Věře do státu Maine, kde žila společně s jejím manželem a synem až do 28. února 1999, kdy zemřela.²⁶⁴ Jana Tabulková (Hodková) zůstala i nadále bydlet a pracovat v New Yorku, avšak v průběhu 90. let vážně onemocněla a 18. dubna 2001 na následky dlouhodobých zdra-

262 RAH, f. MH, Písemné vzpomínky, O Vincenci Hodkovi, b. d., s. 6.

263 RAH, f. VH, Vincenc L. Hodek, Osobní dokumenty, pitevní protokol (Necropsy Protocol), 7. září 1977.

264 AA, Fotografie USA, hrob Marie Hodkové.

votních potíží taktéž zemřela.²⁶⁵ Poslední žijícím členem rodiny Vincence Hodka a zároveň jediným přímým aktérem výše popisovaného dění v Československu – alespoň tedy po roce 1945 – je tak Věra Doll, jež v současnosti bydlí ve Winslow ve státě Maine.

265 AA, zápis telefonického rozhovoru s Věrou Doll, 16. září 2009.

ZÁVĚR

Individuální dějinný příběh rodiny Hodkových, jenž byl nastíněn výše, ukazuje, že historický obraz československého 20. století, který bývá obvykle vymezen významnými politicko-společenskými událostmi dané doby, v žádném případě nepředstavuje jednolitý a všezahrnující rámec veškerého dění. Naopak naznačuje, že sledované období je po historické stránce velmi rozmanité a že za oněmi velkými okamžiky, jež byly v kolektivní paměti národa povýšeny na „zlomové či osudové“, je ukryto zdánlivě nekonečné množství dílčích podob vývoje a jeho vnímání, které mohou potvrdit, doplnit či přinést úplně nový náhled do všeobecně přijímané a povětšinou od politického dění odvozené představy o uplynulém „krátkém století“. V souvislosti s předestřenou mikrohistorickou výzvou se však ihned nabízí zcela základní otázka, jež se dotýká vztahu „malých a velkých“ dějin. Přeneseno na problematiku zkoumanou v této knize, jde tedy o roli, význam a přínos rodinné historie pro linii oficiálních dějin, a naopak.

Vzhledem k tomu, že střet mikro- a makroperspektivy bývá jedním z hlavních témat prací, které nějakým způsobem reflektují pohled „zdola“, není na tomto místě zapotřebí teoreticky rozvádět všeobecně propagovanou, leč ne vždy uznávanou tezi, že bez ohledu na studovanou dějinnou látku se oba přístupy jednak mohou vhodně doplňovat a jednak se – minimálně z pozic mikrohistorie – do jisté míry navzájem potřebují (Levi 1992: 97–119). Tento předpoklad lze ostatně dobře demonstrovat i na prezentovaném textu, jehož hlavním cílem bylo postihnout individuální podobu dějin a nalézt v ní její vlastní klíčové momenty. Východiskem pro (re)konstrukci dané doby tak nebyly politické události typu pražského květnového povstání či únorového komunistického převratu, ale okamžiky, jež byly na základě analýzy dochovaných egodokumentů vyhodnoceny jako významné pro dění v životě Vincence Hodka, resp. celé jeho rodiny.

Získaná linie osobní historie, jak je nejlépe patrné ze způsobu strukturace předložené monografie, je tedy vystavena čistě na životopisných údajích, jejichž důležitost je hodnocena prostřednictvím vnímání a prožívání jednotlivých aktérů. Zachycený obraz dějin tak nezmiňuje vznik samostatné Československé republiky, hospodářskou situaci kolem roku 1929 nebo radikalizaci poměrů ve 2. polovině 30. let, ale Hodkovo životní rozhodnutí související s následným profesním směřováním, seznámení s budoucí manželkou či jeho seberealizaci na poli leteckého průmyslu. Z pozic nestranného pozorovatele lze pak spatřovat zásadní „dějnotvorný“ faktor spíše ve vývoji podnikatelských aktivit Vincence Hodka, který prokazatelným způsobem ovlivňoval běžné dění u Hodkových, nežli např. v proměnách české politické scény ve stejném období. Na druhou stranu je však nutné přiznat, že ani tyto individuální a ve své podstatě výjimečné okamžiky nevisí ve vzduchoprázdnu. Jinak řečeno, ačkoliv je možné nahlížet na danou dobu skrze prožitky a názory jednotlivých členů zkoumané rodiny, nelze tuto aktérskou rovinu vytrhnout ze širšího kontextu a postavit ji zcela mimo dobové společenské dění. Tato skutečnost je ostatně velmi dobře patrná na situacích, kdy byli sledovaní jedinci nedobrovolně konfrontováni s některým z oněch „osudových“ momentů českých dějin.

Přestože však různé politicko-spoolečenské události nepopíratelně zasáhly do každodennosti Hodkových, a tím ovlivnily i podobu jejich osobní historie, není vhodné, alespoň dle mého soudu, až přespříliš vyzdvihoval roli „velkých“ dějin. V okamžiku, kdy je aktérům (tzn. především Vincenci Hodkovi) přiznána aktivní role a nejsou již dále považováni za pouhé loutky, jejichž pohyb je určován výhradně celospolečenským vývojem, se totiž jakási historická odpovědnost přesouvá z anonymních socio-politických struktur na konkrétního jedince a jeho vědomě učiněné rozhodnutí. Nejnázorněji lze toto tvrzení demonstrovat na Hodkově zapojení do domácího protiněmeckého odboje v letech 1939–1945, kdy je možné nejlépe vypořádat, že i když druhá světová válka, resp. protektorátní období nastavilo určité podmínky, způsob vypořádání se s nimi si Vincenc Hodek, potažmo manželé Hodkovi zvolili zcela sami. Obecně lze tak říci, že pokud je na dějiny nahlíženo skrze obdobná svědectví, jako je vyprávění rodiny Hodkových, „velké“ (politické) události jsou sice do jisté míry pro mikroperspektivu nepostradatelné, avšak v životech konkrétních jedinců představují spíše jistou formu „výzvy“, na kterou daní aktéři reagují.

Pro úplnost je však zapotřebí na tomto místě rovněž reflektovat vztah, resp. význam „malých“ dějin pro linii oficiální historie. Navzdory tomu, že mikrohistorickému přístupu bývá často vyčítána nedostatečná reprezentativnost a především neúčinné tříštění jinak celistvého obrazu dané doby, studie

nahlížené touto perspektivou dle mého názoru naopak skýtají možnost, jak vhodným způsobem rozšířit či doplnit základní představu o dobovém dění. Vztaheno na předloženou práci je možné příkladově vyzdvihnout vzpomínky Vincence Hodka (potažmo jeho ženy Marie), vypovídající o bojích na Trojském mostě ve dnech pražského květnového povstání. Tato událost, jak bylo ukázáno, totiž sice vychází z reálných historických skutečností, avšak zachovala se pouze v podobě legendy, jejíž nevěrohodnost bývá v odborných i populárně naučných pracích velmi nenásilně řešena odkazem na pověstnou Němou barikádu v Holešovicích. Vzhledem k tomu, že i v dochovaných (úředních) pramenech existuje rozpor, a nelze se tak jednoznačně přiklonit k jedné či druhé straně, svědectví manželů Hodkových by mohlo představovat nový impuls pro další výzkum, jenž by v ideálním případě vedl jednak k demytizaci a následnému přehodnocení celého dění kolem Trojského mostu a jednak k doplnění stávajícího náhledu na vývoj situace během pražského povstání v květnu 1945.

Kromě výše předestřené střetu „malých a velkých“ dějin však bylo nutné se po teoretické stránce rovněž vyrovnat s problematikou využití egodokumentů jako relevantního zdroje informací pro historickou (re)konstrukci zkoumaného období. Vzhledem k původu těchto pramenů se samozřejmě mohou objevit klasické kritické výtky, jež naráží na neobjektivnost, zkreslenost (ať neúmyslnou či záměrnou), a tudíž nevyužitelnost podobných svědectví pro širší historický výzkum. Na tomto místě je však zapotřebí upozornit, že i když prezentovaná monografie vycházela z pramenů osobní proveniencce, získané údaje byly v rámci dostupných možností ověřovány prostřednictvím komparace s úředními dokumenty a s tématem související odbornou literaturou. Na druhou stranu, s ohledem na snahu zachytit individuální linii dějin skrze vnímání a prožívání sledovaných jedinců, je však určitá míra subjektivity nejen žádoucí, ale i nezbytná, jelikož nalézt a odpovídajícím způsobem zhodnotit význam jednotlivých událostí pro každodenní život Hodkových by bez reflektování názorů studovaných aktérů bylo jen těžko proveditelné. Se subjektivitou pak úzce souvisí i reálná hrozba, že využívané egodokumenty podávají zkreslené informace o dobovém dění, a tím pádem negativně deformují představy o dané době. Tak jako v předchozím bodě i zde bylo pochopitelně možné porovnání s jinými prameny. Zároveň je však nutné upozornit, že text předkládané knihy v žádném případě nepracuje s písemně či ústně zachycenými vzpomínkovými výpověďmi jako s jediným možným a pravdě odpovídajícím pohledem na zkoumané období. Naopak vzhledem ke slabinám, jež skrývá tento druh pramenů, je na užitá vyprávění nahlíženo spíše jako na (zpětné) interpretace dobových událostí, které jsou však stejně legitimní jako výklady dění založené na dokumentech úřední povahy. Vzhle-

dem k tomu, že v práci bylo využito širší pojetí kategorie egodokument, je ale zapotřebí zvláště ohodnotit přínos té části osobních pramenů, u nichž je možné předpokládat menší riziko případného zkreslení, protože primárně nevznikly s úmyslem zanechat svědectví o určité životní situaci. V souboru egodokumentů získaných z rodinného archivu Hodkových se jmenovitě jedná především o poměrně rozsáhlou, leč doposud jen zčásti vytěženou sbírku soukromé korespondence.

Vedle zohlednění problematických teoretických aspektů však byla součástí této monografie i čistě praktická záležitost, jež vycházela z nutnosti uspořádat rodinný archiv Hodkových (Maine, USA). Navzdory tomu, že se však podařilo ke sbírce získat přístup, byla – pro její neočekávanou rozsáhlost a časové omezení autorčina výzkumného pobytu – zpracována jen částečně. Aby bylo možné dané dokumenty vůbec využít, byl sestaven prozatímní soupis (viz přílohy), který by měl čtenáři poskytnout alespoň základní představu o tom, s jakými typy pramenů bylo pracováno. Struktura již zčásti utříděných fondů je však pouze předběžná a odpovídá – bez ohledu na kategorii a povahu pramene – tematickému způsobu rozčlenění, jež bylo vzhledem k předcházející nesystematičnosti zvoleno jako nejvhodnější. Nezbytnou podmínkou dalšího výzkumu však bude předem stanovit odpovídající metodu, resp. metodiku, která by zároveň mohla posloužit jako model pro pořádání soukromých (emigrantských a exilových) sbírek typu rodinného archivu Hodkových.

Závěrem je ještě nutné krátce se zastavit u problematiky orálního výzkumu, jenž navzdory původnímu plánu nebyl – s výjimkou v úvodu zmíněných telefonických rozhovorů – proveden. Ačkoliv totiž byly hovory s pamětníky připraveny a v praxi také zahájeny, během jejich realizace se ukázalo, že povětšinou obsahově pouze reprodukují příběhy, které jsou písemně zaznamenány v souboru vyprávění Marie Hodkové. Přestože tímto zjištěním není nijak zpochybňována autenticita pamětnických výpovědí, orální výzkum byl prozatímně pozastaven, jelikož získané informace nebyly pro vytyčené cíle projektu vyhodnoceny jako přínosné. Nutno však upozornit, že tím není v žádném případě snižován význam těchto svědectví jako takových. Naopak v případě detailnějšího zaměření se na (současný) stav a podobu rodinné paměti se obdobné výpovědi jeví jako nepostradatelné.

Z obecného hlediska lze osobní historii manželů, resp. rodiny Hodkových hodnotit jako zajímavý způsob, jak je možné – aniž by si prezentovaný obraz nárokoval pozici celospolečensky reprezentativní ukázky dobového vnímání a prožívání – nahlížet na dějiny 20. století. Vzhledem k tomu, že z pozice (mikro)historika představuje životní příběh Hodkových téměř ideální studijní materiál, jenž je bohatý jak na vlastní dění, tak i na množství pramenů, nelze zkoumanou problematiku vytěžit v rámci jednoho projektu. Ačkoliv

tedy cíle této knihy byly naplněny, téma zdaleka vyčerpáno nebylo, a stále tak skýtá hned několik různých námětů pro případný další výzkum. Zcela samostatnou pozornost by si např. zasloužila továrna na letecké přístroje V. Hodek a letadlo HK-101, jež nemohly být z důvodu chybějícího či prozatím stále nezpracovaného archivního materiálu podrobně prozkoumány, avšak které by nepochybně byly vítaným příspěvkem pro hospodářské dějiny. Rovněž zhodnocení Hodkovy odbojové činnosti, jak již bylo naznačeno výše, by mohlo přinést nové poznatky, týkající se především událostí pražského povstání v květnu 1945. V návaznosti na předloženou monografii by pak dalším krokem – vedle uspořádání rodinného archivu – měla být detailní analýza života Hodkových po jejich emigraci v říjnu 1966 a následná komparace s obdobím prožitým v Československu. Obecně by pak takto pojatý projekt měl představovat příspěvek k problematice vnímání emigrantů a exulantů v československém, resp. českém prostředí a naopak.

SEZNAM CITOVANÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

PRAMENY

Archivy:

Národní archiv (NA)

Fondy:

Policejní ředitelství I

Ministerstvo průmyslu, Praha

Státní prokuratura, Praha

Státní soud Praha

Svaz protifašistických bojovníků – ústřední výbor, Praha (ÚV SPB)

Archiv hlavního města Prahy (AMP)

Fondy:

Magistrát hlavního města Prahy I

Sbírka matrik

Vojenský historický archiv (VHA)

Fondy:

Ministerstvo národní obrany

Trávnice

Archiv autorky (AA)

Rodinný archiv Hodkovi (RAH)

Soukromý archiv Mirko Janečka (SAMJ)

Dobová periodika:

Background to the Races at Elmdon. *Flight and Aircraft Engineer*. 56(2118): 96.

Ministerstvo sociální péče pomohlo zaměstnancům fy Hodek. *Rudé právo*, 27. března 1947, s. 3.

National News. *Flight and Aircraft Engineer*. 55(2114): 77.

The Brussels Show. 1939. *Flight and The Aircraft Engineer*. 36(1594): 23–28.

Továrník Hodek rozházel 17 milionů Kčs státního úvěru. *Rudé právo*, 11. dubna 1947, s. 3.

Tři sta tisíc lidí v Ruzyni. *Svobodné slovo*, 9. září 1947, s. 1.

Zkrachovalý továrník vyhazuje dělnictvo bez výplat na dlažbu. *Rudé právo*, 27. března 1947, s. 3

Mapa:

Orientační plán Prahy, nakl. Koppe-Bellmann, Praha, 1921.

Sbírky zákonů:

Sbírka zákonů a nařízení Republiky Československé 1923, z. č. 50.

Sbírka zákonů a nařízení Republiky Československé 1936, z. č. 130.

Sbírka zákonů Republiky Československé 1948, z. č. 231.

LITERATURA

BITTNER, K. a KRUMBACH, J. 1965. Hodek HK-101. *Letectví a kosmonautika*. 41(24): 18–21.

BROWNING, CH. R. 2002. *Obyčejní muži. 101. záložní policejní prapor a „konečné řešení“ v Polsku*. Praha: Argo.

BURKE, P. 2001. Overture. *The New History: Its Past and its Future*, in *New Perspective on Historical Writing*. Ed. P. Burke. USA: The Pennsylvania State University Press. s. 1–24.

CORBIN, A. 2007. *Na stopě neznámému. Znovunalezený svět Louise-Françoise Pinagota 1798–1876*. Praha: Argo.

ČAPEK, M. 2000. *O mužích, na které se zapomělo. Autentická svědectví o nelidskosti komunistických věznic*. Praha: PRAGMA.

ČECHURA, J. 1994. Mikrohistorie – nová perspektiva dějepisectví konce tisíciletí? *Dějiny a současnost*. 16(1): 2–5.

ČECHURA, J. 1997. *Broumovská rebelie*. Praha: NLN.

GRULICH, J. 2001. Zkoumání „maličností“. Okolnosti vzniku a významu mikrohistorie. *Český časopis historický*. 99(3): 519–547.

DRDA, J. 1949. *Němá barikáda*. Praha: Práce.

GINZBURG, C. 1979. Clues: Roots of Scientific Paradigm. *Theory and Society*. 7(3): 273–288.

- GINZBURG, C. 1992. *Clues, Myths, and the Historical Method*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- GINZBURG, C. 1993. Microhistory: Two or Three Things That I Know about It. *Critical Inquiry*. 20(1): 10–35.
- GINZBURG, C. 2005. *Sýr a červi. Svět jednoho mlynáře kolem roku 1600*. Praha: Argo.
- GREYERZ, K. 2010. Ego-documents: The Last Word? *German History*. 28(3): 272–282.
- HALBWACHS, M. 2009. *Kolektivní paměť*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- KAPLAN, K. et al. 1992. *Akce B – vystěhování „státně nespolehlivých osob“ z Prahy, Bratislavy a dalších měst 1952–1953*. Praha: ÚSD ČSAV.
- JIST, A. 1994. Společenská kronika – Vincenc Hodek. *Letectví a kosmonautika*. 70(21): 75.
- KAPLAN, K. a PALEČEK, P. 2008. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno: Barrister & Principal.
- KOKOŠKA, S. 2005. *Praha v květnu 1945. Historie jednoho povstání*. Praha: NLN.
- KOLMANN, P. 2002. Dvumotorová sportovní stíhačka. *Letectví a kosmonautika*. 78(19): 27–29.
- KŘÍŽEK, V. 2004. *Když bylo rádio mladé*. Dvůr Králové nad Labem: Elli Print.
- KULÍKOVÁ, M. a ŠUSTROVÁ, P. 2007. *Příběhy bezpráví – z vězeňských spisů*. Praha: Člověk v tísni.
- KVAČEK, R. 2011. *Československý rok 1938*. Praha: POLART.
- LAŠŤOVKA, M. a LEDVINKA, V. 1997. *Pražský uličník. Encyklopedie názvů pražských veřejných prostranství, I. díl (A–N)*. Praha: Libri.
- LEVI, G. 1992. On Microhistory, in *New Perspective on Historical Writing*. Ed. P. Burke. USA: The Pennsylvania State University Press. s. 97–119.
- MAREK, J. 2005. *Barikáda z kaštanů. Pražské povstání v květnu 1945 a jeho skuteční hrdinové*. Příbram: Svět křídel.
- NĚMEČEK, V. 1958. *Československá letadla*. Praha: Naše vojsko.
- NORA, P. 1998. Mezi paměti a historií. Problematika míst, in *Antologie francouzských společenských věd. Politika paměti*. Ed. A. Bensa. Praha: CEFRES. s. 7–23.
- PEJČOCH, I. 2009. *Vojenské osoby popravené v období politických procesů v Československu v letech 1948–1955*. Praha: Ministerstvo obrany ČR.
- PEJSKAR, J. 1989. *Poslední pocta. Památník na zemřelé československé exulanty v letech 1948–1989, sv. 3*. USA: Rosedale Printing Company.
- PETRÁŇ, J. 2009. *Dvacáté století v Ouběnicích. Soumrak tradičního venkova*. Praha: NLN.

- RUTZ, A. 2002. Ego-Dokument oder Ich-Konstruktion? Selbstzeugnisse als Quellen zur Erforschung des frühneuzeitlichen Menschen. *Zeitenblicke*. Přístupné na: <http://www.zeitenblicke.historicum.net/2002/02/rutz/index.html>, staženo: 17. března 2010.
- RYCHLÍK, J. 2007. *Cestování do ciziny v habsburské monarchii a v Československu. Pasová, vízová a vystěhovalecká politika 1848–1989*. Praha: ÚSD AV ČR.
- SELLNER, V. 2005. K osmdesátiletému výročí zahájení vysílání Československého rozhlasu, in *Z dějin rozhlasu, televize a filmu 1*. Praha: Národní technické muzeum. s. 76–77.
- SCHULZE, W. 1996. Ego-Dokumente: Annäherung an den Menschen in der Geschichte? Vorüberlegungen für die Tagung „Ego-Dokumente“, in *Ego-Dokumente: Annäherung an den Menschen in der Geschichte*. Ed. W. Schulze. Berlin: Akademie-Verlag. s. 11–30.
- STEHLÍK, F. 1929. *Historický a orientační průvodce ulicemi hlavního města Prahy*. Praha: Nakl. Františka Stehlíka.
- STONE, L. 1979. The Revival of Narrative: Reflection on New Old History. *Past and Present*. 85(1): 3–24.
- TODOROV, T. 1998. Paměť před historií, in *Antologie francouzských společenských věd. Politika paměti*. Ed. A. Bensa. Praha: CEFRES. s. 33–46.
- TOMEŠ, J. a VAŠEK, R. 2012. *Mnichov ve vzpomínkách pamětníků*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR.
- TŘEŠTÍK, D. 2005. *Češi a dějiny v postmoderním očištění*. Praha: NLN.
- VANĚK, M. et al. 2007. *Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie*. Praha: ÚSD AV ČR.
- VONDRA, R. 2011. *Po kolejích a silnicích Velké Prahy*. Praha: HÚ AV ČR.
- VOREL, J. et al. 2004. *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech. Díl III*. Praha: ÚDV.
- ZÁMEČNÍK, S. 2006. *Český odboj a národní povstání v květnu 1945*. Praha: Naše vojsko.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Český rozhlas České Budějovice

Vzpomínky na osmičkové roky 1938, 1948, 1968, dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cb/neprehlednete/_zprava/vzpominky-na-osmicke-roky-1938-1948-1968--491315 (staženo 23. února 2012).

Úřad průmyslového vlastnictví

Databáze patentů a užitých vzorů, patentový spis č. 76352 a č. 76353, dostupné z: <http://isdv.upv.cz/portal/pls/portal/portlets.pts.frm> (staženo 7. března 2012).

SEZNAM OBRAZOVÉ PŘÍLOHY:

1. Sourozenci Hodkovi (b. d.; RAH, f. Fotografie)
2. Josef a Vincenc Hodkovi (1909; RAH, f. Fotografie)
3. Vincenc Hodek – na vojně (1925; RAH, f. fotografie)
4. Vincenc Hodek – v Sokole (1929; RAH, f. Fotografie)
5. Marie Koblisková (1928; RAH, f. Fotografie)
6. Marie Koblisková a Vincenc Hodek (1931; RAH, f. Fotografie)
7. Svatební fotografie – církevní sňatek (1933; RAH, f. Fotografie)
8. Autodoprava V. Hodek (1930; RAH, f. Fotografie)
9. Vincenc Hodek s dcerami (1941; RAH, f. Fotografie)
10. Dům rodiny Hodkových s továrním objektem (1945, RAH, f. Fotografie)
11. Mezinárodní letecká výstava v Bruselu (1939; RAH, f. Fotografie)
12. Oslavy Trojského mostu (1945; RAH, f. Fotografie)
13. Mezinárodní letecká výstava v Paříži (1946; RAH, f. Fotografie)
14. Letadlo HK-101 (1947; RAH, f. Fotografie)
15. Vincenc Hodek – první let v HK-101 (1947; RAH, f. Fotografie)
16. Jana a Věra Hodkovy, Praha (1948; RAH, f. Fotografie)
17. Vila ve Vysoké Lhotě u Čerčan (b. d.; RAH, f. Fotografie)
18. Marie a Vincenc Hodkovi – Vysoká Lhota (1953; RAH, f. Fotografie)
19. Vincenc a Marie Hodkovi – kurzy anglického jazyka (1967; RAH, f. Fotografie)

Fotografie na přední stráně obálky:

Letecký turnaj Národní let (1937); zleva: Miroslav Plecítý, Vincenc Hodek (RAH, f. fotografie)

Fotografie na zadní stráně obálky:

Marie Koblisková a Vincenc Hodek ve Vysoké Lhotě (1931; RAH, f. fotografie)

PŘÍLOHY

RODINNÝ ARCHIV HODKOVI – PROZATÍMNÍ SOUPIS

Rodinný archiv Hodkovi (RAH) je zahraniční soukromá sbírka, která se nachází v osobním vlastnictví Věry Doll Hodkové, v současné době žijící ve státě Maine ve Spojených státech amerických. Tematicky se jedná o soubor pramenů, jež se obsahově převážně dotýkají osobnosti pražského rodáka, leteckého konstruktéra a exulanta Vincence Hodka ml. (1904–1977) a jeho manželky Marie Hodkové, roz. Kobliskové (1909–1999). Právě jmenovaná žena také stojí za vznikem celé sbírky, která je primárně výsledkem jejích dlouholetých snah jednak dosáhnout oficiálního uznání manželovy aktivní protinacistické odbojové činnosti a jednak získat odškodnění za pronásledování a věznění celé rodiny ve 2. polovině 40. a na počátku 50. let 20. století. Původní záměr shromáždit dokumenty potvrzující výše uvedené životní události se však postupně rozplynul v sérii neúspěšných rehabilitačních a restitučních řízení a spíše se proměnil v úsilí zanechat svým potomkům svědectví o životě Hodkových v Československu.

Vzhledem k tomu, že archiv nevznikl s úmyslem vytvořit rodinnou sbírku, jež by reprezentovala rodovou historii a sloužila tak jiným než čistě soukromým potřebám, celý soubor postrádal jakoukoliv vnitřní strukturu; zároveň také neexistoval žádný obecný přehled či soupis, který by umožnil utvořit si alespoň základní představu o rozsahu a druhu pramenů zde uložených. Z tohoto důvodu byl v roce 2011 ve Spojených státech amerických zrealizován měsíční studijní pobyt (21. 6. – 18. 7.), jehož hlavní náplní bylo zjištění aktuálního stavu sbírky, její předběžné rozčlenění a zahájení vlastní inventarizace.

Po provedení úvodního průzkumu veškerého dostupného archivního materiálu, uloženého v domě Věry Doll v různě velikých papírových krabicích bez popisku, byl Rodinný archiv Hodkovi rozdělen do dvou osobních fondů – Marie Hodková Koblisková a Vincenc Hodek – z nichž byly pro svůj poměrně velký rozsah dále vyčleněny samostatné fondy Fotografie a Korespondence. V průběhu výzkumného pobytu 2011 se pak podařilo uspořádat a zdigitalizovat převážnou část souboru Fotografie a přibližně polovinu fondu Vincenc Hodek; odhadem však byla z celkového rozsahu zpracována asi třetina archivu.

Pro potřeby předložené publikace byl následně ke každému fondu vytvořen prozatímní soupis, který by měl do budoucna zároveň představovat východisko pro provedení kompletní inventarizace Rodinného archivu Hodkovi.

RODINNÝ ARCHIV HODKOVI**FOTOGRAFIE**

Prozatímní soupis fondu (stav k datu 18. 7. 2011)

Časové rozmezí fondu: 1865–1979

Značka fondu: RAH-F

Evidenční číslo archivní pomůcky: 1

Zpracovala: Veronika Kořínková

Místo: Plzeň 2012

RAH-F Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
<u>I. Letectví</u>	34 ks	1935–1946
Letecké výstavy	24 ks	1939–1946, b. d.
Letecké závody	6 ks	1937–1938
Ostatní	4 ks	1935, b. d.
<u>II. Majetek – nemovitosti</u>	50 ks	1911–1975
Drogerie U Slunce, Štefánikova 35, Praha V	7 ks	asi 1911– 1928
Ostatní	2 ks	b. d.
Štrobachova č. 53, Praha VII	5 ks	40. l. 20. stol.
V Závětří č. 3, Praha VII	11 ks	1946–1975
Vysoká Lhota 14, okr. Čerčany	25 ks	1930–1973
<u>III. Podnik V. Hodek, speciální letecké přístroje</u>	101 ks	1936–1978
Letadlo HK-101	59 ks	1947, b. d.
Továrna	13 ks	30.–40. l. 20. stol., 1978
Výrobky firmy V. Hodek	29 ks	1936–1937, b. d.
<u>IV. Odchod z ČSR</u>	10 ks	2.10.1966
<u>V. Rodinné fotografie</u>	432 ks	1865–1979

RAH-F Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Jana Tabulková Hodková	70 ks	1934–1959, b. d.
Jana a Věra Hodkovy – dětské fotografie	46 ks	1940–1948
Marie Hodková Koblisková	91 ks	1909–1979
Rod Hodkovi	13 ks	asi 1865– 1975
Rodina Kobliskova a Křížova	91 ks	1870–1945, b. d.
Rodinné fotografie po roce 1977 (1979)	neuspořádáno	
Věra Doll Hodková	33 ks	1939–1967
Vincenc Hodek	62 ks	1909–1976
Vincenc Hodek a Marie Hodková Koblisková	28 ks	1930–1976
<u>VI. Staré Holešovice</u>	7ks	asi 50. l. 20. stol.
<u>VII. Trojský most</u>	24 ks	1945–1947
<u>VIII. Ostatní</u>	1 ks	b.d.

RODINNÝ ARCHIV HODKOVIKORESPONDENCE

Prozatímní soupis fondu (stav k datu 18. 7. 2011)

Časové rozmezí fondu: 1928–1995

Značka fondu: RAH-K

Evidenční číslo archivní pomůcky: 2

Zpracovala: Veronika Kořínková

Místo: Plzeň 2012

RAH-K Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
----------------	-----------------------	--------

I. Osobní korespondence (Marie
Hodková Koblisková – Vincenc
Hodek)

Hodek Vincenc	80 (146 l) + 62 ob	1928–1970, b. d.
Praha, 25. 6. 1928	1 ks (1 l) + 1 ob	
Praha, 27. 6. 1928	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 16. 7. 1928	1 ks (1 l) + 1 ob	
Praha, 31. 7. 1928	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 13. 8. 1928	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 17. 8. 1928	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 1. 9. 1928 + vstupenka do biografu	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 4. 9. 1928	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 7. 9. 1928 (přání)	1 ks (3 l) + 1 ob	
b. m., 12. 9. 1928	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 14. 9. 1928	1 ks (2 l)	
b. m., 18. 9. 1928	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 26. 9. 1928	1 ks (2 l)	
Praha, 16. 10. 1928	1 ks (2 l)	
b. m., 28. 10. 1928	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 8. 11. 1928	1 ks (1 l) + 1 ob	
b. m., 16. 1. 1929	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 5. 2. 1929	1 ks (2 l)	
b. m., 7. 3. 1929	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 9. 4. 1929	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 4. 6. 1929	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 20. 6. 1929	1 ks (2 l) + 1 ob	

RAH-K Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Praha, 17. 7. 1929	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 30. 7. 1929	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 6. 8. 1929	1 ks (1 l) + 1 ob	
b. m., 12. 8. 1929	1 ks (2 l)	
Praha, 6. 11. 1929	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 8. 11. 1929	1 ks (1 l) + 1 ob	
Praha, 12. 11. 1929	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 20. 11. 1929	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 26. 11. 1929	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 5. 12. 1929	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 12. 12. 1929	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 24. 12. 1929	1 ks (1 l) + 1 ob	
Praha, 23. 1. 1930	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 14. 3. 1930	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 20. 3. 1930	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 25. 3. 1930	1 ks (3 l) + 1 ob	
Praha, 5. 4. 1930	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 7. 4. 1930	1 ks (3 l) + 1 ob	
Praha, 2. 7. 1930	1 ks (3 l) + 1 ob	
Praha, 25. 5. 1931	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 7. 9. 1931	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 9. 10. 1931	1 ks (3 l) + 1 ob	
Praha, 17. 2. 1932	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 12. 5. 1932	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 17. 5. 1932	1 ks (3 l) + 1 ob	
b. m., 21. 4. 1932	3 ks (4 l)	
Praha, 26. 7. 1932	1 ks (3 l) + 1 ob	
Praha, 11. 8. 1932	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 7. 9. 1932	1 ks (1 l) + 1 ob	
b. m., 15. 9. 1932	1 ks (3 l) + 1 ob	
b. m., 12. 10. 1932	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 22. 6. 1933	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 12. 7. 1933	1 ks (1 l) + 1 ob	
Praha, 6. 9. 1933	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 4. 10. 1933	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 13. 10. 1933	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 13. 5. 1934	1 ks (1 l) + 1 ob	

RAH-K Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Praha, 20. 9. 1934	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 12. 6. 1936	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 22. 6. 1936	1 ks (3 l) + 1 ob	
Praha, 24. 6. 1936	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 4. 3. 1937	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 9. 11. 1943	1 ks (1 l) + 1 ob	
b. m., 18. 11. 1943	1 ks (1 l) + 1 ob	
b. m., 12. 6. 1945	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 7. 3. 1969	1 ks (1 l)	
New York, 19. 7. 1969	1 ks (1 l)	
Vzkazy	8 ks (9 l)	1970, b. d.
1 fotografie + 1 obálka	1 ks + 1 ob	b. d.
Hodková (Koblisková) Marie	4 ks (4 l) + 1 ob	1928–1945, b. d.
b. m., 27. 6. 1928	1 ks (1 l)	
b. m., 2. 7. 1928	1 ks (1 l)	
b. m., 27. 4. 1945	1 ks (1 l) + 1 ob	
b. m., b. d. (vzkaz)	1 ks (1 l)	
<u>II. Dětské dopisy</u>		
Hodková Věra	2 ks (4 l)	1949–1950
b. m., 8. 7. 1949	1 ks (2 l)	
b. m., 7. 3. 1950	1 ks (2 l)	
<u>III. Odchozí</u>		
Hodková Marie	3 ks (16 l)	1995, b. d.
b. m., b. d. (kopie)	1 ks (10 l)	
b. m., b. d. (koncept)	1 ks (4 l)	
b. m., 1995 (koncept; fragment)	1 ks (2 l)	
<u>IV. Příchozí</u>		
<u>a) Korespondence – osobní</u>		
Boláčkovi	1 ks (1 l)	1932
Praha, 6. 8. 1932 (telegram)		
Hájkovi	1 ks (1 l)	1930
Praha, 6. 1. 1930 (telegram)		

RAH-K Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Hodek Vincenc st. Praha, 28. 9. 1938 (pohled)	1 ks (2 l)	1938
Kadlecovi, Ladislav a Hana Flushing, 2. 10. 1963	2 ks (2 l) + 1 ob	1963
Líbalová Jindřiška Praha, 16. 11. 1994	1 ks (4 l) + 1 ob	1994
Kuncíř Jan b. m., 21. 3. 1993	1 ks (2 l)	1993
Stočesová (Hodková) Marie Praha, 7. 4. 1930	1 ks (2 l) + 1 ob	1930
Suda Stanislav Praha, 2. 12. 1970	1 ks (2 l)	1970
<u>b) Korespondence – instituce</u>		
Státní grafická škola Praha I Praha, 3. 7. 1949	1 ks (2 l) + 1 ob	1949

RODINNÝ ARCHIV HODKOVIMARIE HODKOVÁ KOBLISKOVÁ (*1909 – †1999)

Prozatímní soupis osobního fondu (stav k datu 18. 7. 2011)

Časové rozmezí fondu: 1936–1985

Značka fondu: RAH-MHK

Evidenční číslo archivní pomůcky: 3

Zpracovala: Veronika Kořínková

Místo: Plzeň 2012

RAH-MHK Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
<u>I. Osobní dokumenty</u>		
Rodný a křestní list (opis)	1 ks	11. 5. 1936
Potvrzení o české národnosti	1 ks	16. 7. 1946
Rodný list (opis)	1 ks (3 l)	1957
Cestovní průkaz totožnosti	1 ks (2 l)	20. 12. 1965
Průkazka do bazénu (angl.)	1 ks	b. d.
Záznam o pracovní docházce (měsíc prosinec)	1 ks	b. d.
Životopis (angl.)	1 ks	b. d.
<u>II. Písemné vzpomínky</u>		
Veselé a trpké vzpomínky na špatné časy (modrý sešit)	1 ks (61 l)	1985
Soubor sešitů (žluté)	4 ks (165 l)	pravděpodobně 80. l. 20. stol.
Vzpomínky rodiny Kobliskovy, Křížovy a V. Hodka (černý sešit)	1 ks (55 l)	asi 80. l. 20. stol.
O Vincenci Hodkovi	1 ks (7 l)	b. d.
<u>III. Poznámky</u>		
Soubor poznámek Marie Hodkové	8 ks (10 l)	b. d.

RODINNÝ ARCHIV HODKOVIVINCENC HODEK (*1904 – †1977)

Prozatímní soupis osobního fondu (stav k datu 18. 7. 2011)

Časové rozmezí fondu: 1909–1977 (1997)

Značka fondu: RAH-VH

Evidenční číslo archivní pomůcky: 4

Zpracovala: Veronika Kořínková

Místo: Plzeň 2012

RAH-VH Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
<u>I. Odboj</u>		
Oznámení o udělení vyznamenání	1 ks	1945
RG Trávnice – dotazník (kopie)	1 ks	1945
Poznámky pořízené během pražského povstání 1945 (orig. + kopie)	6 ks (9 l)	1945
NV v Praze – Pochvalný dekret	1 ks	9. 5. 1945
RG Trávnice – Pochvalné uznání	1 ks	9. 5. 1945
Novinový článek: Boj o Trojský most	1 ks	6. 6. 1945
Potvrzení o účasti Vladislava Koptý při bojích o Trojský most	1 ks	22. 6. 1945
MNO – Trojský most: šetření	2 ks (3 l)	17. 6. 1946
Potvrzení o činnosti Vincence Hodka v RG Trávnice	1 ks	17. 6. 1946
Dekret o udělení Československé vojenské medaile II. stupně	1 ks	8. 10. 1946
Oznámení o udělení Československé vojenské medaile II. stupně	1 ks	17. 10. 1946
Jaromír Hošek – žádost o potvrzení odbojové účasti (dopis)	1 ks	18. 3. 1947
Potvrzení o činnosti Kamila Voleka v RG Trávnice (orig. + kopie)	2 ks	26. 2. 1948
Prohlášení o činnosti Vincence Hodka (Svaz národní revoluce, odbočka Trávnice)	1 ks	26. 6. 1948
Soupis příloh k žádosti o důchod (fragment)	1 ks	31. 10. 1964

RAH-VH Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Potvrzení o podání žádosti o osvědčení o účasti na národním boji za osvobození (orig. + kopie)	2 ks	9. 12. 1964
Státní úřad sociálního zabezpečení – rozhodnutí ve věci starobního důchodu	1 ks	11.12.1964
Příloha k žádosti o osvědčení podle z. č. 255/1946 Sb. (orig. + kopie)	2 ks	29.12.1964
Prohlášení Jana Červinky	1 ks	20. 1. 1965
Žádost o důchod – úprava	1 ks	25. 2. 1965
Vincenc Hodek – dopis pro Svaz protifašistických bojovníků (orig. + kopie)	2 ks	2. 6. 1965
Žádost o vystavení osvědčení o účasti na národní boji a osvobození	1 ks	pravděpodobně 1973
Stručný životopis od r. 1939 a podrobné vylíčení bojové – odbojové činnosti	1 ks	19. 10. 1973
Prohlášení o státoobčanském chování (orig. + kopie)	2 ks	19. 10. 1973
Žádost o vydání osvědčení podle z. č. 255/1946 Sb. (orig. + kopie)	3 ks	28. 11. 1974
Marie Hodková – svědectví o odbojové činnosti Vincence Hodka (dopis)	1 ks (2 l)	17. 9. 1984
Žádost o vydání osvědčení podle z. č. 255/1946 Sb. (kopie)	2 ks	9. 6. 1986
Podací lístek	4 ks	1988–1990
Žádost o vydání osvědčení podle z. č. 255/1946 Sb. (orig. + kopie)	2 ks	7. 1. 1988
Marie Hodková – dopis pro Velvyslanectví ČSSR (kopie)	2 ks	14. 1. 1988
Jiří Bayer: První letecké bombardování Prahy (otištěno v Hlasu revoluce)	1 ks	1989
Federální ministerstvo obrany ČSFR – potvrzení účasti Vincence Hodka na domácím odboji (orig. + kopie)	4 ks	4. 9. 1990
Marie Hodková – dopis pro Městský soud v Praze (kopie)	1 ks (2 l)	9. 3. 1991
Vyjádření Úřadu důchodového zabezpečení v Praze k žádosti o vdovský důchod Marie Hodkové	1 ks (2 l)	16. 5. 1991
Ministerstvo spravedlnosti ČR – odpověď na žádost o odškodnění	1 ks	31. 10. 1991

RAH-VH Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Novinový výstřižek: Výzva – kdo znal Vincence Hodka?	1 ks	19. 5. 1992
Svědectví Jiřího Bayera	1 ks (4 l)	30. 6. 1992
President ČSR v exilu – udělení Řádu T. G. Masaryka	1 ks	7. 3. 1993
Karel Kadlec – soubor korespondence ve věci odbojové činnosti Vincence Hodka	4 ks (4 l)	1995, b. d.
Čestné prohlášení Karla Kadlece	1 ks	1. 9. 1995
Petr Vacek – dopis pro Ministerstvo obrany ČR ve věci vydání osvědčení	1 ks (2 l)	5.10.1995
Žádost o vydání osvědčení podle z. č. 255/1946 Sb.	1 ks	20.10.1995
Marie Hodková – svědectví o odbojové činnosti Vincence Hodka	1 ks (13 l)	b. d.
Místopřísežné prohlášení Marie Hodkové (kopie)	1 ks	b. d.
Nároky na odškodnění při zproštění obžaloby podle zák. o soudní rehabilitaci – dotazník	2 ks (2 l)	b. d.
Potvrzení o činnosti Jana Měchury v RG Trávnice	1 ks	b. d.
Seznam bojovníků na Trojském mostě a předmostí	1 ks (3 l)	b. d.
Seznam bojovníků u Trojského mostu	1 ks	b. d.
Vyznamenání za zásluhy pro svobodu vlasti a národa (III. protikomunistický odboj)	1 ks	b. d.
Žádost o vydání osvědčení podle z. č. 255/1946 Sb. (koncept)	1 ks	b. d.

II. Pankrác 1948–1949

a) Úřední dokumenty

Potvrzení Ředitelství národní bezpečnosti v Praze	1 ks	22. 7. 1946
Potvrzení Krajského soudu v Chebu	1 ks	7. 5. 1948
Dopis – Červinka Jan (Praha)	1 ks + 1ob	25. 8. 1948
Závěrečná výtka (originál + opis)	2 ks (2 l)	30. 11. 1948

RAH-VH Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Státní soud v Praze – povolení	2 ks (3 l)	2. 12. 1948
Státní prokuratura v Praze – obžaloba	1 ks (5 l)	2. 3. 1949
Doklad o zaplacení	1 ks	29. 3. 1949
Státní soud v Praze – povolení	1 ks	31. 3. 1949
Výpis z rozsudku (originál + kopie)	2 ks (3 l)	7. 6. 1963
Soubor právní korespondence (V. Hodek – JUDr. R. Šulc)	7 ks (7 l)	1969–1970

b) Korespondence vyšetřovaného
č. 1281 – odchozí

Hodek Vincenc	33 ks (97 l) + 28 ob	1948–1949
Praha, 31. 5. 1948	1 ks (4 l) + 1 ob	
Praha, 30. 6. 1948	1 ks (4 l) + 1 ob	
Praha, 14. 7. 1948	1 ks (4 l) + 1 ob	
Praha, 30. 7. 1948	2 ks (8 l) + 2 ob	
Praha, 20. 8. 1948	1 ks (3 l) + 1 ob	
Praha, 1. 9. 1948	1 ks (4 l) + 1 ob	
Praha, 14. 9. 1948	1 ks (4 l) + 1 ob	
Praha, 24. 9. 1948	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 29. 9. 1948	1 ks (4 l) + 1 ob	
Praha, 1. 10. 1948	1 ks (4 l) + 1 ob	
Praha, 15. 10. 1948	1 ks (4 l) + 1 ob	
Praha, 29. 10. 1948	1 ks (4 l) + 1 ob	
Praha, 13. 11. 1948	1 ks (3 l) + 1 ob	
Praha, 16. 11. 1948	2 ks (4 l) + 1 ob	
Praha, 23. 11. 1948	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 29. 11. 1948	1 ks (1 l) + 1 ob	
Praha, 13. 12. 1948	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 20. 12. 1948	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 27. 12. 1948	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 30. 12. 1948	1 ks (2 l) + 1 ob	
Praha, 31. 12. 1948	1 ks (2 l)	
Praha, 12. 1. 1949	1 ks (1 l) + 1 ob	
Praha, 15. 1. 1949	1 ks (4 l) + 1 ob	
Praha, 31. 1. 1949	2 ks (4 l) + 1 ob	
Praha, 15. 2. 1949	1 ks (3 l) + 1 ob	
Praha, 28. 2. 1949	1 ks (4 l) + 1 ob	

RAH-VH Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Praha, 13. 3. 1949	1 ks (4 l) + 1 ob	
Praha, 14. 3. 1949	1 ks (4 l)	
Praha, 31. 3. 1949	1 ks (4 l) + 1 ob	

c) Korespondence vyšetřovaného
č. 1281 – příchozí

Hodková Marie, Jana a Věra	54 ks (130 l) + 35 ob	1948–1949
Praha, 10. 6. 1948	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 15. 6. 1948	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 25. 6. 1948	1 ks (3 l) + 1 ob	
b. m., 2. 7. 1948	1 ks (4 l) + 1 ob	
b. m., 8. 7. 1948	1 ks (3 l) + 1 ob	
Nečtiny, 15. 7. 1948 (pohlednice)	2 ks (4 l)	
b. m., 16. 7. 1948	1 ks (4 l) + 1 ob	
b. m., 22. 7. 1948	1 ks (4 l) + 1 ob	
b. m., 30. 7. 1948	1 ks (4 l) + 1 ob	
b. m., 5. 8. 1948	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 11. 8. 1948	1 ks (3 l) + 1 ob	
b. m., 19. 8. 1948	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 5. 9. 1948	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 13. 9. 1948	1 ks (2 l)	
b. m., 21. 9. 1948 + přepis dražební vyhlášky	1 ks (3 l) + 1 ob	
b. m., 28. 9. 1948	1 ks (4 l) + 1 ob	
b. m., 12. 10. 1948	1 ks (4 l) + 1 ob	
b. m., 19. 10. 1948	1 ks (2 l)	
b. m., 30. 10. 1948	3 ks (3 l) + 1 ob	
b. m., 6. 11. 1948	3 ks (13 l) + 1 ob	
b. m., 24. 11. 1948	1 ks (4 l) + 1 ob	
b. m., 1. 12. 1948	1 ks (2 l)	
b. m., 3. 12. 1948 (d. doručení)	2 ks (3 l) + 1 ob	
b. m., 7. 12. 1948	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 15. 12. 1948	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 19. 12. 1948 (d. doručení)	2 ks (5 l) + 1 ob	
b. m., 22. 12. 1948	1 ks (2 l)	
b. m., 26. 12. 1948	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 29. 12. 1948	1 ks (2 l) + 1 ob	

RAH-VH Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
b. m., 5. 1. 1949	3 ks (7 l) + 1 ob	
b. m., 12. 1. 1949	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 19. 1. 1949	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 25. 1. 1949	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 2. 2. 1949	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 16. 2. 1949	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 23. 2. 1949	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 1. 3. 1949	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 13. 3. 1949	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 14. 3. 1949 (pohlednice)	1 ks (2 l)	
b. m., 23. 3. 1949	3 ks (7 l) + 1 ob	
b. m., 12. 4. 1949	1 ks (1 l) + 1 ob	
b. m., 20. 4. 1949	1 ks (2 l)	
b. m., b. d. (obrázek)	1 ks	
Líbalovi, Jan a Jindřiška	3 ks (5 l) + 1 ob	1948
Pyšely, 13. 7. 1948	2 ks (4 l)	
b. m., 2. 12. 1948 (fragment)	1 ks (1 l) + 1 ob	
Sudová Anna	1 ks (4 l)	1949
b. m., 4. 4. 1949		
Suda Stanislav	2 ks (3 l) + 1 ob	1948–1949
Praha, 6. 11. 1948	1 ks (2 l) + 1 ob	
b. m., 31. 3. 1949	1 ks (1 l)	
Neznámý autor	1 ks (2 l) + 1 ob	1948
Praha, 30. 7. 1948		

III. Podnik V. Hodek

a) Letadlo HK-101

Hodek HK-101 – technický popis	1 ks (5 l)	21. 9. 1943
Povolení ke stavbě letadla HK-101 (potvrzení)	2 ks (2 l)	7. 6. 1945
Ministerstvo dopravy – objednávka letadla HK-101 (kopie)	1 ks	11. 7. 1946
Ministerstvo dopravy – objednávka prototypu letadla HK-101 (kopie)	1 ks	16. 8. 1946

RAH-VH Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Automotive Products Company LTD. – jednání o spolupráci na stavbě letadel HK-101 (kopie; angl.)	1 ks	29. 11. 1946
Žádost o doporučení k vydání anglického víza a devis	1 ks	1947
Canadian Commercial Enterprise LTD. – poptávka po letadle HK-101	1 ks	28. 3. 1947
Český národní aeroklub Tábor – pozvánka na letecký den	1 ks	24. 8. 1947
Záznam z kontroly letadla HK-101 (kopie)	1 ks (2 l)	6. 9. 1947
Vyjádření ministerstva dopravy k účasti HK-101 na leteckých dnech a výstavách	1 ks (2 l)	22. 9. 1947
Ministerstvo dopravy – vývoz letadel HK-101 do Anglie (kopie)	1 ks	11. 12. 1947
Ministerstvo dopravy – převzetí dohotovení letadla HK-101 (kopie)	1 ks	7. 1. 1948
Žádost o zvýšení zadávací ceny na výstavbu prototypů letadel HK-101	3 ks (3 l)	14. 2. 1948
Maurice Baumgartner – poptávka po letadle HK-101 (kopie; něm.)	1 ks	2. 3. 1948
Edwin L. King – poptávka po letadle HK-101 (kopie; angl.)	1 ks	17. 1. 1949
Vincenc Hodek – Z historie letadla HK-101 (orig. + kopie)	2 ks (4 l)	13. 7. 1965
HK-101 – propagační leták	1 ks (2 l)	b. d.
Ryssard Witkowski: HK-101 – opis článku z polského časopisu	1 ks	b. d., pravděpodobně 2. pol. 40. let
Zpráva o činnosti revoluční závodní rady v podniku V. Hodek	1 ks (2 l)	b. d.
<u>b) Ostatní</u>		
O výrobních poměrech v průmyslu leteckých přístrojů (novinový výstřižek)	1 ks	1. 5. 1947
Zpráva o činnosti závodní rady v podniku V. Hodek (neznámý autor)	1 ks	pravděpodobně 40. l. 20. stol.
Soupis materiálového vybavení sestavený Marií Hodkovou	1 ks (15 l)	pravděpodobně 80. l. 20. stol.

RAH-VH Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Vincenc Hodek – poznámky k podniku V. Hodek	1 ks (2 l)	b. d.
Zpráva o finanční situaci fmy V. Hodek	2 ks (2 l)	b. d.
<u>c) Plány a mapy</u>		
Plán dílny na přesnou strojní mechaniku	1 ks (2 l)	12. 8. 1936
Plán rozdělovací pozemku č. kat. 39/3 (kopie)	1 ks	1. 3. 1937
Polohopisný plán budov projekt. na poz. parc. č. kat. 21	1 ks	1. 2. 1941
Situační plán poz. parc. č. kat. 39/1	1 ks	11. 1. 1945
Geometrický plán stp. č. kat. 1258/2 a poz. parc. 21/2 (kopie)	1 ks	b. d.
Mapa Prahy (kopie)	1 ks	b. d.
<u>d) Propagace</u>		
Propagační letáky fmy V. Hodek (angl.)	4 ks (7 l)	1946, b. d.
<u>e) Soupisy nástrojového vybavení</u>		
Strojové zařízení podniku, vč. ocenění	86 ks (91 l)	1944–1947, b. d.
<u>f) Účetnictví</u>		
Účty (soupisy aktiv a pasiv aj.)	52 ks (87 l)	1935–1948
Výpis z daňového konta	1 ks	1946
<u>g) Úřední</u>		
Prodloužení povolení k provozování mechanické živnosti	1 ks	12. 8. 1936
Smlouva pojišťovací	2 ks (8 l)	25. 10. 1944
Usnesení Krajského civilního soudu v Praze	1 ks	11. 4. 1945

RAH-VH Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Obecný výpis stručný z pozemkové knihy	1 ks (3 l)	14. 4. 1945
Odhad továrních budov	1 ks (5 l)	16. 4. 1945
Patentový regulativ	1 ks (6 l)	23. 12. 1944
Zápis ze schůze na ministerstvu zahraničního obchodu	1 ks (6 l)	22. 10. 1946
Oznámení o určení stálého dohledu v podniku V. Hodek	1 ks (2 l)	23. 1. 1947
Potvrzení o konstrukční praxi	1 ks	18. 2. 1947
Přehled předpokládaných dodávek (fragment)	1 ks	26. 2. 1947
Informace o finančním stavu podniku	1 ks (2 l)	25. 2. 1947
Restrikce zaměstnanců	1 ks (6 l)	1. 3. 1947
Nařízení o úpravě výrobního programu podniku	1 ks	1. 3. 1947
Návrh na konkurz	1 ks (10 l)	1. 5. 1947
Seznam zaměstnanců žalujících podnik V. Hodek	1 ks (2 l)	pravděpodobně květen 1947
Trhová smlouva – opis (+ kopie; roztrženo)	2 ks (6 l)	11. 7. 1947
Výpověď konsuletského ujednání	1 ks	28. 2. 1948
Pokuta a výzva Magistrátu hl. m. Prahy	1 ks	15. 4. 1948
Výmaz firmy z obchodního rejstříku	1 ks	8. 3. 1955
Fma V. Hodek: režie v období květen 1945–březen 1947	1 ks (4 l)	b. d., pravděpodobně 1947
Vyjádření vlády ve věci fmy V. Hodek – opis (fragment)	1 ks	b. d.
Zpráva o činnosti podniku V. Hodek v době okupace	1 ks	b. d., pravděpodobně 1947
Žádost o přehodnocení zavedení národní správy	1 ks	b. d.
Firemní korespondence	13 ks (18 l)	1945–1950
Praha, 24. 4. 1947	1 ks (1 l)	
Praha, 16. 5. 1947	2 ks (2 l)	
Praha, 23. 5. 1947	1 ks (2 l)	
Praha, 20. 3. 1947	1 ks (4 l)	

RAH-VH Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Praha, 29. 3. 1950 (originál + kopie)	2 ks (2 l)	
Praha, 8. 10. 1947	1 ks (1 l)	
Praha, 20. 5. 1947	1 ks (1 l)	
Praha, 30. 4. 1947	1 ks (1 l)	
Praha, 12. 4. 1945	1 ks (2 l)	
Praha, 1. 2. 1947	1 ks (1 l)	
Praha, 25. 10. 1947	1 ks (1 l)	

IV. Úřední dokumenty

Pojistka č. 132.267 (+ poznámky, stvrzenky, šekové VP)	13 ks (16 l)	1930–1938, b. d.
Pojistka č. 52.811 (+ upozornění, stvrzenky, šekové VP)	13 ks (16 l)	1930–1939, b. d.
Obecný výpis stručný z pozemkové knihy (kopie; fragment)	2 ks (6 l)	1938–1942
Odhad vily č. p. 14, Čtyřkoly	1 ks (3 l)	16. 7. 1941
Obecný výpis stručný z pozemkové knihy	2 ks (6 l)	8. 2. 1947, b. d.
Protokol ve věci soukromých výběrů	1 ks	8. 4. 1947
Příkaz k přísaznému udání jmění	2 ks (5 l)	26. 8. 1947
Návrh na exekuci na svršky	3 ks (9 l)	1948–1949
Dražební vyhláška	1 ks (2 l)	5. 11. 1948
Předvolání k soudu	1 ks	17. 9. 1953
MNV ve Čtyřkolech – výzva k občanům	1 ks	1955
Usnesení v rejstříkové věci firmy V. Hodek	1 ks	25. 1. 1955
Uznání dluhu	1 ks	30. 6. 1955
Oznámení MNV ve Čtyřkolech	1 ks	8. 8. 1955
Usnesení Lidového soudu pro Prahu 1	1 ks	13. 3. 1956
Usnesení Lidového soudu pro Prahu 1	1 ks	4. 9. 1959
Žádost o vyšetření napadení J. Hodkové	1 ks	28. 2. 1961
Výměr správního poplatku	1 ks	29. 11. 1965
Propouštěcí osvědčení	1 ks	8. 12. 1965
Útržek zaplacené složenky	1 ks	10. 12. 1965
Soupis majetku v Československu	1 ks (3 l)	23. 3. 1981
Předvolání k městskému soudu v Praze	1 ks (2 l)	3. 6. 1991

RAH-VH Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Pozemkový a domovní majetek	1 ks (2 l)	b. d.
Vložka D k přiznání k dani z majetku	1 ks (4 l)	b. d.
<u>a) Soubor korespondence</u>	20 ks (25 l) + 1 ob	1940–1965
JUDR. Přemysl Valenta Praha, 26. 7. 1940	1 ks	1940
Berní správa Praha Holešovice Praha, 25. 4. 1949 Praha, 26. 4. 1945 Praha, 20. 10. 1948 Praha, 5. 1. 1949	4 ks (6 l)	1945–1949
Berní správa Praha Holešovice Praha, 23. 5. 1946	1 ks	1946
Finanční prokuratura v Praze Praha, 20. 9. 1949	1 ks	1949
Ministerstvo veřejných prací Praha, 23. 10. 1936	1 ks	1936
Ministerstvo vnitra – správa pasů a víz Praha, 30. 11. 1965	1 ks + 1 ob	1965
Okresní soud civilní pro Prahu-Sever Praha, 28. 1. 1946	1 ks (2 l)	1946
Státní banka československá Praha, 2. 6. 1959	1 ks	1959
Státní soud v Praze Praha, 27. 6. 1949	1 ks	1949
Státní spořitelna v Praze Praha, 9. 3. 1955 Praha, 10. 3. 1959 Praha, 25. 4. 1961	3 ks (4 l)	1955–1961
ÚNV v Praze, bytový odbor Praha, 6. 9. 1952 Vysoká Lhota, 27. 5. 1956 Vysoká Lhota, 28. 7. 1956	3 ks (4 l)	1952–1956
ÚNV v Praze, hospodářský odbor Praha, 11. 8. 1959	1 ks	1959

RAH-VH Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Úvěrný ústav v Praze Praha 21. 4. 1949	1 ks	1949

V. Vincenc L. Hodek

a) Osobní dokumenty

Vysvědčení školy pokračovací	1 ks	29. 4. 1923
Vysvědčení školy pokračovací	1 ks	27. 4. 1924
Tovaryšský list	1 ks (2 l)	22. 5. 1924
Koncesní listina na radiotelefonní stanici	1 ks (2 l)	25. 5. 1925
Vysvědčení z vojenských telegrafních dílen	1 ks	26. 9. 1925
Členský průkaz Československé obce sokolské	4 ks (16 l)	1932–1941
List domovský	1 ks	11. 7. 1932
Vysvědčení na odchodnou ze živnostenské školy pokračovací	1 ks	30. 4. 1933
Legitimace člena ARČS	1 ks (5 l)	20. 8. 1935
Průkaz člena ARČS	1 ks	24. 9. 1935
Křestní list (opis ze 25. 3. 1936)	1 ks	25. 3. 1936
Potvrzení o příslušnosti do města Prahy	1 ks	5. 5. 1936
Osvědčení o státní občanství Republiky Československé	1 ks	6. 5. 1936
Vysvědčení pilota turistických letadel	1 ks	10. 10. 1936
Pilotský diplom a letecké legitimace pilota turistických letadel	1 ks (9 l)	23. 10. 1936
Osvědčení o zápisu do československého rejstříku letců	1 ks	23. 10. 1936
Živnostenský list	1 ks (2 l)	25. 3. 1937
Průkazka z X. Vsesokolského sletu v Praze	1 ks	1938
Policejní přihláška (Praha)	1 ks (2 l)	30. 4. 1942
Průkaz zakládajícího člena České matice technické	2 ks (2l)	1943
Doklad o zápisu do TJS Praha VII	1 ks	6. 6. 1945
Legitimace člena Svazu letců RČS	1 ks (2 l)	1. 1. 1947
Vojenská knížka (fragment)	1 ks (30 l)	1951

RAH-VH Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Posudek na V. Hodka	1 ks (2 l)	29. 1. 1953
Žádost o schválení odchodu do Indie (fragment)	1 ks	8. 4. 1958
Dotazník	1 ks (6 l)	29. 2. 1960
Řidičský průkaz	1 ks (7 l)	23. 5. 1963
Vyjádření závodního výboru ROH (notářem ověřená kopie z r. 1964)	1 ks (2 l)	1964
Výpis zaměstnání	1 ks	30. 9. 1964
Průkazka na dělnické jízdenky, ČSA/ ČSAD	1 ks (2 l)	28. 7. 1965
Cestovní průkaz totožnosti	1 ks (2 l)	20. 12. 1965
Karta studenta večerní školy (angl.)	1 ks (2 l)	1967
Doklad o registraci vozidla (angl.)	8 ks (16 l)	1968–1975
Členský průkaz Air Force Association (angl.)	12 ks (24 l)	1969–1977
Členský průkaz National Advisory Board (angl.)	7 ks (14 l)	1971–1977
Pojištění vozidla – identifikační karta (angl.)	1 ks (2 l)	1972
Doklad o kremaci (angl.)	1 ks	29. 8. 1977
Potvrzení o úmrtí (angl.)	2 ks (2 l)	29. 8. 1977
Pitevni zpráva (angl.)	1 ks (4 l)	7. 9. 1977
Oddací list (opis)	1 ks	9. 4. 1988
Čestné členství (in memoriam) ve Svazu letců ČSFR	1 ks	3. 7. 1992
Členský průkaz American Managment Associations (angl.)	1 ks (2 l)	b. d.
Dotazník z připravované publikace Who's Who in the East 1979–1980 (Marquis Who's Who; angl.)	1 ks (2 l)	b. d. (asi 1977 či 1978)
Identifikační karta zaměstnance firmy Waldes Kohinoor, Inc. (angl.)	1 ks	b. d.
Průkazka do bazénu (angl.)	1 ks	b. d.
Příručka s instrukcemi pro nové držitele řidičského průkazu (angl.)	1 ks (4 l)	b. d.
Sociální pojištění – karta (angl.)	2 ks (4 l)	b. d.
Řidičský průkaz NY State (angl.)	1 ks (2 l)	b. d.
Vizitka – Vincent Hodek (angl.)	1 ks	b. d.

RAH-VH Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Životopisy	2 ks (5 l)	b. d. (asi 1. pol. 60. l.)
<u>b) Osobní věci</u>		
Bloček s kontakty (fragment)	1 ks (3 l)	b. d.
Diář 1974	1 ks (54 l)	1974
Hodinky	1 ks	b. d.
Kytara	1 ks	b. d.
Ladička na kytaru	1 ks	b. d.
Lístek s věnováním (angl.)	1 ks	b. d.
Nášivka Bojovník o Trojský most	1ks	b. d.
Papírový odznak/propustka na leteckou přehlídku a výstavu (angl.)	1 ks (2 l)	1947
Pozvánka na leteckou soutěž	1 ks (2 l)	25. 8. 1938
Razítko (angl.)	1 ks	b. d.
Soubor zpěvníků a notových zápisů	205 ks	b. d.
Vizitky (angl.)	17 ks (22 l)	b. d.
Výplatní páska	2 ks	b. d.
<u>c) Poznámky</u>		
Soubor poznámek Vincence Hodka	14 ks (18 l)	1972–1977, b. d.
<u>d) Písemná svědectví o V. Hodkovi</u>		
Cachová Zdeňka dopis, Praha, 15. 5. 1988	1 ks (2 l)	1988
Červinka Jan prohlášení, Praha, 20. 1. 1965	1 ks	1965
Doll Věra dopis, Winslow, 2. 3. 1990 + příloha: Vznik letadla HK-101	1 ks (8 l)	2. 3. 1990
Kadlec Karel prohlášení, Praha, b.d.	1 ks	b. d.
Suchánek Lukáš dopis, Praha, 24. 11. 1983	1 ks	1983

RAH-VH Obsah	Počet kusy (listy)	Datace
Šimůnek, B. dopis, Praha, 29. 10. 1994	1 ks (4 l)	1994
Vobořil Jaroslav dopis, Pardubice, 12. 4. 1992 dopis, Pardubice, 7. 2. 1993	2 ks (3 l)	1992–1993
Neznámý autor medailonek, Kanada, 1984	1 ks (2 l)	1984

e) písemné vzpomínky

Vincenc Hodek – historie továrny V. Hodek, speciální letecké přístroje	3 ks (11 l)	1964–1968
---	-------------	-----------

VI. Ostatní

List z kalendáře z r. 1909	1 ks (1 l)	1909
Věnování v knize	1 ks	1944
Potravinové lístky	3 ks	1948, b. d.
Obrázek (kresba)	1 ks	19. 4. 1958
Podací lístky	3 ks + 1 ob.	1969
Pasport domu, Spálená ulice č. 103	1 ks (15 l)	1975
Novinový výstřížek	1 ks	3. 5. 1979
Vzpomínka (Věra Doll)	1 ks (4 l)	2. 10. 1990
Parte – úmrtí Republiky Československé	1 ks	1992
Exilové periodikum MUKL, č. 2	1 ks (52 l)	1992
Výstřížek z Karlovarských novin	1 ks	7. 3. 1992
Soubor fotografií (zaslané)	3 ks	1997
Kopie přebalu knihy Československá letadla 1918–1945	1 ks	b. d.
Narození sourozenců Hodkových – poznámka (psaná pravděpodobně V. Hodkem st.)	1 ks	b. d.
Vzkaz (neznámý autor)	1 ks	b. d.

SUMMARY

Many lives were influenced by the political developments which took place in Czechoslovakia during the twentieth century. Yet with the exception of those “who make history” – people who have left deep traces in the collective memory of the nation – or those select eyewitnesses who have had the opportunity to testify to the “great” people and events in Czech history, the ordinary destinies of individual participants remain overshadowed.

Such a selective approach, which is the product of historians’ reliance on the line of official (political) history, can give the false impression of a unified, and thus relatively unproblematic, form of the period under study. In an attempt to counteract this bias, the present publication focuses on reconstructing an alternative image of the period. Using a participants’ experience – the story of an “ordinary twentieth century man” – it focuses on the biography of a native of Prague, aircraft engineer and exile Vincenc Hodek Jr., whose personal and family history between the years 1904–1977 serve as a frame of the presented research.

On a theoretical level, the text addresses issues typical of works dealing with history from below; namely the blending, influencing and encountering of the micro and macro perspectives. Thus, even though the present book purposefully prioritizes the personal history of Vincenc Hodek, the starting point for the (re)construction of the period are the events that showed to be of great relevance to the subsequent destinies of the participants. The importance of the context provided by “great” political history, which set the background for the Hodek family’s life, is not downplayed.

By taking into account both perspectives and connecting them it is not only possible to trace the individual image of the twentieth century Czechoslovak, as reflected by personal moments of marriage or birth, but also to delineate the individuals’ role in the contemporaneous political-social atmosphere,

as can be detected, for example, in Vincenc Hodek's active participation in the resistance movement against the Nazi occupational power.

This publication confirms that the micro perspective, continuously ignored by Czech scholars who have refused to acknowledge the tangible historical matter enfolded within personal accounts, is indeed necessary, alongside macro history, in constructing a comprehensive account of a period.

Nevertheless, the book also tackles the problematic aspects of using ego-documents as a relevant historical source. Often criticised for their subjectivity and distortion, ego-documents have regularly been deemed inappropriate for general research. The present book, however, proves that in spite of their theoretical and practical disadvantages, personal histories present an all-encompassing source and, when seeking to present the micro historical perspective, an indispensable source of information that does not devalue the research but, on the contrary, renders a completely new perspective for those chapters of Czech history that have long been considered closed down from the point of view of official sources.

The present publication, while not aspiring to relate how the period was perceived by the entire society of the period, represents one of the possible ways of (re)telling twentieth century Czech history. Other than exhibiting the micro historical variability of the period under study, this book also aims to accentuate the possibilities presented by some of the modern theoretical and methodological approaches that, in spite of numerous foreign inspirations, remain rather undervalued within the frame of Czech historical studies.

Veronika Kořínková

MALÉ VELKÉ DĚJINY

Mikrohistorická variabilita dějin
20. století v osudu Vincence Hodka

AntropoEdice, sv. 2

Zodpovědný redaktor AntropoEdice: Radek Světlík, Jiří Woitsch

Vydal AntropoWeb, o. s.; Názovská 12, 100 00, Praha 10; www.antropoweb.cz

Návrh obálky, grafická úprava a sazba: Radek Světlík

146 stran, 1. vydání

Praha, 2012

ISBN 978-80-905098-2-5 (elektronická publikce – PDF)

 AntropoWeb

ISBN 978-80-905098-2-5
(elektronická publikce – PDF)